

**Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma**

Andrés Manuel López Obrador – paljon lupaava populisti ja uhka demokratialle vai Meksikon oikeuden tuoja?

Retorinen analyysi Obradorin kahdesta puheesta vuosilta 2006 ja 2018.

**Vilpponen Sebastian
Pro gradu -tutkielma
Ohjaaja: Kaisa Herne
Kesäkuu 2018**

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

VILPPONEN, SEBASTIAN: Andrés Manuel López Obrador – paljon lupaava populisti ja uhka demokratialle vai Meksikon oikeuden tuoja? Obradorin 20.11.2006 ja 1.4.2018 pitämien puheiden retorinen analyysi populistisen retoriikan piirteiden ja keinojen selvittämiseksi.

Pro gradu –tutkielma, 80s

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma/ Valtio-opin opintosuunta

Kesäkuu 2018

Andrés Manuel López Obrador on asettunut itse perustamansa MORENA-puolueen ehdokkaaksi vuoden 2018 Meksikon presidentinvaaleihin. Obrador on presidenttiehdokkaana nyt kolmatta kertaa. Obrador on herättänyt huomiota kritisoimalla voimakkaasti valtaa pitävien puolueiden ja hallitsevan presidentin toimintaa sekä lupaamalla kansalle demokratiaa. Latinalaisessa Amerikassa vasemmistopopulistiset presidentit, kuten Hugo Chavez Venezuelassa ovat päässeet valtaan populistisella kampanjalla, mutta vallassa ollessaan, hän on demokratialupauksistaan huolimatta vienyt maataan autoritäärisempään suuntaan.

Tutkielmassani tarkastelen Andrés Manuel López Obradorin kahta puhetta. Ensimmäinen puheista on pidetty 20.11.2006, jolloin hän hävittyään ensimmäiset presidentinvaalinsa julistautui vaalituloksesta huolimatta Meksikon lailliseksi presidentiksi. Toinen tutkittavista puheista on vuoden 2018 presidentinvaalikampanjan avauspuhe 1.4.2018. Analysoin millaisia populistisia piirteitä Obradorin puheet sisältävät ja millaisia retorisia keinoja hän puheissaan käyttää. Pohdin myös voisiko Obradorin mahdollinen valinta presidentiksi olla uhka Meksikon demokratialle.

Tutkin aineistoani retorisen analyysin avulla. Menetelmän valinta perustuu siihen, että populismia on määritelty pikemminkin retoriikaksi kuin poliittiseksi ideologiaksi. Teoriaan kuuluvat sekä populismin että demokratian elementit. Populismin avainkäsitteitä ovat eliitin ja korruption vastustaminen, vastakkainasettelu, kriisien hyödyntäminen argumentoinnissa, taipumus salaliittoteorioihin sekä ajatus populisteista itsestään ainoina oikeina kansan edustajina. Demokratian osalta tärkeitä avainkäsitteitä ovat edustuksellinen demokratia sekä populistien suosima suora demokratia.

Havaitsin Obradorin puheissa populistisina piirteinä eliitin vastustamista sekä vastakkainasettelua eliitin ja kansan välillä. Oli myös havaittavissa, että Obrador esitti vaatimuksia lähinnä vain tietyn kansan osan olojen kohentamiseksi. Mittavaan uudistusohjelmaansa hän ei esittänyt realistista rahoitusmallia, vaan uudistusten rahoitus perustui lähinnä eliitin etujen karsimiseen. Retorisina keinoinaan Obrador käytti enimmäkseen vertailua ja kausaalisuhteita, jotka sopivat hyvin eliitin syyllistämiseen. Demokratialle Obrador saattaa muodostaa uhkan poliittisten instituutioiden vastustamisen vuoksi sekä siksi, että hän vaikuttaa kohdistavan lupauksensa vain marginaaliselle osalle Meksikon kansaa. Toisaalta hänen kansan demokratiaa lupaavat puheensa voivat toimia demokratian tilan kuntopuntarina ja pelotteena hallitsevalle eliitille.

SISÄLLYS

1. Johdanto.....	1
2. Retorisen analyysin teoreettista taustaa	2
2.1. Retorisista keinoista.....	2
2.1. Argumentaatiotekniikoiden jaottelua.....	6
3. Populismi.....	10
3.1. Katsaus populismin historiaan.....	10
3.2. Populismin määrittelyä.....	11
3.3. Populismia Latinalaisessa Amerikassa.....	14
3.4. Poliittisen eliitin vastustamista.....	17
3.5. ”Vain me edustamme kansaa”.....	18
3.6. Populistisessa retoriikassa korostuvia keinoja.....	19
3.7. Populistijohtajan piirteitä.....	21
4. Demokratia.....	22
4.1. Demokratian määrittelyä ja edustuksellisen demokratian piirteitä.....	22
4.2. Suoran demokratian piirteitä.....	26
4.3 Edustuksellisen demokratian kohtaamia haasteita.....	27
4.4. Populismin haaste demokratialle.....	30
5. López Obrador : populisti ja Meksikon demokratian heikentäjä?.....	33
5. 1. Meksikon poliittisen historian taustaa.....	33
5. 2. López Obradorin nykyinen poliittinen asema.....	35
6. Populistisen retoriikan piirteitä ja viitteitä Meksikon demokratian heikentämisestä	
Obradorin pitämässä puheissa.....	37
6.1. Obradorin puhe 20.11.2006 - presidentiksi julistautumispuhe.....	38

6.1.1. "Valkokaulusrikolliset varastivat presidentinvaalit".....	39
6.1.2 "Kansamme kohtalo ja tulevaisuus riippuu meistä".....	47
6.2. Obradorin presidentinvaalikampanjan aloituspuhe 1.4.2018	
"Discurso inicio de campaña".....	56
6.2.1. Korruptoitunut poliittinen eliitti Meksikon ongelmien syypää....	57
6.2.2. "Oikeuden tuoja kriisin keskelle".....	61
7. Analyysin tulosten yhteenvetoa ja pohdintaa.....	70
7.1. Populistinen eetos Andrés Manuel López Obradorin puheissa.....	70
7.2. Mikä Obradorin retoriikassa eroaa yleisestä poliittisen puheen	
merkitysten antamisesta?.....	72
7.3. Andrés Manuel López Obradorin käyttämistä retorisista keinoista.....	74
7.4. Onko Andrés Manuel López Obradorin demokratian pelastaja vai	
demokratian uhka?.....	75
Lähteet.....	77
Liitteet: Obradorin puhe 20.11.2006 ja Obradorin puhe 1.4.2018.....	81

1. Johdanto

Andrés Manuel López Obrador on asettunut itse perustamansa MORENA-puolueen ehdokkaaksi vuoden 2018 Meksikon presidentinvaaleihin. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää, millaisia populistisen retoriikan piirteitä esiintyy ja millaisia retorisia keinoja on hyödynnetty Andrés Manuel López Obradorin kahdessa puheessa. Lisäksi pyrin selvittämään, löytyykö Obradorin puheista piirteitä, jotka osoittaisivat Obradorin valtaanpääsyn olevan mahdollinen heikentävä tekijä Meksikon demokratialle. Tutkimusmateriaalina käytän siis Obradorin kahta puhetta. Ensimmäinen puhe on Obradorin presidentiksi julistautumispuhe, jonka hän piti 20.11.2006 hävittyään ensimmäiset presidentinvaalinsa. Toinen analysoitava puhe on päivältä, jona hän avasi kolmannen presidentinvaalikampanjansa 1.4.2018 kesällä 2018 käytäviin vaaleihin. Menetelmänä käytän retorista analyysiä, jonka avulla tulkitson Obradorin käyttämään poliittista retoriikkaa. Tutkimusmenetelmänä käyttämäni retorisen analyysin teoriaa esittelen luvussa 2. Retorisen analyysin teoriaan käytän Helsingin yliopiston valtio-opin laitoksella työskentelevän lähinnä läntisten suurvaltojen ulkopoliittiseen retoriikkaan perehtyneen tutkijan Riikka Kuusiston teosta *Oikeutettu sota ja julma teurastus* sekä Chaïm Perelmanin teosta *Retoriikan valtakunta*. Kuusisto on tehnyt teoksessaan retorista tutkimusta länsijohtajien kannanotoista Persianlahden ja Bosnian konflikteihin. Retoriikan ja argumentoinnin keinojen teoreettiseksi pohjaksi käytän työssäni kuitenkin pääosin Perelmanin teosta *Retoriikan valtakunta*. Chaïm Perelman (1912–1984) oli puolalaissyntyinen oikeusfilosofi, joka loi uransa Belgiassa Brysselin yliopiston filosofian professorina. Perelmanin opetusaineita olivat logiikka, moraali ja metafysiikka ja häntä pidetään yhtenä 1900-luvun merkittävämpänä argumentaatioteoreetikkona. Lisäksi hän ansioitui oikeusteorian alalla. Perelmanin teoksesta välittyy halu nostaa retoriikan tutkimus uudelleen arvoonsa. *Retoriikan valtakunta* on merkittävä teos Perelmanin laajassa tuotannossa, ja sitä voidaan käyttää oppaana erilaisten suullisten ja kirjallisten lähtökohtien esittelyssä.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu populismin ja demokratian teoriasta. Populismin teoriaa esittelen luvussa 3. Populismista teen ensin lyhyen katsauksen populismin historiaan. Populismin määrittelyosaan olen tiivistänyt populismin keskeisimpiä piirteitä. Otan kuitenkin tarkempaan tarkasteluun vielä omissa alaluvuissaan kaksi populismia mielestäni keskeisesti määrittävää ominaisuutta: eliitin vastustamista sekä heidän korostamaansa ajatusta ”oikeasta

kansasta”, jota vain he edustavat. Teen myös lyhyen katsauksen Latinalaisen Amerikan populismiin, koska Latinalaisella Amerikalla on esimerkiksi maantieteellisin ja kulttuurillisin perustein yhtymäkohtia Meksikoon ja sen presidentin virkaa tavoittelevaan López Obradoriin. Latinalaisen Amerikan vasemmistopopulistien valtaanpääsyn seuraukset antavat myös valaistusta sille, millaisia uhkia Meksikon demokratialle López Obradorin valtaanpääsy saattaisi aiheuttaa. Koska tutkimuskohteena on populistisena pidetyn johtajan puheiden sisältämä retoriikka, on paikallaan tarkastella myös populistisen retoriikan tyypillisiä keinoja sekä populistijohtajalle tyypillisiä piirteitä sekä valtaan pyrkimisen vaiheessa että vallan kahvassa ollessa. Koska tutkielmaan liittyy myös demokratian näkökulma, käsitteelen demokratian teoriaa luvussa 4. Demokratian määrittelyssä keskityn pääosin modernin edustuksellisen demokratian piirteisiin. Lisäksi kuvailen populistien suosiman suoran demokratian piirteitä. Lisäksi tuon esille demokratian kohtaamia haasteita, kuten markkinatalouden ja maahanmuuton mukanaan tuomat ongelmat. Omassa alaluvussaan käsitteelen vielä populististen liikkeiden demokratialle luomia haasteita, joista tärkeimpiä ovat kaksinapaistamispyrkimykset ja yhteiskunnan moniarvoisuuden poissulkeminen. Teoriaosan lopussa luvussa 5 on vielä lyhyt katsaus Meksikon poliittiseen historiaan sekä kuvaus Andrés Manuel López Obradorin tähänastisesta poliittisesta urasta ja tämänhetkisestä asemasta.

Tutkimusosan retorinen analyysi alkaa luvusta 6. Analysoin molempia puheita omassa kappaleessaan. Populistisia piirteitä tutkiessa keskityn populismiin kahteen keskeisimpään piirteeseen: vastakkainasetteluun poliittisen eliitin ja kansan välillä sekä populistiseen tapaan argumentoida ”vain me edustamme kansaa”. Lisäksi analysoin Andrés Manuel López Obradorin puheessaan käyttämiä retorisia keinoja. Luvussa 7 teen retorisen analyysini tulosten yhteenvedon sekä pohdin analyysin tulosta.

1. Retorisen analyysin teoreettista taustaa

2.1 Retorisista keinoista

Retoriikan käsitteellä viitataan esim. suostuttelevaan puheeseen ja väitteiden perustelutaitoon. Suostuttelulla ja vakuuttelulla pyritään saamaan yleisön hyväksyntä. Retoriikan käyttötarkoitus on taivuttaa tai suostutella tietty yleisö hyväksymään tietyt teesit tietyssä tilanteessa. (Kuusisto 1998,

24.) Retorinen tapa ilmaista itseään on pyrkimystä vaikuttaa kuulijaan siten, että suunnataan ajattelua, herätetään tai tyydynytetään tunteita tai ohjataan toimintaa. Argumenttien järjestyksestä johdannolla on merkitystä puheessa. Johdannon tehtävä on pyrkiä voittamaan yleisö puolelleen, saada se myötämieliseksi ja herättää sen kiinnostus. Johdannon tehtävänä voi myös olla myönteisen ennakkواسenteen luominen yleisössä. Jos on tarpeen hälventää puhujan kohdistuvia ennakkoluuloja, se on viisasta tehdä alussa. Vastustajan murskaamiseen tähtäävät argumentit on puolestaan syytä sijoittaa loppuun, jotta ne jäävät hyvin yleisön mieleen. (Perelman 2007, 164-165 & 181.)

Retoriikassa yleisön on myös hyväksyttävä argumentaation lähtökohdat eli premissit – tämä on aina syytä varmistaa. Lähtökohtien läsnäoloa kuulijoiden mielessä pitää tarpeen mukaan vahvistaa ja niiden merkitystä ja painoa täsmentää, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Sen jälkeen argumentaation premiseistä on johdettava argumentteja, jotka tukevat puolustettavaa väitettä. Argumenttien määrä on rajaton, joten niitä on valikoitava. Valintaprosessia ohjaa puhujan käsitys argumenttien painosta. Argumentin teho on aina suhteessa yleisöön. Tietyn argumentin teho on riippuvainen yleisön sen lähtökohdille osoittamasta kannatuksesta. Argumentin teho ja painoarvo riippuu myös yleisön argumentin premiseille osoittaman kannatuksen pysyvyydestä sekä puolustetun väitteen läheisyydestä tai etäisyydestä yleisölle. Argumenttien paino asettuu suhteessa yleisöön sen vakaumuksiin, perinteisiin ja luontaisiin päättelytapoihin. (Perelman 2007, 155–157.) Jos puhuja haluaisi esimerkiksi argumentoida tiukemmin aselain puolesta Yhdysvalloissa, puhujan olisi ensin syytä varmistaa argumentaation premissit esimerkiksi tuomalla esiin faktoja aseiden hankkimisen helppoudesta Yhdysvalloissa. Sen jälkeen hänen olisi helppo johtaa aiheesta argumentteja, jotka liittyvät väkivaltaisten tekojen ja turvattomuuden lisääntymiseen. Argumenttien painoarvoa voidaan pohtia esimerkiksi sitä kautta, että esimerkiksi puhujan kohderyhmänä olisivat kouluikäisten lasten vanhemmat. Argumentointi olisi huomattavasti helpompaa kuin monille muille kohderyhmille, koska kouluampumisten käyttäminen argumenttina olisi painoarvoltaan hyvin suotuisaa. Retoriikassa hyödynnetään myös identifikaatiota. Tällöin ryhmän sosiaalista yhteenkuuluvuuden tunnetta pyritään voimistamaan tai luomaan sitä. (Kuusisto 1998, 29.) Esimerkkinä identifikaation hyödyntämisestä voisi olla tilanne, jossa venäläinen poliitikko puhuisi Suomessa ja loisi puheen alussa yleisöön sosiaalista yhteenkuuluvuuden tunnetta viittaamalla suomalaisten ja venäläisten slaavilaisen surumieliseen mielenlaatuun.

Politiikan tekemisessä tärkeintä on kamppailu vallasta. Kyse on usein siitä, kenen kielellä, sanoilla ja termeillä tilanne ja todellisuus kulloinkin määritellään. Poliittinen puhe on nimeämistä ja

merkityksellistämistä. Ulkopoliittisen johdon varmistuttava siitä, että kullekin toimijalle voidaan osoittaa oikeat motiivit, roolin kannalta korrekrit syyt ja aikomukset. Millsin (1984) mukaan motiivien määritelmänä voidaan pitää sitä, että ne ovat juuri ohjelmien ja tekojen yleisesti hyväksyttävissä olevia perusteluita. Mills väittää, etteivät ihmiset yleensäkään pysty tai edes halua pystyä pohtimaan ”todellisia” moninaisia ja monimutkaisia syitä. Yleensä tyydytään toistamaan erilaisia motiivisanastoja, jotka he ovat oppineet esimerkiksi muiden tiettyyn tekoon liittyvien normien mukana. Motiivien kertominen taas on erillinen teko. Motiivien kertomisella on omat sääntönsä ja seurauksensa. Kun yksilö vahvistaa yleisönsä hyväksymiä motiiveja, hän olettaa saavansa tukea teoilleen. Tämän lisäksi hän myös osallistuu kollektiivisesti identiteettitarinoiden kehittelyyn ja myös jatkaa niiden kehittelyä. (Kuusisto 1998, 15 & 19.) Jos eduskuntavaalikampanjaa käyvä puhuja korostaa palkansaajista koostuvalle yleisölleen tuloverojen alentamisen tärkeyttä, hän samalla vahvistaa yleisönsä jo entuudestaan hyväksymiä motiiveja kulutuksen lisäämisen mahdollisuudesta alentuvan verotuksen myötä. Tässä yhteydessä ei pohdita verotukseen liittyviä monimutkaisia syy-yhteyksiä, kuten sitä miten tuloverojen alentamisen myötä kapeneva veropohja vaikuttaisi esimerkiksi julkisten palveluiden kustantamiseen.

Harle (1991) selittää esim. läntisten sotien raakuutta niille tyypillisellä käsityksellä, että vihollinen oikeuttaa ja aiheuttaa väkivallan itseään kohtaan. Oman ryhmän kannalta toisen pahuus selkeyttää tilannetta, koska vaaran edessä tulee olla vahva ja päättäväinen. Ulkopoliitikassa vaaralliset ja erilaiset ainekset luodaan aktiivisesti uhiksi ja *toiseksi*, jotta oman valtion ja kansan olemassaolo tulisi oikeutetuksi. Samalla oman valtion ja kansan olemassaolo saadaan kuvattua halutulla tavalla. (Kuusisto 1998, 13 & 20-21.) Argumentteja voi myös käyttää sopimattomasti. Yksi sopimaton argumenttien käyttötapa on itsekehu. Tällöin puhujan tulisi muistaa korostaa, että joutuu käyttämään itsekehua vastustajan asenteen vuoksi – eli itsekehu täytyy oikeuttaa jollain tavalla, ettei se enää vaikuttaisikaan sopimattomalta. Toisinaan tällaisissa tilanteissa voi tyytyä vain viittaamaan. Sivuuttaminen ja pidättäminen ovat myös retorisia keinoja. Tällöin argumenttia kehitellään vain vihjaten ja päättely jätetään kuulijoiden mielikuvituksen varaan. (Perelman 2007, 161–162.) Vihjaus ja kuulijoiden päättelyn varaan jätettävä argumentointi voisi tapahtua esimerkiksi siten, että puhuja viittaisi toisen valtion asevarusteluun sanomalla ”emme voi sivuuttaa heidän asevarusteluaan kevyesti”. Kuulijan päättelyn varaan jäisi, haluaako puhuja käyttää toisen valtion asevarustelua oman maan vastaavanlaisten toimien oikeutuksena.

Kausaalisuhdetta luodessaan retori eli puhuja pyrkii osoittamaan joko tietyn teon ja sen seurausten tai keinojen ja tavoitteen välisen yhteyden (Kuusisto 1998, 27.) Voidaan sanoa, että monissa

todellisuuteen perustuvissa argumenteissa vedotaan peräkkäisyysuhteisiin – tällöin on kyse syy-seuraus -suhteesta. Argumentaatioissa voidaan keskittyä joko syiden tutkimiseen tai seurausten toteamiseen. Argumentaatioissa voidaan faktoja arvioida myös niiden seurausten mukaan. Jos toiminta on tahallista, ei riitä että syy todetaan, vaan myös tekoon johtanut motiivi on tuotava esille. Ns. pragmaattisessa argumentissa tosideikkaa arvioidaan sen seurausten perusteella. Pragmaattisessa argumentissa syyn arvo suhteutetaan sen seurauksiin. (Perelman 2007, 93–95.) Esimerkkinä faktojen arvioimisesta niiden seurausten mukaan voitaisiin pitää tilannetta, jossa venäläinen poliitikko arvioisi Suomen Naton kanssa tekemän yhteistyön heikentäneen huomattavasti Suomen ja Venäjän välisiä suhteita. Tällaista argumenttia voisi pitää pragmaattisena argumenttina, koska Suomen Natoyhteistyön arvo suhteutettaisiin hyvin vakavana ja painavana pidettävään seuraukseen – Venäjän ja Suomen suhteiden heikkenemiseen. Perelman kuvailee lisäksi käsitteiden välistä erottelua siten, että ihminen pyrkii eheyttämään todellisuuskuvansa, jos kohtaa arkiajattelussaan epäjohdonmukaisuuksia. Todellisuuskuvaa eheyttääkseen ihminen pyrkii ratkaisemaan ongelman tyydyttävällä tavalla. Tämä on usein mahdollista erottamalla alkuun omaksuttuja käsitteitä toisistaan. Käsitepariin ilmiö/todellisuus rinnastuu helposti käsitepari keino/päämäärä. Tietty tavoite on helppo hylätä, jos on mahdollista osoittaa, että se onkin vain näennäinen. Todellisuudessa se onkin keino toisen perimmäisen päämäärän saavuttamiseksi. (Perelman 2007, 142 & 149.)

Esimerkkien käytöllä retoriikassa pyritään yleistykseen (Kuusisto 1998, 28.) Esimerkkien avulla kuvataan tiettyjä säännönmukaisuuksia, ja esimerkit toimivat säännönmukaisuuksien konkreettisointeina. Esimerkin avulla tavoitteena on yksittäistä tapausta lähtökohtana käyttäen selvittää sääntöä tai rakennetta, johon se perustuu. Voidaan siis vedota muihin esimerkkeihin, jolloin argumentissa siirrytään erityistapauksesta yleistykseen. Kun tapauksia kuvataan samalla käsitteellä, ne ovat helposti yhdistettävissä - ikään kuin ne olisivat samojen seikkojen seurasta. Kielemme mahdollistaa sen, että pidämme luonnollisena alistaa samalle säännölle asiat, joita on kuvattu samoin. Kun esimerkin avulla halutaan luoda ennakkotapaus tai sääntö, erityistapauksen tehtävä on aivan toinen silloin kun sääntö on jo hyväksytty. Tällöin on kyse säännön havainnollistamisesta eli sen konkretisoimisesta tietoisuudessa – sääntö on silloin läsnä mielessämme. Havainnollistuksen tulee ennen kaikkea vedota mielikuvitukseen. Tahallisen puutteellista havainnollistusta voidaan käyttää retorisenä tehokeinona esim. määrätyn säännön valheellisuuden paljastamiseksi. Tällaista keinoa kutsutaan ironiaksi. Esimerkkinä ironiasta voidaan mainita Antoniuksen sanat Caesarin ruumiin äärellä, jolloin toistui hokema ”Brutus on kunnan mies”, vaikka samalla selostettiin tämän kiittämättömyyttä ja petollisuutta. (Perelman 2007, 120–122 & 124.)

Myös faktoja, retorisia kysymyksiä ja vertailua voidaan käyttää argumentaation tukena. Väitteen ja johtopäätöksen perusteeksi voidaan asettaa faktoja eli annetaan lausuma, jota tukemaan nostetaan dataa. Argumentoinnissa faktoilla pyritään saamaan aikaan oikeuttavia ”takuita” ja ”valtuuksia”. (Kuusisto 1998, 32.) Faktojen käyttämisessä argumentaation tukena käytetään yleensä esimerkiksi tarkkoja lukuja. Mikäli puhuja haluaisi ilmaista vastustavansa koulutusleikkauksia, hän voisi esittää vakuutena tarkkaa dataa siitä, miten lähiopetuksen tuntimäärät ovat vähentyneet ammattikouluissa. Retorisesta kuviosta voidaan puhua sellaisen ilmauksen kohdalla, joka esim. poikkeaa totutusta. Kysymys on puhtaan retorinen, jos sen esittäjä jo tietää vastauksen. Vertailu perustuu usein uhraukseen, jolloin uhrattavaksi esitettävä asia mittaa sen asian arvoa, joka halutaan saada tai pitää. Jos argumentaatio perustuu uhraukseen, nojataan kulloisellekin kohteelle annettuun yleiseen arvoon, jos objektiivinen arvon mitta puuttuu. (Perelman 2007, 47 & 89.) Esimerkiksi Yhdysvalloissa on käyty keskustelua siitä, miten terrorismin torjunnalla on perusteltu lisättyä valvontaa. Tällöin vertailuun on asetettu yhtäältä uhrattava vapaus ja toisaalta turvallisuus. Barak Obama on perustellut terrorismin pelkoon pohjautuvia rajoituksia siten, että yhtä aikaa ei voi olla olemassa täysin vapaata ja täysin turvallista yhteiskuntaa. Jotta turvallisuutta pystytään lisäämään, osasta vapauksia on tingittävä.

2.2. Argumentaatiotekniikoiden jaottelua

Edellisessä kappaleessa esittelin jo retorisia keinoja. Esittelen vielä tarkemmin argumentaatiotekniikoiden jaottelua. Perelman jakaa argumentointitekniikat kahteen pääryhmään. Ensimmäinen pääryhmä on sidosmuotoiset argumentit. Näiden argumenttien tarkoitus on mahdollistaa pmissettä eli perusteluita koskevan hyväksynnän siirtäminen koskemaan myös johtopäätöksiä. Toisen pääryhmän muodostavat erottelumuotoiset argumentit. Näissä argumenteissa pyritään erottamaan tekijöitä, jotka kieli ja vakiintunut perinne sitovat yhteen. (Perelman 2007, 58.) Kuusisto käyttää Perelmanin argumentaatiotekniikoiden pääryhmistä nimityksiä assosiatiiiviset (sidosmuotoiset) ja dissosiatiiiviset (erottelumuotoiset) argumentaatiokaaviot. (Kuusisto 1998, 26.)

Sidosmuotoiset eli assosiatiiiviset argumentaatiotekniikat Perelman jakaa kolmeen eri ryhmään: kvasilogisiin argumentteihin, todellisuuden rakenteeseen perustuviin argumentteihin sekä todellisuuden rakennetta luomaan tai muokkaamaan pyrkiviin argumentteihin. Kvasilogiset argumentit pyrkivät olemaan matemaattisen ja loogisen ajattelun kaltaisia eli niissä pyritään rationaalisuuteen ja täsmällisyyteen. Tämä edellyttää sitä, että poistetaan todellisuusrakenteesta

konkreettisille tilanteille luonteenomainen vuorovaikutus, kuten yksilölliset tulkinnat ja ympäristön vaikutus. Tarkoituksena on pelkistää todellisuus tiettyyn loogisen tai matemaattiseen kaavaan, johon päättely perustuu. Tästä huolimatta johtopäätös sijoitetaan konkreettiseen todellisuuteen. (Perelman 2007, 59-60.) Kuusisto havainnollistaa kvasilogista argumentointia esimerkin avulla siten, että kahden erillisen luonnollisen maailman tapahtumaa vertaillaan ja tähän vertailuun perustuen esitetään vaatimus yhdenmukaisesta kohtelusta. Voidaan myös kahden erillisen luonnollisen maailman tapahtumien vertailuun perustuen pyrkiä arvioimaan tarkkaa todennäköisyyttä jollekin tapahtumalle, joka on riippuvainen inhimillisistä tekijöistä. (Kuusisto 1998, 27.) Voitaisiin esimerkiksi antaa tietty teksti luettavaksi yliopisto-opiskelijalle, jolla ei ole minkäänlaista oppimisvaikeutta. Lukemiseen kuluva aika mitattaisiin tarkasti. Lukutehtävä annettaisiin sitten yläkoululaisella, jolla on luki-vaikeus. Tehtävän annossa vaadittaisiin, että hänen on suoriuduttava lukemisesta samassa ajassa kuin verrokkina ollut yliopisto-opiskelija huomioimatta inhimillisenä tekijänä olevaa luki-vaikeutta.

Kvasilogisia argumentteja ovat siis erilaiset samaistukset tai rinnastukset, vertailut ja todennäköisyydet. Samaistuksessa kahta tekijää voidaan samaistaa joko kokonaan tai osittain, ja kahden ilmaisun samaistaminen voi perustua joko määritelmään tai analyysiin. Kvasilogisessa argumentoinnissa voidaan vertailussa hyödyntää ristiriitaa ja yhteensopimattomuutta. Yhteensopimattomuus tai ristiriita pakottaa etsimään pätevän säännön ja luopumaan jostakin säännöstä tai rajoittamaan sen sovellusta. Kun henkilö huomaa ajautuvansa yhteensopimattomuuden tilaan, hän alkaa pelätä naurunalaiseksi joutumista. Naurunalaiseksi joutumisen tai maineen menetyksen pelko ovat tehokkaita argumentoinnin keinoja. Ristiriidan ja yhteensopimattomuuden luomisessa hyödynnetään myös tautologiaa. Retorisissa kuvioissa tautologiaa tai näennäistä ristiriitaa hyödynnetään myös siten, että sen avulla samaan sanaan voidaan liittää useampia merkityksiä ja tulkinta jää lukijan tai kuulijan tehtäväksi. Kahden eri teon rinnastus pyritään usein sijoittamaan tietylle kuulijan tai lukija hyväksymälle yleiselle tasolle, jolloin sitä on vaikea kiistää joutumatta jälleen koomiseen valoon. Vertailun perusta on kuitenkin usein uhraus tai vertailukohteen vähättely. Tällöin retori saa argumentilleen juuri itse haluamansa arvon esimerkiksi perustamalla argumenttinsa kyseessä olevalle kohteelle yleisesti annettuun arvoon objektiivisen mitan puuttuessa. Kvasilogiseen argumentointiin liittyy kuitenkin sekä oikeudenmukaisuussääntö että vastavuoroisuusperiaate, joiden mukaan samaan luokkaan kuuluvia oliota pitää kohdella samalla tavalla. Perelman toteaa kuitenkin, että kvasilogisessa argumentoinnissa vertailukohde voidaan harvoin määritellä kovin vakuuttavasti. Tämän vuoksi voidaan sanoa, että kvasilogisen

argumentoinnin vertailussa tavoitteena on pikemminkin vaikutelman luominen kuin informaation välittäminen. (Perelman 2007, 63-64, 70, 75-78, 88-89.)

Assosiativisen argumentoinnin toisen ryhmän eli todellisuuden rakenteeseen nojaavat argumentit rakentuvat todellisen maailman tekijöiden välisten suhteiden varaan. Kun tällaiset sidokset ovat tunnustettuja, niistä käsin voidaan laatia argumentti, jossa yleisesti hyväksyttyä hyödyntämällä voidaan saada vaikuttamaan hyväksytyltä myös sellainen, mikä halutaan tehdä hyväksytyksi lukijan tai kuulijan silmissä. Todellisuuden rakenteeseen pohjautuvat argumentit perustuvat peräkkäisyysiteisiin, rinnakkaisuussiteisiin tai kaksoishierarkiaan. Peräkkäisyysuhteissa yhdistetään saman tason ilmiöitä, ja suuntaudutaan esimerkiksi syy-seuraus –suhteeseen. Kuten edellisessä luvussa tuli todettua pragmaattisessa argumentissa tosiseikkaa arvioidaan sen seurausten perusteella. (Perelman 2007, 93-95.) Kuusisto puhuu tässä yhteydessä kausaalisuhteesta, jolloin argumentoinnin tavoitteena on osoittaa esimerkiksi tietyn teon ja sen seurausten välinen yhteys. Tällöin kausaalisuhteen todistamisen lisäksi pyritään myös yhdistämään henkilö ja hänen tekonsa. (Kuusisto 1998, 27.) Jos esimerkiksi puolue on ollut hallituspuolue, kun on tehty kansalaisten elämää vaikeuttavia leikkauksia, kilpailevat puolueet tekevät heidän toiminnastaan helposti kausaalisuhteita. Lisäksi säästöpäätöksiensä yhteydessä teot henkilöityvät hyvin voimakkaasti.

Rinnakkaisuussuhteisiin perustuvassa argumentoinnissa taas yhdistetään eri tasojen asioita. Tällöin henkilön teosta voidaan argumentoinnin avulla tehdä johtopäätöksiä esimerkiksi hänen luonteestaan. Argumentteihin, joilla on rinnakkaisuussuhde kuuluvat myös symboliikkaan perustuvat siteet, jolloin symboli ja sen kohde liitetään yhteen. Kaksoishierarkia-argumentit perustuvat rinnakkaisuussiteisiin ja tällöin varsinkin henkilön ja teon väliseen suhteeseen. Tällä tavoin voidaan ilmaista esimerkiksi hierarkkista suhdetta ja järjestystä, kuten aikuisten ylemmyyttä lapsiin nähden. Tällaisen argumentin toimivuus ja tehokkuus edellyttää kuitenkin yksimielisyyttä hierarkkisen suhteen olemassaolosta ja sen perusteista. (Perelman 2007, 102-103 & 114-117.)

Assosiativisen eli sidosmuotoisen argumentoinnin kolmannen ja viimeisen ryhmän, todellisuuden rakennetta todellisuuden rakennetta luomaan tai muokkaamaan pyrkivät argumentit, hyödyntävät esimerkkejä, havainnollistamista, mallia ja vastamallia tai analogista päättelyä. Konkreettisten esimerkkien avulla retori pyrkii luomaan yleistyksiä ja säännönmukaisuuksia. Voidaan myös antaa esimerkin avulla kyseenalaistava argumentti, jossa jokin säännönmukaisuus pakotetaan ainakin tarkistamaan. Havainnollistamalla voidaan myös konkretisoida jotain ominaisuutta tai ilmiötä. Havainnollistamisen ei aina tarvitse perustua faktatietoon, vaan se voi pohjautua myös fiktion –

varsinkin jos kyseessä jonkinlainen pilkkaaminen tai ironia. Tahallisen puutteellinen havainnollistaminen voi myös tähdätä tietyn säännön valheellisuuden paljastamiseen. Mallin aseman voi saada esimerkiksi auktoriteetin kautta. Mallin toiminnan avulla pyritään saamaan aikaan tietynlaista toimintaa ja vastamallin avulla pyritään saamaan ei-toivottu toiminta huonoon valoon. Mallin asemassa oleva ihminen on erittäin haavoittuvainen. Mallia voidaan nimittäin idealisoida siten, ettei mallista luotu kuva ja hänen todellinen toimintansa enää olekaan tasapainossa. Tällä tavoin pyritään vähentämään malliin kohdistuvaa arvostusta. Malliin perustuvan argumentoinnin etu on se, että siinä voidaan korostaa ainutkertaisen mallin haluttuja puolia ja tällä tavoin saa sovitettua tehdyt johtopäätökset kulloiseenkin tilanteeseen. Analogiaan perustuvassa argumentoinnissa ja päättelyssä hyödynnetään kahden asian samankaltaisuutta ja samankaltaisuuden toteennäyttämistä. Kaikissa analogioissa tiettyjä suhteita korostetaan ja toiset taas jätetään vaille huomiota. Kun kuulija tai lukija hyväksyy analogian, hän samalla hyväksyy tietyt tekijät ja näkökulmat tärkeiksi ilmiöön liittyviksi asioiksi. Metafora on analogian tiivistynein muoto. Esimerkkinä metaforasta voisi olla ”hän on tienviittamme”, kun puhutaan ihmisestä joka esimerkiksi johtaa ryhmäänsä. Joskus metaforaa käytetään niin paljon, että saattaa unohtua, että kyseessä on metafora. Tällaista metaforaa kutsutaan ”uinuvaksi” tai ”kuolleeeksi” metaforaksi - esimerkkinä uinuvasta metaforasta on kuunsirppi. (Perelman 2007, 120-129, 134, 136 & 140.)

Assosiativisten eli sidosmuotoisten argumenttien lisäksi on siis olemassa toinen pääryhmä, erottelumuotoiset eli dissosiativiset argumentit. Dissosiativisten argumenttien lähtökohtana on käsiteparien erottelu, jossa pyrkimyksenä on yhteenkuuluvien todellisuuden osatekijöiden erottaminen toisistaan. Ne ovat siis vastakota assosiativisille argumenteille, joissa asioita pyritään liittämään toisiinsa mm. vertailua tai esimerkkejä hyödyntämällä. Perelman käyttää erottelumuotoisten argumenttien lähtökohtana filosofisia ilmiö-todellisuus –käsitepareja. Hänen mukaansa kaikki filosofiset parit voidaan esittää muodossa termi I / termi II. Argumentoidessaan retori pyrkii väittämään, että käsiteparin ensimmäinen käsite (termi I) on virheellinen ja toinen käsite (termi II) puolestaan on totuudenmukainen. Argumentoidessa voidaan siis väittää esimerkiksi, että teoria ei vastaa käytäntöä, yksittäistapaus ei vastaa yleistä sääntöä, keino ei vastaa päämäärää tai seuraus ei vastaa tosiseikkaa. Erotteluun perustuva päättely asettaa aina ilmiön ja todellisuuden vastakkain. (Perelman 2007, 142-146 & 150.) Kuusisto toteaa, että erottelumuotoisen argumentoinnin heikkous on siinä, että kun jotkut asiat kertaalleen ”julkisesti” yhdistetty, ne painuvat ihmisten mieliin yhteenkuuluvina. Vaikka alkuperäinen tarkoitus oli erottaa ne toisistaan, todellisuudessa ne ihmisten mielissä liittyvät entistä tiiviimmin yhteen. (Kuusisto 1998, 28.)

2. Populismi

3.1. Katsaus populistin historiaan

Historiallisesti populistisia liikkeitä näyttäisi esiintyneen sosialistissa ympäristössä. Monia jo ennen toista maailmansotaa toimineita sosialistisia liikkeitä pidetään populistisina. Tällaisia toimi sekä Pohjois- että Etelä-Amerikan maatalousalueilla. Venäjällä 1800-luvun lopun kumouksellinen narodismi sekä varhaiset eurooppalaiset kapitalismia vastustaneet liikkeet olivat hengeltään populistisia. Myös Italian varhaisilla fasistisissa liikkeissä oli havaittavissa ripaus populistisia toimintatapoja. (Pelinka 2008, 39.) Vaikuttaa siltä, että populistisen liikkeen nousu liittyy voimakkaasti ympäristöön, jossa tapahtuu voimakkaita ja nopeita muutoksia eikä vallitseva poliittinen järjestelmä pysty riittävän hyvin ja nopeasti reagoimaan muutokseen. Mikäli senhetkinen hallinto ei tee yhteiskunnassa riittävän nopeasti sopeuttavia toimenpiteitä, käyvät kumoukselliset voimat vastustamaan vallitsevaa järjestelmää pyrkien muuttamaan sitä. Muutos pyritään tekemään sisältä käsin. Esimerkkinä populismille hedelmällisestä tilanteesta voidaan mainita Latalainen Amerikka ja Venezuelan 1980- ja 1990-lukujen voimakas taloudellinen murros. (Van Niekerk 1974, 24.) Hugo Chavezin populistisesta toiminnasta kerron tarkemmin kappaleessa 3.3. Edellä kuvatuunlainen voimakas ja nopea muutos sijoittui maailmanlaajuisesti 1900-luvun alun teollistumiseen. Myös teollistumisen varhaisvaiheissa oli talousalan vaikuttajia, joiden teeseissä voitiin havaita viitteitä populismista. Kitching mainitsee sveitsiläisen taloustieteilijän Simonde de Sismondin, joka peräänkuulutti tuotannon ja kulutuksen tasapainoa. Lisäksi hän nostaa esille brittiläisen taloustieteilijän David Ricardon innoittamat Ricardian sosialistit, joiden mukaan työvoima oli kaiken varakkuuden lähde. (Kitching 1989, 19 & 22-27.)

Populistista perinnettä edustivat 1900-luvun alkuvuosikymmeninä Itä- ja Kaakkois-Euroopassa kukoistaneet talonpoikaismilieu, jotka julistivat maatalouden ja maaseutuelämän paremmuutta. Yrityselämässä he vannoivat pienyritysten nimeen eivätkä uskoneet suurimittaisen teollisuuden pystyvän koskaan tarjoamaan työtä suurille ihmismassoille. Talonpoikaismilieu-ideologian tai poliittinen ohjelma ei tehnyt niistä historiallisesti merkittäviä, vaan merkittävää on se, että ne olivat ensimmäisiä populistisia puolueita Euroopassa, jotka saivat poliittista menestystä pystyessään

aktivoimaan satojatuhansia talonpoikia liikkeensä kannattajiksi. 1960- ja 1970-luvuilla populismi nosti päätään myös kolmannen maailman maissa. Tällöin kritiikki kohdistui paitsi suurteollisuuteen erityisesti myös kolmannen maailman moninaisiin ongelmiin, koska vallitsevat järjestelmät eivät olleet pystyneet ratkaisemaan mm. kolmannen maailman työllisyys- ja köyhyysongelmia. Tansanian presidentti Julius Nyerere peräänkuulutti tasa-arvoa tai vähintään reiluutta yhteiskunnan varallisuuden jaossa. Vallitsevan tilanteen kritisoinnissa kunnostautui mm. populistisesti väritynyt Michael Lipton, joka väitti talonpoikaisen maatalouden hyödyntävän kolmannen maailman vähäistä pääomaa paljon tehokkaammin kuin teollisuus. (Kitching 1989, 56-60, 69 & 84-85.) Populistisille liikkeille on ollut tunnusomaista, että liikkeen eliitti on rekrytoitu eri sosiaaliryhmästä kuin rivimiehet. Tyypillistä on ollut myös se, että ne ovat syntyneet vastavaikutuksena jollekin vallitsevalle asialle; ne ovat usein olleet melko paikallisia ja kestoltaan lyhytikäisiä. Niiden sisäinen kuri on ollut usein vähäinen eivätkä populistiset liikkeet useinkaan ole olleet halukkaita järjestäytymään puolueiksi. Liikkeet ovat voineet operoida esimerkiksi yhdistyksistä käsin. Puolueeksi järjestäytymättömyys on antanut niille mahdollisuuden toimia esteettömämmin ja joustavammin, mikä on edistänyt niiden muuntautumiskykyä olosuhteiden mukaan. (Van Niekerk 1974, 31-32.)

3.2. Populismien määrittelyä

Populismien määrittelyn aluksi esittelen osan Peter Wilesin kokoamista populismia kuvaavista teeseistä:

1. Populismi on liikkeenä pikemminkin moralistinen kuin pragmaattinen. Päämäärät eivät pyhitä keinoja, eikä loogisuutta ja tehokkuutta arvosteta niin paljon kuin oikeaa asennetta ja henkeä.
2. Johtajan olemukselle asetetaan suuria vaatimuksia. Heidän tapansa, ulkoinen olemuksensa tai elämäntapansa voi olla esimerkiksi tyyppiä ”ihan tavallinen kaveri”.
3. Populistisilla johtajilla on usein taianomainen kontakti suureen yleisöön.
4. Populismi on monessa suhteessa löyhästi järjestäytynyttä ja kuritonta toimintaa.
5. Populismien ideologia on löyhää ja siihen liittyy pilkkaa ja vihamielisyyttä.
6. Populismi vastustaa intellektuelleja – jopa heidän omat intellektuellinsa pyrkivät olemaan anti-intellektuelleja.

7. Populismi on vallitsevan järjestelmän vastakohta ja eliitinvastainen. Populismi on myös taipuvainen salaliittoteorioille.
8. Populismi pystyy väkivaltaan, mutta sen väkivalta on tehotonta ja helposti laantuva.
9. Vaikka populismi on luokkatietoista, se välttää varsinaista luokkasotaa ja on harvoin vallankumouksellista.. Se toivoo pystyvänsä muuntamaan vallitsevaa järjestelmää muilla keinoilla.
10. Kuten muutkin liikkeet menestys turmelee ja keskiluokkaistaa sen. Turmeltuminen ei tapahdu ainoastaan vallan ja vastuun takia, vaan liikkeenä on helpompi toimia kuin hallinnossa.
11. Populismi voi olla urbaania, vaikka se ei välttämättä kannata kaupungistumista. Se saa mahdollisesti jäseniä kaupungeissa, koska se haluaa profiloitua ”tavallisen ihmisen” liikkeeksi.
12. Kun on kyse populismista itsestään, se haluaa valtion olevan mieluummin avulias kuin vahva.
13. Populismi vastustaa heidän epäsuosiossaan olevien instituutioiden aiheuttamaa taloudellista epätasa-arvoa, mutta se hyväksyy perinteisen epätasa-arvon, joka aiheutuu sen oman kannattajakunnan aiheuttamasta elämäntavasta.
14. Populismi vastustaa paitsi vallitsevaa järjestelmää, myös sen epäluottamuksen piirissä olevan hallituksen verotusta. Myös populistien ulkopoliittinen ajattelu on aina eristäytynyttä, mikä ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin pasifismi.
15. Perinteinen populismi voi olla myös uskonollista, mutta varsinkin osa populistisista intellektuelleista voi olla ateisteja.
16. Populismi kammoaa tiedettä ja teknokratiaa.
17. Populismi on vahvasti taipuvainen ainakin lievään rasismiin. Sen mielestä todelliset kunnan kansalaiset ovat eri maata kuin valtaa pitävä eliitti.

(Wiles 1969, 167-170.)

Populismille hyvin tyypillisinä piirteinä nähdään vihamielisyys vallitsevaa järjestelmää vastaan, suuriin massoihin vetoaminen sekä epäluottamus perinteisiä puolueita ja niitä edustavia poliitikkoja kohtaan (Wejnert 2014, 146.) Populismi on määritelty uskomukseksi, että kansan vaistot ja toivomukset oikeuttavat heidän harjoittamansa poliittisen toiminnan. Perusteluna käytetään myös sitä, että kansasta heijastuu epäluottamusta ja vihamielisyyttä poliittisia eliittejä kohtaan. Tavallisesti populismi on reaktiivinen ylhäältä johdettu liike, joka vetoaa kansan

tyytymättömyyteen ja sitä kautta vaatii poliittista muutosta. Populismissa edustuksellista poliittista järjestelmää kuvaillaan harvainvallan kaunistelluksi julkisivuksi, jossa valta ei ole kansalla, vaan korruptoituneella eliitillä. Populistit kuvailevat vallitsevaa tilannetta kriisiksi, jolloin he myös määrittelevät kriisin itse. Kriisi on saanut heidät liikkeelle, ja he ovat omien sanojensa mukaan joutuneet politiikkaan mukaan vastentahtoisesti pelastaakseen kansakunnan jostakin tärkeästä ja ratkaisevasta kriisistä ja tilanteen myötä kansakuntaa uhkaavista monenlaisista vaikeista haasteista. Populismien ydinajatus on kansan tai tavallisen pienen ihmisen puolella oleminen etuoikeutettua eliitin valtaa vastaan. Eliittiä he kritisoivat mm. perustavista arvoista vieraantumisesta, oman edun tavoittelusta, omahyväisyydestä, etuoikeuksista ja muiden kustannuksella toimimisesta. Itseään populistit kuvailevat eliitin vastakohtana eli ryhmittymänä, joka edustaa kansan todellisia asenteita ja todellista tahtoa, eikä ole menettänyt kosketustaan kansaan, eikä myöskään aja omia etujaan. Populismia pidetään usein ensisijaisesti nimenomaan retoriikkana, joka kaikin tavoin vastustaa valtaa pitävää eliittiä muuntuen tilanteiden ja olosuhteiden mukaan vallitsevia kriisejä hyödyntäen. (Wiberg 2011, 14-15.)

Populismityyppejä ovat mm. agraaripopulismi, kansallispopulismi, liberaalipopulismi, mediapopulismi ja radikaali oikeistopopulismi sekä vasemmistopopulismi. Populistinen liike on tyypillisesti muuntautumiskykyinen sen pyrkiessä mukautumaan kulloisiinkin olosuhteisiin. Se käyttää kansansuosiota tavoitellessaan varsin demagogisia keinoja eli se pyrkii vetoamaan, tunteisiin, ennakkoluuloihin, pelkoihin ja odotuksiin käyttämällä voimakasta mustavalkoista ja epämääräistä retoriikkaa ja propagandaa, joka kuvailee eliitin tavallista kansaa sortavaksi. Populistisiksi voidaan määritellä kaikki poliittiset liikkeet, jotka tavoittelevat kansansuosiota poliittista todellisuutta yksinkertaistamalla, kärjistämällä sekä kansaa kiihottamalla. Tyypillistä populismille on, ettei se tunteisiin vetoavista tunnuksistaan huolimatta esitä itse kokonaisvaltaista ja perusteltua muutosohjelmaa, vaan perustaa ohjelmansa hyvältä kuulostaviin epärealistisiin vaatimuksiin. Populismille on tyypillistä myös kompromissikyvttömyys ja asioiden vastustaminen. Usein karismaattisen johtajan ympärille rakentuneena protestiliikkeenä se on voimakkaasti ei-liike ja anti-liike, jonka protestin kohteina ovat tyypillisesti mm. verot, byrokratia, maahanmuutto, suuryritysten valta, eliitti, asiantuntijat, keskittäjät, älymystö ja virkamieskunta. Populistit väittävät edustavansa kansaa ja vetoavat kansaan antaen mielikuvan, että kansan enemmistön tahto on heille jotenkin itsestään selvää. Mitään tunnettuja tiedonhankintamenetelmiä he eivät vaikuttaisi tarvitsevan päästäkseen selville kansan tahdosta, vaan he tietävät sen jotenkin luonnostaan. Populistit hyödyntävät vakuutteluissaan mielellään vastakkainasetteluja. Tyypillisiä vastakkainasetteluja ovat

mm. herrat vs. kansa, eliitti vs. kansa, virkamiehet vs. kansa, hyvät vs. paha, kotimaa vs. ulkomaat, globalisaatio vs. paikallisuus ja nykyisyys vs. historia. (Wiberg 2011, 15–18.)

Voidaan ajatella, että populismi on varsin luonnollinen poliittinen ilmiö. Edustuksellisissa demokratioissa päätöksenteko perustuu kompromisseihin, joissa aina jonkun osapuolen näkökulma jää vähemmälle huomiolle. Populismi on reaktio edustuksellisen politiikan ajatuksia, instituutioita ja käytäntöjä vastaan. Populismi saa voimansa siitä, että se on vastaus kriiseihin. Sitä kautta se on alati muuntumiskykyinen kuin kameleontti, kun se soveltaa teesejään kulloiseenkin ajanjakson kriiseihin ja haasteisiin. Populismi sulautuu myös kulloiseenkin ympäristöön, kun se muotoilee käytännössä ominaisuutensa ja erityispiirteensä sopivaksi juuri siihen ympäristöön ja siellä esiintyviin kriiseihin, joissa esiintyy. Populismien riippuvuus sen ympäristön kriiseistä on sen perustavaa laatua oleva ominaisuus. Sitä kautta sen esiintyminen on usein episodimaista. Populismien taipumus muuntautumiseen saa aikaan vaikutelman, että siltä puuttuvat universaalit ja yleisesti tunnustetut arvot. Ehkä juuri se seikka, että populismi on vahvasti sidonnainen ympäristöön, aikaan ja niiden kriiseihin, tekee populismista tarpeellisen. Populismi on yhtäältä voima, joka pyrkii muutokseen ja toisaalta voima, joka vastustaa muutoksia. (Taggart 2000, 4-5 & 10.)

3.3. Populismia latinalaisessa Amerikassa

Latinalaisessa Amerikassa populismilla on hyvin vahvat perinteet. Vasemmistosiiven populistiset johtajat Hugo Chavez, Evo Morales ja Rafael Correa ovat pyrkineet valtaan käyttäen demokratisointilupauksia äänestäjien houkuttamina Venezuelassa, Boliviassa ja Ecuadorissa. He ovat luvanneet syrjäyttää korruptoituneet poliitikot, vahvistaa valtion roolia taloudessa ja lisätä vaurautta. He ovat houkuttelleet äänestäjiä lupauksilla antaa valta takaisin kansalle ja demokratisoida yhteiskunta. Venezuelassa, Boliviassa ja Ecuadorissa maaperä tämänkaltaisille lupauksille on ollut kypsä, koska perinteisten puolueiden on koettu olevan sekä paikallisen että ulkomaisen eliitin pelinappuloita, jotka ovat toteuttaneet uusliberalistista politiikkaa lisäten sitä kautta yhteiskunnallista epätasa-arvoa. Vasemmistopopulistien sanotaan myös protestoivan siksi, että kansallinen suvereniteetti on luovutettu sellaisille instituutioille, kuten IMF, maailmanpankki ja Yhdysvaltojen hallinto. (De La Torre 2016, 61–62.)

Vasemmistopopulistit kampanjoivat luodakseen uuden valtiosäännön, joka tähtäsi siihen, että poliittiset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset instituutiot muotoiltaisiin uudelleen. Valtaa pitävien puolueiden toiminta Venezuelassa, Ecuadorissa ja Boliviassa antoi populistille mahdollisuuden hyödyntää argumenttejaan. Venezuelan kaksi johtavaa puoluetta AD ja COPEI muodostivat puoluekartellin, joka monopolisoi poliittisen kentän. Heidän politiikkansa johti talouden taantumaa ja keskiluokan sekä työväen köyhtymiseen 90-luvulta lähtien. Ecuador luopui osasta kansallista suvereniteettiaan vaihtamalla kansallisen valuuttansa Yhdysvaltojen dollariin ja sallimalla Yhdysvaltojen perustaa sotilastukikohtia valvomaan laitonta maahanmuuttoa ja huumekauppaa Ecuadorissa. Boliviassa taas kärsittiin ihmisoikeusloukkauksista, kun armeija yritti tuhota kokan lehden tuotannon Yhdysvaltojen ohjaamana epäonnistuen siinä kuitenkin. (De La Torre 2016, 61–62 & 64.)

Vanha vasemmistolainen strategia oli ollut käyttää väkivaltaisia keinoja porvarien liberalististen instituutioiden syrjäyttämiseen. Chavezin, Moralesin ja Correan legitimitetti perustui vaalien voittamiseen. He käyttivät vaalijärjestelmää vihollistensa tuhoamiseen ja loivat uuden hegemoniaryhmittymän. Kuitenkin populismi demokratian vahvistamisen sijaan pikemminkin aluksi pilasi sen. Se säilytti muutamia liberaalin demokratian instituutioita ja käytänteitä, mutta päätyi kansalaiskunnan, julkisen sektorin ja vaalitavoitteiden kontrolloimiseen. Kansalaisten oikeuksia ja vapauksia vähennettiin systemaattisesti ja instituutioiden vastuu- ja tilivelvollisuutta supistettiin, sekä kallistuttiin suuntaan, jossa vaalien pelikentillä suosittiin virassa olevia. Tämä kaikki johti siihen, että demokratiasta siirryttiin autoritäärisyyteen. Autoritäärisyys oli seurausta johtajien populistisesta näkemyksestä yhdestä yhtenäisestä kansasta. Vallassa oleva populismi on yrittänyt rakentaa useista erilaisista taustoista olevista väestöryhmistä yhtenäistä kansakuntaa. (De La Torre 2016, 62–63 & 73–74.)

Vasemmistopopulistit käyttivät valtaanjääsyn keinoina uusliberalismin vastustamista, vanhojen puolueiden kritisoimista ja kritiikkiä suvereniteetin luovuttamisesta valtion ulkopuolelle. (De La Torre 2017, 188.) Populistisena keinona voidaan pitää myös heidän esiintymistään kansan tahdon ruumiillistumana. Esimerkiksi Hugo Chavez väitti, ettei kyse ole hänestä itsestään, vaan kansasta, jota hän edustaa; hän väitti olevansa miljoonien ääni ja sydän. Koska hän naamioi johtajuutensa argumentin taakse, jonka mukaan hänellä oli tehtävä lunastaa kansansa sorron alta, hän vaati myös ehdotonta uskollisuutta itseään kohtaan. Virassa ollessaan Chavez, Morales ja Correa käyttivät poliittisella kentällä aggressiivista ja joskus epädemokraattista taktiikkaa varmistaakseen oman voittonsa vaaleissa. He valtasivat valtiollisen median, hiljensivät valikoiden yksityisessä

omistuksessa olleen median, häiritsivät oppositiota, kontrolloivat tuomioistuinta ja monia muita tahoja sekä käyttivät julkisia varoja vaikuttaakseen vaaleihin. Kun nämä presidentit voittivat vaalit, varsinainen äänestystapahtuma ei ollut kovin korruptoitunut, mutta vaaliprosessi suosi heitä virassa olevina presidentteinä. Voidaan väittää, että vasemmistopopulistien ajatus yhtenäisestä kansasta on illuusiota, koska väestöllä on moninaisia intressejä ja tavoitteita. Tästä huolimatta populistit hyökkäsivät pluralismia eli moniarvoisuutta vastaan, säätelivät julkista sektoria ja kansalaisyhteiskuntaa luodakseen kuvan homogeenisestä kansasta. He myös kiistivät yksityisen median vaikutusmahdollisuuden ja suitsivat radio- ja televisiolähetystyksiä, jotka sisälsivät kritiikkiä heitä kohtaan. (De La Torre 2016, 69 & 71–72.)

Populistipoliitikot ja populistiset liikkeet vetoavat kansalaisten tyytymättömyyteen sen hetkistä demokraattista valtiota kohtaan luvaten palauttaa vallan kansalle ja poliittisen järjestelmän vastaamaan yhteiskunnallisiin vaatimuksiin. Taloudelliset kriisit, taantumat, jyrkkä eriarvoisuus, poliittinen epävakaus ja edustuksellisen politiikan kriisit ovat tilanteita, jotka tasoittavat tietä radikaalille populismille. Populistinen retoriikka lupaa tuolloin taistella eliitin valtaa ja kansan köyhtymistä vastaan. Toisaalta populismille on tyypillistä, että se vaarantaa demokratian kiihotuksensa kustannuksella, väärillä lupauksillaan ja holtittomalla talouden hoidollaan sekä autoritäärisillä taipumuksillaan ja perustuslaillisten ja demokraattisten menettelytapojen halveksimisella. Chavistinen vasemmistopopulismi, josta käytetään termiä ”Chavismo” on esimerkki siitä, miten populistinen liike on onnistunut lujittamaan hegemoniaansa. Chavez esitteli laajan sosiaalisen järjestelmää koskevan ohjelmansa, jonka avulla oli tarkoitus taistella köyhyyttä ja lukutaidottomuutta vastaan sekä korjata infrastruktuurin ja perushyvinvointipalveluiden puutteet. Chavezin hallinto kuitenkin loukkasi monien valtion instituutioiden tasapainoa, oikeuslaitoksen riippumattomuutta sekä opposition poliittisia oikeuksia. Hänen politiikassaan hämärtyivät rajat hallinnon, valtion ja Chavistisen liikkeen välillä. Chavez keskitti vallan omiin käsiinsä nujertamalla pluralismin ja opposition. Hänen talouspolitiikkansa oli holtitonta, koska hän keskittyi lyhtyaikaisiin sosiaalisiin ohjelmiin sen sijaan, että olisi edistänyt talouden kestävä kehitystä. Hänen hallintonsa vahingoitti myös tuotantotaloutta, koska valtio sekaantui vastuuttomasti markkinoiden toimintaan. (Stavrakakis ym. 2016, 51–53.)

Chavez tuli esiin edustaen kätkeytyä enemmistöä eli köyhiä, rahvaanomaisia kansalaisia. Chavezin karismaattinen toiminta oli avain menestykseen. Vallitsevaa järjestelmää vastustavalla retoriikalla Chavez antoi äänen julistukselleen, joka sisälsi närkästyksen sosiaalisen pois sulkemista ja korruptiota vastaan ja halua poliittiseen muutokseen. Julistuksessaan hän maalaili sisäisen

vihamielisen raja-aidan, joka erotti kansan vallasta. Chavezin karisma, hänen visionsa ja identifioitumisensa kansan ääneksi mahdollisti hänen toimintansa. Karisman tärkeyttä ei voi vähätellä. Hänen karismansa ja puheidensa ansiosta, joissa kaikuivat moninaiset sosiaaliset vaatimukset ja tyytymättömyys hän onnistui houkuttelemaan kansalaiset puolelleen. Chavezin interventio vaaleissa onnistui, hän onnistui antamaan äänensä erilaisille valituksen aiheille. Hän esitti itsensä muutoksen edistäjänä ja loi kuvan vihamielisyydestä perinteisiä puolueita vastaan, jotka edustivat vanhaa valtaa. Hän esiintyi klassisessa poliittisessa funktiossa, joka antoi äänen hiljaisille poliittisessa järjestelmässä massiivisille järjestäytymättömille ryhmittymille, joilla ei ollut juuri ollenkaan poliittista vaikutusvaltaa. (Stavrakakis ym. 2016, 57–59.)

3.4. Poliittisen eliitin vastustamista

Yksi populismin tyypillisistä piirteistä on antielitismi eli eliittien vastustaminen, vaikka pelkkä kriittisyys eliittejä kohtaan ei yksinään olekaan riittävä peruste määritellä populismia. Populismille on kuitenkin tyypillistä ns. kaksinapaistaminen eli polarisoiminen, mikä ilmenee siten, että he haluavat ylläpitää vastakkainasettelua poliittisen eliitin kanssa, vaikka he samaan aikaan julistavat haluavansa yhdistää oman kansansa. On varsin epätodennäköistä, että he jossain vaiheessa ryhtyisivät yhteistyöhön vastapuolen kanssa, sillä kaksinapaistuminen on heille vallan varmistamisen keino, jolloin myös konflikti on heidän näkökulmastaan myönteinen asia. Konflikti on keino osoittaa, ketkä ovat ns. todellista kansaa. Populistit leimaavat poliittiset kilpailijansa usein moraalittomiksi ja korruptoituneiksi, kun taas he itse ovat aina oikeamielisiä ja puhtaita. (Müller 2017, 11, 16-17.)

Vastakkainasettelussa kansan ja poliittisen eliitin välillä käytetään usein pohjana korruptiota ja työtä. Tämän vuoksi populismi yhdistetään usein produserismin ideologiaan, jolloin ajatellaan vain tuottavien kansalaisten olevan kunnan kansalaisia. Kansa kuvataan tällöin viattomaksi, ahkeraksi ja työtä tekeväksi vastakohdaksi korruptoituneelle eliitille, joka edistää omaa etuaan eikä tee oikeita töitä, vaan elää loisten tavoin muiden työstä. Vastakkainasettelua tehdään usein erottamalla moraalinen ja moraaliton, puhdas ja korruptoitunut sekä ne ”jotka eivät merkitse mitään”. (Müller 2017, 38-39.)

3.5. ”Vain me edustamme kansaa”

Populistien tyypillinen piirre on moniarvoisuuden vastustaminen, mikä ilmenee väitteinä, että vain he edustavat kansaa. Kyseinen väite yksinoikeudesta edustaa kansaa ei selvästikään ole empiirinen, vaan vahvasti moraalinen. Populismiin voidaan yhdistää tietynlainen moraalinen tapa ajatella politiikkaa, jolloin moraalisesti puhdas ja täysin yhtenäinen ”kansa” asetetaan vastakohdaksi turmeltuneelle ja moraaliltaan alemmalle eliitille. Kuvaten itsensä ja kannattajansa ainoaksi oikeaksi kansaksi, he pyrkivät joskus myös oikeuttamaan omia tekemiään selkeitä vääryyksiä. Populistin korruptoitunut toiminta on heidän mielestään hyväksyttävää ja oikeutettua, koska hän on toiminut ainoan oikean kansan puolesta. Populismi on noussut edustuksellisen demokratian myötä. Populistit julistavat holistista ydinväitettä, jonka mukaan yhteiskunnan ei pidä olla jakautunut, vaan kansan on oltava yhtä ja sillä on oltava yksi todellinen edustaja. Populismia ei voida katsoa olevan olemassa, ellei ole olemassa *pars pro toto* –argumenttia (osa kokonaisuuden puolesta) ja vaatimusta päästä edustamaan yksinoikeudella. Populismin ydinajatuksen voidaan ajatella olevan moralisoitu moniarvoisuuden vastustamisen muoto. (Müller 2017, 17-18 & 35 -36.)

Vaikka populistien ydinväitteisiin kuuluu vaatimus päästä edustamaan kansaa yksinoikeudella, se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että he täysin vastustaisivat edustuksellisuuden ajatusta. Itse asiassa he kannattavat sellaista edustuksellisuutta, jossa oikeat edustajat edustavat oikeaa kansaa, arvioivat tilanteen oikein ja toimivat sen mukaisesti oikealla tavalla. Yleensä tähän liittyy varsin yksiselitteinen ajatustapa siitä, että on olemassa yksi ainoa yhteinen hyvä, ja että aito kansa pystyy erottamaan sen ja haluamaan sitä. Populistit kuvailevat kansan yksiaineisena, moraalisesti yhtenäisenä hahmona, jonka väitettyä tahtoa voidaan demokratioissa käyttää todellisia vaalituloksia vastaan. Kansaa on kuvattu mm. ilmaisulla ”hiljainen enemmistö”, mikä on oppositiossa olevien populistien viittaus siihen, että kansalla olisi jo hallitus, joka edustaisi sitä todella, jos se ei vain pysyttelisi hiljaa. Oppositio politiikassaan populistit siis vetoavat ”tuolla jossain olevaan” kansaan, jonka tahto on erilainen kuin vaaleilla valittujen viranhaltijoiden toiminta. Populistit väittävät myös, etteivät edes mielipidetiedustelut osoita todellista kansan tahtoa. (Müller 2017, 40 & 42.)

On kuitenkin huomionarvoista, että on varsin luonnollista, että populismissa käytetään ilmaisua ”kansa” ja ”vain me edustamme kansaa”. Esimerkiksi Latinalaisessa Amerikassa avain vaalivoittoon on ollut saatavissa urbaanin työtätekevän luokan äänestykseen osallistumisen kautta. Ilmaisua ”kansa” käytetään populismissa monesta syystä. Ensinnäkin kansalla on numeerista

merkitystä. ”Kansa” ilmentää jo pelkkänä sanana suurta määrää ja enemmistöä. Suuren ihmismäärän myötä toimille saadaan vakuuttavampi legitimitetti - määrä antaa aina kuvan suuremmasta laillisuudesta ja oikeutuksesta. Ilmaus ”kansa” on käyttökelpoinen siinä merkityksessä keitä he ovat ja keitä he eivät ole. Populismissa halutaan miellyttää niitä, jotka tuntevat itsensä väärin kohdelluiksi päätöksen tekijöiden taholta. Puhutaan myös ns. hiljaisesta kansasta, jolloin viitataan kunnolliseen ja ahkeraan kansaan, joka hiljaisesti tekee työnsä, maksaa veronsa ja yrittää ponnistella elämässä eteenpäin. Vastakkainasettelua tehdään siinä suhteessa, mitä ”kansa” ei ole. Se ei ole korruptoitunutta, moraalisesti rappiolla olevaa ja omaa etuaan ajavaa eliittiä. Eivätkä kansaan myöskään kuulu populistien demonisoimat sosiaaliset ryhmät, kuten työttömät, maahanmuuttajat tai tietyt alueelliset tai etniset ryhmät. Populisteille ilmaus ”kansa” on ikään kuin eräänlainen helposti tunnistettavien hyvien ominaisuuksien ruumiillistuma, johon ns. tavallisen kansalaisen olisi helppo samaistua. Ilmaisun ”kansa” sisältää myös ajatuksen siitä, missä ”kansa” on. ”Kansa” ei ole siellä, missä ovat päätöksentekijät, taloudellinen valta ja virkamiehet. ”Kansa” on ns. sydänmailla, mikä on kuvitteellinen alue tai seutu, jonne sijoittuu kaikki tavallinen ja arkinen. Heidän käsitteensä ”heartland” voidaan tulkita ”isänmaaksi” ja eräänlaiseksi ydinalueeksi, joka on heille jokapäiväisen elämän positiivisten ominaisuuksien ruumiillistuma. ”Heartland” liittyy voimakkaasti myös maan historiaan ja menneisyyteen sekä kansalliseen identiteettiin, minkä vuoksi se voidaan liittää nationalistiseen ajatteluun ja sitä kautta kansainvälisyyden ja globaalin kosmopoliittisuuden vastustamiseen. Nämä seikat viittaavat populismin jossain määrin sisäänpäin kääntyneeseen luonteeseen. (Taggart 2000, 91-96.)

3.6. Populistisessa retoriikassa korostuvia piirteitä

Populismi liitetään usein läheisesti retoriikkaan – jopa siten, että osa pitää populismia pikemminkin retoriikkana kuin ideologiana. Kuten luvussa 2 todettiin, poliittinen puhe on yleensäkin nimeämistä ja merkityksellistämistä. On siis muistettava, että retorinen merkitysten antaminen liittyy olennaisena osana kaikenlaiseen poliittiseen puheeseen. Populistisella retoriikalla pyritään usein vastakkainasetteluihin. Vastakkainasetteluiden muotoilemisessa merkitysten muokkaamisella on tärkeä rooli. Populistiselle retoriikalle tyypillisiä piirteitä ovat mustavalkoisuus, asioiden yksinkertaistaminen, liioittelu ja tahallinen kärjistäminen. Näillä keinoilla on helppo vedota ihmisten tunteisiin, pelkoihin, ennakkoluuloihin ja odotuksiin.

Koska merkitykset ovat ihmiselämän ja kielellisen ympäristön perustavaa laatua olevia asioita, on merkityksenanto jokapäiväistä kulttuurista toimintaa. Merkityksiä voidaan luoda tai valmiita merkityksiä muokata puheen ja kirjoituksen lisäksi myös monenlaisen muun toiminnan avulla. Merkityksen luomisen ja muokkaamisen kautta syntyy merkityksenantojen kenttä, joka vaikuttaa siihen, miten me asioita ymmärrämme. On siis luonnollista, että merkityksenannolla on keskeinen sija myös poliittisessa puheessa. Poliittisessa viestinnässä muokataan merkityksiä siten, että valmiita merkityskenttiä ravistellaan ja haastetaan siten, että tuodaan esille vaihtoehtoisia merkityksiä. Populismissa tällaista merkityskenttien ravistelua voidaan hyödyntää nimenomaan populismille tyypillisten vastakkainasettelujen muodossa. Koska olemassa olevien käsitteiden määrä on suuri, populismissa tukeudutaan usein minimimääritelmään. Tämän vuoksi populismia on usein määritelty siten, ettei se ole ideologia tai ainakin se on ideologialtaan varsin ohut. Pikemminkin populismi on retoriikkaa ja merkityksellistämistä, jonka lähtökohtana on radikaali vastakkainasettelu eliitin ja kansan välillä. Kuten muutenkin politiikassa myös populismissa hyödynnetään mielellään tyhjiä merkitsijöitä eli merkitsijöitä, joiden merkitys on epäselvä, vaihteleva tai määrittelemätön. Tyhjiä merkitsijöitä voi helposti käyttää retoriikassa siten, että yhteisen nimittäjän alle kootaan suuri ja moninainen joukko merkityksiä, jolloin aiempi merkitys laajenee. Näin syntyy myös ristiriitaisuuksia. Ristiriitaisuuksia voidaan poliittisessa retoriikassa hyödyntää siten, että niiden perusteella voidaan argumentoida erilaisia poliittisia vaatimuksia. (Palonen & Saresma 2017, 22-23 & 25.)

Populistisessa retoriikassa käytetään tehokeinona kärjistämistä. Populistiseen retoriikkaan keskeisesti kuuluvaa vastakkainasettelua voi tehostaa kärjistämisen avulla. Vetoamalla tunteisiin esimerkiksi erilaisia pelkoja ja uhkakuvia kehittelemällä on helppo kärjistää esimerkiksi erilaisten ihmisryhmien vastakkainasettelua. Voidaan luoda tai lisätä vastakkainasettelua esimerkiksi eri sosiaaliluokkien, kansallisuuksien tai etnisten ryhmien välille. (Vaarakallio & Palonen 2017, 59.) Tätä keinoa voidaan populistisessa retoriikassa käyttää esimerkiksi maahanmuuttovastaisuuden lisäämisessä tai perinteisessä vastakkainasettelussa poliittisen eliitin ja ”kansan” välillä. Populistisessa retoriikassa luodaan usein vastakkainasettelu käsitteelle ”me” ja ”toiset”. Molemmat käsitteet - sekä käsite ”me” että käsite ”toiset” jäävät varsin epämääräisiksi. Oleellista on kuitenkin, että ”toiset” kuvataan uhkaavina ja pelottavina tai halveksittavina. (Palonen & Saresma 2017, 25.) Luodessaan vastakkainasetteluja esimerkiksi ”kansan” ja eliitin välille populistinen retoriikka hyödyntää siis yksinkertaistamista. Populismi yksinkertaistaa poliittista kenttää korvaamalla

monitahoisen joukon eroavaisuuksia ja määritelmiä kahtiajaolla, jonka kaksi puolta ovat pakostakin epämääräisiä. (Laclau 2005,18.)

Tunteita hyödynnetään tällöin luomalla merkityksiä, jotka liittyvät pelkoihin ja ennakkoluuloihin. Yksi populismin kulmakivistä eli kansan ja eliitin vastakkainasettelu esitetään moralisoiden siten, että eliitin moraalittomuutta korostetaan vastakohtana kansan moraalisuudelle. Tässäkin kohtaa ilmenee populistisen retoriikan mustavalkoisuus ja ehdottomuus. Myös populistinen johtaja samastuu retoriikassaan usein kansaan puhuen itsestään ”yhtenä meistä”. Lisäksi populismissa hyödynnetään usein eräänlaista minimointipuhetta, jossa omaa heikkoutta ja pienuutta pyritään korostamaan tarkoituksena saada aikaan vaikutelma nöyryydestä ikään kuin kristillisenä hyveenä. (Parkkinen 2017, 282-285 & 287.) Tunteita ja vahvoja mielikuvia pyritään populistisessa retoriikassa saamaan aikaan käyttämällä toistoja sekä kuvaavaa kieltä. Keskeisenä keinona ovat tällöin mm. metaforat sekä vahvoja usein kielteisiä tunteita kuvaavat substantiivit, kuten ”pelko”, ”kärsimys” tai ”tuska”. Lisäksi populistinen puhe saattaa värittyä maallikkosaarnan tyyllisellä ”Kaanaan kielellä”, jossa kuulijan mieliin maalailtaan pelottavia uhkakuvia ja sen jälkeen vastakkaisia mielikuvia jostain tulossa olevasta paljon paremmasta. (Parkkinen 2017, 276 & 279-280.)

3.7. Populistijohtajan piirteitä

Populistien iskulause ”vain me edustamme kansaa” voi luoda mielikuvan siitä, että populistijohtaja on ”kansan mies tai kansan nainen”, joka on kuin tavallinen kansalainen. Todellisuudesta löytyy kuitenkin esimerkkejä siitä, ettei näin suinkaan välttämättä ole. Jokainen tietää, että esimerkiksi Donald Trump edustaa pikemminkin eliittiä kuin tavallista kansaa. Populistijohtajista saatetaan kuitenkin vaalikampanjoissa erilaisten iskulauseiden turvin pyrkiä vaivihkaa luomaan kuvaa kansansa näköisistä johtajista. Esimerkiksi itävaltalaisen populistipoliitikon Heinz- Christian Strachen vaalilauseissa esiintyi iskulauseita ”Hän tahtoo mitä Me tahdomme” tai ”Hän sanoo mitä Wien ajattelee”. Vaikka iskulauseissa ei suoraan sanotakaan hänen olevan itävaltalaisten kaltainen, niillä pyritään kuitenkin luomaan senkaltaista mielikuvaa. Vaikka populistijohtajat usein ovat karismaattisia persoonia, heidän ei välttämättä tarvitse olla sellaisia, kunhan he vain onnistuvat luomaan vaikutelman siitä, että heillä on suora yhteys kansan substanssiin tai jopa jokaiseen yksilöön. Karismaattinen johtaja on tyypillinen populistijohtaja, mikä selittyy sillä, että

populistipuolueet ovat lähes aina sisäisesti monoliittisia eli rivijäsenet on selvästi alistettu yhdelle ainoalle johtajalle. Tämä piirre ei ole ihme, kun muistetaan populistille tyypillinen moniarvoisuuden vastustus ja sitoutuminen ns. suoraan edustukseen. (Müller 2017, 47-49 & 51.)

Totutusti ajatellaan, että populistijohtajat johtavat protestiliikettä. Kuinka sitten käy, kun populistit ovat vallassa eikä itseään vastaan voi protestoida? Kun kuuluu itse valtaa pitävään eliittiin, voiko enää olla antielitistinen ja katoaako sädekehä hallituspolitiikan arjessa? Populistijohtajan hallitusasema ei silti välttämättä merkitse epäonnistumista. Kaikista epäonnistumisista hallitusasemassa voidaan edelleen syyttää kulissien takana toimivia eliittejä. Johtoasemassa populistit jatkavat edelleen kaksinapaistamista eli polarisoimista ja puhuvat edelleen kamppailusta eliittiä vastaan. Poliittiset ristiriidat pyritään moralisoimaan ja samalla maalailtaan kuvaa kansan ja isänmaan vihollisista, kriiseistä ja uhkakuvista. Vallassa ollessaan populistijohtaja tukeutuu edelleen moraaliseen oikeutukseen, jonka mukaan hän on ainoa oikea kansan edustaja. Populistijohtajat käyttävät moraalisen oikeutuksen lisäksi erilaisia hallintotekniikoita. Populisteilla on usein tapana ikään kuin ”miehittää” valtio. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi sijoittamalla lojalisteja virkakoneiston asemiin tarvittaessa vaikka lakimuutosten avulla, oikeusistuinten menettelytapojen muutoksilla tai uusia tuomareita nimittämällä, media-auktoriteettejä uhkaamalla sekä arvostelijoita mustamaalaamalla. Populistit hyödyntävät myös massaklientismiä eli vaihtavat aineellisia ja aineettomia suosionosoituksia massojen poliittiseen tukeen. Korruptoitunut toiminta ja hyvä-veli -järjestelmä saadaan kuitenkin näyttämään oikeutetulta, koska se tapahtuu ”meidän” eli oikean kansan puolesta. Vallassa olevat populistit ovat usein myös ankaria heitä kritisoivia kansalaisjärjestöjä kohtaan. Tämä on ymmärrettävää siitä syystä, että kansalaisyhteiskunta saattaa näyttäytyä populistille uhkana heidän moraalista kansan edustamisoikeuttaan vastaan. Tällöin syntyy ambivalentti tilanne, jolloin populistit ovat ensin julistaneet yhtenäistävänsä partitiivisen kansan, ja lopulta kuitenkin pyrkivät hiljentämään ja mustamaalaamaan niitä, jotka eivät suostu sopeutumaan populistijohtajan rakentamaan kansaan. (Müller 2017, 56.)

3. Demokratia

4.1. Demokratian määrittelyä ja edustuksellisen demokratian piirteitä

Amerikkalainen demokratiateoreetikko Robert Dahl pitää demokratian määritelmässään lähtökohtana itse päätöksentekoprosessia. Ennen kuin päätöksentekoprosessia voidaan kutsua

demokraattiseksi, sen on hänen mukaansa täytettävä tiettyjä ehtoja. Ensinnäkin yhteiskunnan kaikilla jäsenillä tulee olla tasa-arvoinen ja tehokas mahdollisuus ilmaista näkemyksensä siitä, millaista politiikan ja menettelytapojen tulisi olla. Jokaisella tulisi myös olla tasa-arvoinen mahdollisuus äänestää ja kaikki äänet tulisi laskea mukaan tasavertaisesti. Jokaisella pitäisi olla myös mahdollisuus saada tietoa merkityksellisistä vaihtoehtoisista menettelytavoista sekä niiden mahdollisista seurauksista. Jokaisella tulisi lisäksi olla mahdollisuus jollain tavalla vaikuttaa siihen, mistä asioista päätetään. Eli pitäisi olla oikeus vaikuttaa poliittiseen esityslistaan. Kaikilla aikuisilla pysyvillä asukkailla olisi oltava täydet ihmisoikeudet ja heillä tulisi myös olla kaikki edellä luetellut oikeudet. Demokraattinen hallinto edellyttää siis edistynyttä tasa-arvoa. Tasa-arvon edellytykset voidaan tiivistää siten, että valtiossa täyttyvät jokaisen aikuisen kohdalla tehokkaan osallistumisen, tasa-arvoisen äänestämisen, tiedonsaannin ja päätettävien asioiden kontrolloimismahdollisuuden edellytykset. Voidaan sanoa, että mikäli joku näistä kriteereistä ei täyty, yhteiskunnan jäsenet eivät ole poliittisesti tasa-arvoisia. Tasa-arvon toteutumisen rajoittumista voidaan tarkastella parilla esimerkillä. Jos joillekin yhteiskunnan jäsenille annetaan paremmat mielipiteenilmaisumahdollisuudet kuin toisille, heidän politiikkansa tulee suuremmalla todennäköisyydellä vallitsevaksi. Jos taas yhteiskunnan jäsenten antamat äänet laskettaisiin toisistaan eroavalla tavalla, olisi heillä eriarvoinen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa yhteisön päätöksentekoon. (Dahl 2000, 37-39.)

Edellä kuvatut kriteerit vaikuttavat varsin ehdottomilta ja niiden täydellinen toteutuminen vaikuttaa haasteelliselta. Voidaan pohtia yhtäältä sitä, onko yhdelläkään valtiolla koskaan ollut hallitusta, joka olisi täysin pystynyt täyttämään edellä mainitut demokraattisen päätöksenteon kriteerit. Toisaalta on syytä pohtia myös sitä, onko edes realistista olettaa, että kyseiset kriteerit täytyisivät. Erityisen kyseenalaiselta vaikuttaa jokaisen yhteiskunnan jäsenen tasavertaiset mahdollisuudet osallistua ja saada ymmärrettävää tietoa päätettävistä asioista sekä vaikuttaa poliittiseen esityslistaan. Vaikka toteaisimme, ettei edellä käsiteltyjä kriteereitä olisi mahdollista täyttää, niiden olemassaolo on kuitenkin tarpeellista. Ne ovat ideaalistanardeja, jotka toimivat ohjenuorina konkreettisten järjestelyiden, perustuslakien, käytäntöjen sekä poliittisten instituutioiden muotoilemisessa ja muokkaamisessa. Kyseiset kriteerit antavat myös arviointipohjan niille tahoille, jotka tavoittelevat demokratiaa. (Dahl 2000, 42.)

Nykykäsitys demokratiasta liitetään useimmiten moderniin edustukselliseen demokratiaan. Kuvaillessaan modernia edustuksellista demokratiaa Dahl tuo esille sen sisältämät poliittiset instituutiot ja niiden suuren merkityksen edustuksellisen demokratian määrittelijöinä. Ensimmäinen

Dahlin mainitsema instituutio on kansalaisten valitsevat virkamiehet hallinnon päätöksentekoon. Juuri tämä seikka tekee modernista demokraattisesta hallinnosta edustuksellisen. Toinen instituutio ovat vapaat, rehelliset ja usein järjestettävät vaalit, jossa edustajat valitaan. Kolmas edustuksellisen demokratian instituutio on kansalaisten vapaus ilman rangaistuksen pelkoa ilmaista mielipiteensä poliittisista asioista, vaikka se sisältäisi kritiikkiä virkamiehiä, hallitusta, hallintojärjestelmää, sosioekonomista järjestystä tai vallalla olevaa poliittista ideologiaa vastaan. Neljäs edustuksellisen demokratian instituutio on vapaa pääsy vaihtoehtoihin tietolähteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että kansalaisilla on oikeus etsiä vaihtoehtoisia ja itsenäisiä tietolähteitä muiden kansalaisten, asiantuntijoiden sanoma- ja aikakauslehtien, kirjojen tai telekommunikatiivisten yhteyksien joukosta. Lisäksi tulee huomioda, että hallitus tai mikään poliittinen ryhmittymä ei kontrolloi tai pyri vaikuttamaan näihin vaihtoehtoihin tietolähteisiin, ja niitä suojellaan lain turvin. Viidentenä edustuksellisen demokratian instituutioon voidaan pitää yhdistymisvapautta. Kansalaisilla on tämän instituution myötä oikeus suhteellisen itsenäisesti muodostaa itsenäisiä yhdistyksiä ja järjestöjä sekä poliittisia puolueita tai eturyhmiä. Kuudes edustuksellisen demokratian instituutio on laaja-alainen kansalaisuus, mikä pitää sisällään sen, ettei yhdeltäkään aikuiselta voi kieltää oikeutta edellä lueteltuihin edustuksellisen demokratian instituutioihin. (Dahl 2000, 85-86.)

Edellä viitattiin jo siihen, että Dahlin määrittelemän demokraattisen päätöksenteon kriteerit on varsin vaikea täyttää. Dahl on kuitenkin huomionnut kansalaisten täydellisen tasavertaisuuden ongelman päätöksentekoprosessissa. Jotta voitaisiin ajatella yksilöiden välisen yhdenvertaisuuden toteutuvan täydellisesti, se edellyttäisi itse asiassa kaikkien kansalaisten mielipiteiden samanarvoista huomioimista poliittisessa päätöksenteossa. Jokaisen mielipiteellä tulisi siis olla samanlainen painoarvo, kun laaditaan poliittisen päätöksenteon esityslistaa. Tällöin ei kuitenkaan saisi olla kyse velvollisuudesta poliittiseen osallistumiseen, vaan ainoastaan mahdollisuudesta siihen. Kaikilla kansalaisilla pitäisi siis olla mahdollisuus poliittiseen päätöksentekoon, mutta sitä ei kuitenkaan saisi asettaa heidän velvollisuudekseen. Edellä mainittiin demokratian normatiiviset periaatteet: tasavertaiset äänestysmenettelyt, yhtäläiset mahdollisuudet osallistua poliittisen esityslistan määrittelyyn, yhtäläinen mahdollisuus muodostaa itsenäisiä poliittisia mielipiteitä sekä vapaus ilmaista poliittisia mielipiteitään ja saada niiden muodostamiseen tarvittava olennainen informaatio. Robert Dahl toteaa, että näiden demokratian periaatteiden on mahdollista toteutua vain osittain suurissa kansallisvaltioissa. Siksi hän käyttää mielellään käsitettä polyarkia eli monien valta. Dahl osoittaa tällä tavoin, että demokratian normatiiviset periaatteet kuuluvat ihanteelliseen demokratiakäsitykseen, kun taas moderni edustuksellinen demokratia on pikemminkin polyarkiaa. Dahl määrittelee polyarkian kansalaisten tasa-arvoa takaavat instituutiot seuraavasti:

- 1) Hallitusvalta on vaaleissa valituilla edustajilla
- 2) Vaalit ovat vapaat ja reilut
- 3) Käytännössä kaikilla aikuisilla on äänioikeus
- 4) Käytännössä kaikilla aikuisilla on oikeus asettua ehdokkaaksi
- 5) On olemassa mielipiteen ilmaisuvapaus ja oikeus kritisoida hallitusta ja protestoida sitä vastaan
- 6) Kansalaisilla on pääsy vaihtoehtoihin tiedonlähteisiin
- 7) Kansalaisilla on oikeus muodostaa ryhmiä ja järjestöjä, ja ne ovat suhteellisen riippumattomia hallitusvallasta

(Dahl 1989, 115, 177 & 221.)

Setälä korostaa, että demokratian perinteinen merkitys on kansan valta. Valtan Setälä määrittelee siten, että jokin toimija vaikuttaa muiden yksiköiden toimintaan tarkoituksellisella toiminnallaan. Demokratiassa kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa mieltymystensä mukaan joko päätöksentekoon tai päätöksentekijöiden valintaan. Antiikin Kreikassa kansalaiset osallistuivat päätöksentekoon kansankokouksissa esimerkiksi pitämällä puheita, äänestämällä, tekemällä aloitteita tai pääsemällä erilaisiin luottamustehtäviin. Tätä voidaan pitää klassisena suoran demokratian muotona. Edustuksellisessa demokratiassa kansalaisilla voidaan katsoa olevan valtaa päätöksentekijöihin. Kansalaisten valta toteutuu edustuksellisen demokratian tärkeimmässä instituutiossa eli vaaleissa. Setälä toteaa, että edustuksellisen demokratian vaaleissa kansalaiset käyttävät sekä prospektiivista eli ennakoivaa valtaa että retrospektiivistä eli jälkikäteisvaltaa. Ennakoivalla vallalla tarkoitetaan sitä, että kansalaiset valitsevat päättäjiksi parhaina pitämänsä ehdokkaat. Tärkeämpää on kuitenkin jälkikäteisvalta, joka toteutuu siten, että kansalaiset voivat säännöllisin väliajoin pidettävissä vaaleissa ilmaista äänestyskäyttäytymisellään tyytymättömyytensä päätöksentekijöitä kohtaan. Retrospektiivisen vallan etuna on se, että se vastuuttaa päätöksentekijöiden toimintaa. Erityisen tehokasta retrospektiivinen vallankäyttö on puolueperusteisessa demokratiassa, jossa puolueet jatkuvasti kilpailevat vaaleissa päätösvallasta. Useat puolueet ja useat vaalit voivat myös olla demokratian kannalta ongelmallisia. Tämä johtuu siitä, että voidakseen harjoittaa vaalien ja muiden demokratian instituutioiden kautta valtaa, kansalaisten poliittisten mielipiteiden tulee olla autonomisia eli itsenäisiä. Jotta tämä toteutuisi, kansalaisten poliittisen mielipiteen muodostamisen tulisi olla vallanpitäjistä riippumatonta. Mielipiteen muodostamisessa riippumattomuuden ongelmaksi voi koitua erityisesti riittävän informaation saatavuus. (Setälä 2003, 26-28.)

4.2. Suoran demokratian piirteitä

Vaikka modernia edustuksellisesta demokratiaa pidetään usein lähes demokratian synonyymina, populistit puhuvat retoriikassaan usein suoran demokratian puolesta. Siksi on syytä kuvata hieman tarkemmin myös suoran demokratian piirteitä. Suoralle demokratialle on tunnusomaista, että kansalaiset ovat pääasiallisia vallankäyttäjiä. Ihanteena on kaikkien kansalaisten yhtäläinen mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Suorassa demokratiassa aikuiset kansalaiset keskustelevalle ja äänestävät tärkeimmistä poliittisista päätöksistä, ja tällöin äänestystulos määrää toimenpiteet, joihin ryhdytään. Toisin sanoen suorassa demokratiassa kaikki aikuiset kansalaiset keskustelevalle ja äänestävät virallisesti senkaltaisista asioista, joista edustuksellisessa demokratiassa huolehtii parlamentti. Suoran demokratian päätökset perustuvat siis pitkälti kansanäänestyksiin. On kuitenkin huomattava, että vaikka tärkeimmissä päätöksissä käytetäänkin kansanäänestystä, se ei välttämättä tarkoita parlamentin poistamista kokonaan. Parlamentti voi toimia keskustelukomiteana tai äänestettävien asioiden muotoilijana. Parlamentti voi olla myös foorumi, jossa käydään neuvoa-antavia keskusteluita tai tehdään neuvoa-antavia äänestyksiä keskusteltavista asioista. Suoran demokratian tärkeä piirre on, että kansalaiset tekevät tärkeät päätökset riippumatta siitä, millaisia institutionaalisia järjestelyitä on käytössä. Suorassa demokratiassa voidaan siis erottaa kahdenlaista koulukuntaa. Klassisen käsityksen mukaan suora demokratia tarkoittaa kansan välitöntä valtaa, jolloin ei ole olemassa poliittisia puolueita eikä neuvoa-antavia elimiä. Julkisen keskustelun jälkeen kansa tekee välittömän päätöksen asioista. Toisen käsityksen mukaan suora demokratia toimii puoluedemokratiana. Tällöin parlamentti on olemassa ja se toimii edellä mainitunlaisena neuvoa-antavana elimenä, jonka tehtävänä on toimia eräänlaisena välittäjänä tavallisen kansan ja hallituksen välillä. (Budge 1996, 35-39.)

Suoran demokratian tärkeimpiä päätöksentekomekanismeja ovat kansalaisaloite ja etenkin kansanäänestys. Kansanäänestyksiä on käytetty kuitenkin säännöllisesti virallisessa päätöksenteossa lähinnä vain Sveitsissä ja joissakin Yhdysvaltojen osavaltioissa (Butler & Ranney 1994, 258.) Sekä Sveitsissä että Yhdysvalloissa kansanäänestykset ovat toimineet niissäkin lähinnä edustuksellisen demokratian lisänä ja apuna. Vaikka populismi ja suora demokratia liitetäänkin usein hyvin tiiviisti yhteen, on huomionarvoista, että populistit käyttävät suoraa demokratiaa lähinnä vain aseenaan kritisoidessaan kansalaisten osallisuuden puutetta edustuksellisessa demokratiassa. (Taggart 2000, 103-104.) Nykytekniikka tarjoaa hyvät mahdollisuudet kansalaisten suoraan osallistumiseen

päätöksenteossa. Olisi mahdollista esimerkiksi katsoa poliittista tai parlamentaarista debattia kotona TV:n ääressä ja sen jälkeen rekisteröidä sähköisesti joko äänensä tai mielipiteensä asiasta. Moderni tekniikka on siis tehnyt kansalaisten suoran osallistumisen mahdolliseksi, mutta sitä ei välttämättä haluta. Suoraa demokratiaa käytetään hyvin vähäisessä määrin nyky-yhteiskunnissa. Tietotekniikan kehityttyä syy tähän voi tuskin olla enää tekniikassa tai käytännön järjestelyiden pulmissa. Pikemminkin syy lienee poliittinen – on mahdollista, että valanpitäjät vastustavat suoran demokratian mekanismien käyttöön ottamista. (Arblaster 1987, 87-89.)

4.3. Edustuksellisen demokratian kohtaamia haasteita

Kuten muissakin järjestelmissä myös edustuksellisessa demokratiassa on omat haasteensa. Haasteet ja ongelmat lisäävät kriittisiä äänenpainoja yhteiskunnassa. Kuten populismia kuvailevassa luvussa kävi jo selville, nimenomaan populistit hyödyntävät yhteiskunnan haasteita ja kriisejä retoriikkaansa muotoillessaan. Yksi modernin edustuksellisen demokratian haasteista on ollut sen kiinteä suhde markkinatalouteen. Vaikka markkinatalous on luonut moderneihin edustuksellisiin demokratioihin vaurautta, voidaan havaita myös markkinatalouden demokratialle mukanaan tuomia haittoja. Vaurautta edistäviä yhtymäkohtia markkinatalouden ja edustuksellisen demokratian välillä ovat esimerkiksi markkinoiden vähäinen sääntely, yksityisomistuksessa olevat yritykset, työvoiman vapaa liikkuvuus, yritysten kilpailu myynnistä ja resursseista sekä kuluttajien valinnanvapaus tuotteiden ja palveluiden suhteen. Demokratioilla on tyypillisesti myös muita taloudellisia etuja verrattuna maihin, joissa ei ole demokraattista järjestelmää. Tällaisia ovat mm. koulutuksen suosiminen, koulutettu ja innovatiivinen työvoima, talouskasvu, varmemmat omistusoikeudet, toimivat tietoliikenneyhteydet sekä paremmat ja turvallisemmat tietojen etsimis- ja vaihtamismahdollisuudet. Tiivistettynä modernit demokraattiset valtiot pystyvät tarjoamaan suotuisamman ympäristön markkinataloudelle ja talouskasvulle. Markkinatalouden mukanaan tuomista eduista huolimatta voidaan kuitenkin todeta, että markkinatalous ja demokratia ovat keskenään itsepintaisessa konfliktitilassa, jossa molemmat muotoilevat ja rajoittavat toisiaan. Markkinatalousjärjestelmän on mahdotonta olla olemassa demokraattisessa valtiossa ilman hallituksen interventiota ja sääntelyä, koska markkinatalous instituutiona vaatii sitä jo sinällään. Toisena syynä hallituksen interventiolle ja sääntelylle on se, markkinataloudella on taipumus tuoda voittoa ja hyötyä toisille, kun taas toisille se tuottaa vahinkoa. Tästä syystä ne, jotka kärsivät markkinatalouden aiheuttamasta vahingosta tai olettavat tulevansa sellaisesta kärsimään, jopa vaativat hallituksen puuttumista tilanteeseen ja tarvittavia sääntelytoimia. Onnistuvatko

tyytymättömät kansalaiset pyrkimyksessään riippuu kuitenkin esimerkiksi vastustajien poliittisista voimasuhteista. Hallitus on kuitenkin suitsinut sääntelemättömien markkinoiden haittavaikutuksia kaikissa demokratioissa. (Dahl 2000, 58-59 & 173-175.)

Yhdysvallat on tunnettu kiinteästä suhteestaan kapitalistiseen markkinatalouteen ja sitä kautta sen hallinto on joutunut monilla osa-alueilla puuttumaan talouteen. Nämä interventiot ovat näkyneet esimerkiksi työttömyyskorvauksissa, vanhuuseläkkeissä, inflaatiota ja lamaa estävässä *fiskaalipolitiikassa, koulutuksessa, terveydenhuollossa, osakekaupassa, ammatinharjoittamisen lupamenettelyissä, rakennusnormeissa, ympäristöpolitiikassa, tuotteiden myyntirajoituksissa tai talousmarkkinoiden suojaamisessa monopolien muodostumista estämällä sekä muutoin kaupankäyntiä hillitsemällä. Koska markkinatalous väistämättä kuitenkin aiheuttaa epätasa-arvoa, se rajoittaa *polyarkkisen demokratian potentiaalia, koska se synnyttää epätasa-arvoa poliittisten resurssien jakaumaan. Poliittiset resurssit ovat varsin laaja käsite. Poliittisiin resursseihin kuuluu kaikki se, mihin yksittäinen henkilö tai ryhmä voi käyttää vaikutusvaltaansa joko suoraan tai epäsuorasti. Ne osa-alueet, joihin vaikutusvaltaa voidaan käyttää, ovat hyvin moninaiset. Tällaiset osa-alueet voivat liittyä mm. aseisiin, rahaan, tietoon, tiedonvälitykseen, statukseen, arvovaltaan, terveyteen, tuloihin, hyödykkeisiin, palveluihin, tuotantotekijöihin, koulutukseen, mediaan, organisaatioihin, lakiin tai vaaleihin liittyviin asioihin. Poliittiset resurssit voivat jakautua tasavertaisesti, kuten äänestystapahtumassa demokraattisessa maassa, tai ne ovat jakautuneet vain yhden henkilön tai ryhmän haltuun. Monet yllämainituista poliittisiin resursseihin kuuluvista osa-alueista ovat jakautuneet palvelemaan ihmisiä hyvin epätasa-arvoisesti. Markkinatalous ei toki ole tähän ainoa syy, mutta se on kuitenkin tärkeä tekijä monien avainresurssien epätasa-arvoisesta jakautumisesta ihmisille. Poliittisten resurssien epätasainen jakautuminen saa siis aikaan sen, että osalle kansalaisista kasautuu muita merkittävästi enemmän vaikutusvaltaa hallituksen politiikkaan, päätöksentekoon ja toimiin. Vaikka markkinatalous aiheuttaa epätasavertaisuutta, se tuskin tulee korvautumaan moderneissa demokratioissa millään muulla järjestelmällä, koska 1900-luvun historianesimerkit kapitalistisen omistusmallin vaihtoehtoista ovat menettäneet suurimman osan kannatuksestaan. (Dahl 2000, 176-178 & 181-182.)

*Fiskaalinen eli valtion tuloja koskeva, talous-, vero-

*Polyarkia tarkoittaa yksinkertaisimmillaan valtiollisen vallan jakautumista monille ihmisille.

Vanhat demokratiat olivat kulttuurisesti varsin homogeenisiä. Vähitellen esimerkiksi naiset, värilliset, seksuaaliseen tai kielelliseen vähemmistöön kuuluvat sekä monet etniset vähemmistöt aloittivat taistelun syrjintää vastaan sekä oikeuksiensa puolesta. Kulttuurinen monimuotoisuus lisääntyi kasvavan maahanmuuton myötä jo vanhoissa demokratioissa ja maahanmuuttajat alkoivat erottua valtaväestöstä kielellisesti, etnisesti, uskonnollisesti sekä kulttuurisesti. Sama kehitys on jatkunut moderneissa demokratioissa. Sekä laillinen että laitton maahanmuutto lisäävät kulttuurista eriytymistä, kun ihmiset lähtevät köyhemmistä maista paremman elämän toivossa varakkaampiin maihin. Syyt maahanmuuttoon eivät ole pelkästään taloudellisia, vaan monet pakenevat vainoa, väkivaltaa, etnisiä ja uskonnollisia puhdistuksia, sortoa, kansanmurhia tai nälkää. Lisääntynyt maahanmuutto aiheuttaa demokraattiselle yhteiskunnalle painetta jo sinällään. Sisäistä painetta valtioissa aiheuttaa maahanmuuttajien kotouttaminen – sopeutuminen on vaikeaa sekä maahanmuuttajille että kantaväestölle. Työnantajat toivovat maahanmuuttajista työvoimaa matalapalkkaisiin työtehtäviin, jotka eivät enää ole kantaväestön suosiossa. Yhtäältä humanitääriset seikat tulee huomioida, mutta toisaalta rajojen valvonta laittoman maahanmuuton paineen alla tuottaa ongelmia. Kaikenlainen maahanmuutto vaikuttaa jatkuvasti lisääntyvän, ja samalla lisääntyy myös kulttuurinen erilaisuus. Demokratian kehityksen kannalta näihin haasteisiin vastaaminen on avainasemassa. (Dahl 2000, 183-185.)

Markkinatalouden ja maahanmuuton lisäksi demokratioiden on pystyttävä vastaamaan moniin muihin haasteisiin. Yksi niistä liittyy jo aiemmin käsiteltyihin demokraattisen päätöksentekoprosessin kriteereihin. Yksi näistä kriteereistä on se, että jokaisella on oikeus saada tietoa vaihtoehtoisista menettelytavoista ja niiden mahdollisista seurauksista. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kansalaisten poliittinen ymmärrys pitäisi pystyä takaamaan jollakin keinolla. Kansalaisten poliittinen ymmärrys on lisääntynyt mm. kansainvälistymisen myötä. Koulutustaso on mm. enenevän akateemisen koulutuksen myötä kohentunut kaikissa demokraattisissa maissa, ja tämä kehitys näyttäisi jatkuvan. Lisäksi viime vuosikymmeninä media ja sähköiset tiedonhankintavälineet ovat kehittyneet nopeasti ja helpottaneet tiedonhankintaa huomattavasti. Lisääntyneet informaationsaantimahdollisuudet eivät kuitenkaan välttämättä johda korkeampaan ymmärryksen tasoon poliittisesta elämästä. Informaation suurempi määrä ja monimutkaisuus asettavat entistä suurempia vaatimuksia kansalaisten kapasiteetille. Siksi yksi demokraattisten maiden välttämättömistä tehtävistä on pyrkiä parantamaan kansalaisten tietämystä poliittista asioista ja poliittisesta elämästä. (Dahl 2000, 185-187.)

4.4. Populismien haaste demokratialle

Kun populismista puhutaan haasteena demokratialle, on syytä heti aluksi tuoda esille populismin ja demokratian pääeroja. Demokratia antaa enemmistölle mahdollisuuden valtuuttaa edustajia, joiden toimet joko vastaavat tai eivät vastaa sitä, mitä kansalaisten enemmistö odotti tai olisi toivonut. Tällöin otetaan huomioon, että enemmistöt muuttuvat ja tekevän muuttuvia arvioita ja päätöksiä, joita voidaan kyseenalaistaa. Populistit sen sijaan teeskentelevät, ettei populistihallituksen tekoja voi kyseenalaistaa, koska kansa on niin tahtonut. Tällöin kuvitellaan, että kansan identiteettiä ja ajatuksia voidaan edustaa kattavasti. Demokratiassa ajatellaan, että kansa voi ilmentyä ainoastaan instituutioiden välityksellä ja samalla hyväksytään se, ettei enemmistö parlamentissa ole kansa eikä se voi puhua kansan nimissä. Populismissa sen sijaan ajatellaan täsmälleen päinvastoin. (Müller 2017, 92-93.) Alfio Mastropaolo on todennut, että demokratiassa on kolme piirrettä, joita populistit pitävät erityisen sietämättöminä. Nämä ovat yksilön perusoikeudet, vähemmistöjen oikeudet sekä länsimaisen kulttuurin moniarvoisuutta puolustava politiikka. (Mastropaolo 2008, 33.)

Luvussa 3.6. olen jo kuvannut populistijohtajan piirteitä, jotka ilmenevät hänen toimintatavoissaan hänen päästyään valtaan. Ne voivat olla erittäin heikentäviä toimenpiteitä demokratian kannalta. Populistien tapa puhua itsestään ja kannattajistaan ainoana oikeana osana kansaa toimii ajatuksena siten, että muu osa ihmisistä voidaan sysätä syrjään moraalittomina ja kansaan kuulumattomina. Tämän perusteella voisi olettaa, että populismilla on taipumus olla uhka demokratialle, koska demokratia edellyttää moniarvoisuuden tunnustamista ja tasa-arvoisuutta erilaisuudesta huolimatta. Ajatus kansasta, joka on yhdenmuotoinen sisältämättä erilaisuutta, rohkaisee konfliktiajatusta ja kahtiajakoa. Demokratian kannalta tämä ajatus on vaarallinen myös siksi, että populistit pyrkivät sulkemaan poliittiset vastustajansa ”kansan vihollisina” kaiken ulkopuolelle. Populistien hallinnon piirteitä ovat yritykset kaapata valtion koneisto sekä korruptio. Populistit voivat myös tarjota kansalaisille aineellista tukea ja byrokraattisia suosionosoituksia vastineena poliittisesta tuesta. Tällöin puhutaan ns. massaklientismistä, jolloin kansalaisista tulee populistien ”klienttejä”. Erona yksinvaltioiden toimintaan on se, että populistit oikeuttavat toimensa väittämällä edustavansa kansaa yksin. (Müller 2017, 17-18.)

Populistien tapaa vaatia enemmän kansanäänestyksiä todellisen kansan mielipiteen selvittämiseksi luo mielikuvaa siitä, että he edustavat kansaa ja demokratiaa. Populistit antavat kuitenkin kansanäänestykselle haluamansa merkityksen. He eivät halua kansalaisten osallistuvan politiikkaan

jatkuvasti eikä kansanäänestyksellä ole tarkoitus ilmentää kansan mielipiteitä. Todellisuudessa populistijohtaja on jo itse muotoillut kansan tahdon, johon kansanäänestyksellä on ainoastaan tarkoitus saada ratifiointi. Populismi ilman osallistumista on siis suotavaa, jolloin populistit ikään kuin pitävät huolta pohjimmiltaan passiivisesta kansasta. Populistijohtajien toiminnasta löytyy myös esimerkki eräänlaisesta kansanäänestyksen aliarvioimisesta. Orbádonin hallitus Unkarissa vuodesta 2010 eteenpäin väitti muodostaneensa aidon kansallisen perustuslain, jossa kansalaisia konsultoitin jonkinlaisella kyselylomakkeella. Kyselylomakkeen avulla muodostetusta perustuslaista ei kuitenkaan järjestetty äänestystä. (Müller 2017, 44-45.)

Demokratiateoreetikot ovat esittäneet huolensa ns. liberaalin teknokratian noususta, mikä tarkoittaa vastuullisesti hallinnoivaa asiantuntijaeliittiä, joka ei halua reagoida kansalaisten toiveisiin. Tällöin voitaisiin ajatella, että populismi on illiberaali demokraattinen vastaus epädemokraattiseen liberalismiin. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna populismi ei olisikaan pelkästään uhka, vaan myös mahdollinen parannus politiikalle, joka on loitontunut liikaa kansasta. Tosin ilmaisu illiberaali demokratia kuvaa järjestelmiä, joissa järjestettiin vaalit mutta ei piitattu laillisuusperiaatteista, mikä ei ollut perustuslaillisen liberalismien periaatteiden mukaista. Yksi demokratian kannalta haitallinen ja silmiinpistävä populismin piirre on se, että se on lähtökohtaisesti vihamielinen perustuslain mekanismeja ja siihen yhdistettyjä arvoja kohtaan. Populistien sanotaan jopa vastustavan instituutioita sinänsä ja suosivat mieluummin persoonallisen johtajan ja kansan suoraa yhteyttä. Tämän perusteella on väitetty, etteivät populistit pidä edustuksellisuudesta, vaan valitsevat mieluummin suoran demokratian. Tämä väite ei kuitenkaan täysin pidä paikkaansa. Tämä lienee syynä siihen, että osa politiikanfilosofeista ja yhteiskuntatieteilijöistä pitää mahdollisena, että populismi voisi vakavista puutteistaan huolimatta ainakin joissakin olosuhteissa toimia korjaavana tekijänä liberaalidemokratialle. (Müller 2017, 23, 65 & 75.) On merkittävää huomioda myös minimalistidemokratiateoreetikko Przeworskin ajatus, jonka mukaan demokratia kestää ja säilyy, silloin kun se antaa myös vastakkaista mieltä olevien osapuolten viedä asiaansa eteenpäin intressejään instituutorakenteissa (Przeworski 1999, 50.)

Edellä mainittiin populistisena piirteenä instituutioiden vastustaminen. Populistit eivät kuitenkaan ole yleisesti instituutioiden vastaisia. He suosivat niitä instituutioita, jotka tuottavat heidän mielestään moraalisesti oikeita poliittisia tuloksia - he siis suosivat juuri omia instituutioitaan. Tämä tarkoittaa sitä, että he eivät vastusta instituutiota vallassa ollessaan, vaan ainoastaan ollessaan oppositiossa. Mikäli populistilla on riittävästi valtaa, he pyrkivät mahdollisesti saamaan voimaan uuden populistisen perustuslain sekä uudet poliittiset sopimukset ja pelisäännöt. Vallassa ollessaan

he saattavat luoda uuden perustuslain voimalla rajoitteita sille, mikä ei heidän mielestään ole kansan tahto. Perustuslaista saattaa tällöin tulla moniarvoisuuden eliminoimisen väline. Rakentavaa konstitutionalismia seuraa rajoittava konstitutionismi. Populistit pyrkivät vakiinnuttamaan perustuslakiin menettelyt, jotka ovat tasapainossa heidän käsityksensä kanssa oikeasta moraalisesti puhtaasta kansasta. Populistinen konstitutionismi ei välttämättä myöskään suosi kansan osallistumista. Lisäksi populistit voivat pyrkiä käyttämään perustuslakia vallassa pysymisen apuna, minkä moraalinen oikeutus saattaisi olla se, että kansan ainoiden oikeiden edustajien tulisi pysyä virassa alituisesti. (Müller 2017, 76-78.)

Voidaan myös ajatella, että populismissa pyritään välttämään tai ratkaisemaan institutionaaliset ongelmat puoltamalla suoraa demokratiaa ja suoraa kontaktia kansaan. Populismia pidetään joskus jopa suoran demokratian synonyymina, koska se assosioituu politiikkaan, jossa normaalisti käytetään suoran demokratian välineitä. Toisaalta populismi on profiloitunut politiikaksi, joka käyttää suoran demokratian mekanismeja hyödyllisenä välineenä houkutellakseen huomiota omille päämäärilleen sekä tukea toiminnalleen. Populistijohtajista puhuttaessa käsiteltiin jo aihetta, jossa valtaan päässeet populistit selittävät mahdollisia poliittisia epäonnistumisiaan syyttären kulissien takan toimivia eliittejä. Populismin toinen tapa vastata institutionaalisuuden ongelmaan onkin turvautua salaliittoteorioihin. Populistien taipumus demonisoida eliittejä ja nähdä erilaisia ympäröiviä vaaroja tekee heistä alttiita erilaisille salaliittoteorioille. Populistien arvostelun kohteina olevat pankkiirit, poliitikot, intellektuellit, ja teollisuusjohtajat muodostavat ryhmän, joita voi helposti ruveta syyttämään siitä, että he ovat eräänlaisia yhtiötovereita ja salaliittoteorian yhteistyössä toimivia osapuolia. Salaliittoteoriassa oletetaan, että nämä ryhmittymät vehkeilevät aktiivisesti salaisesti yhteistyössä edistääkseen omia intressejään. Salaliitto toimii nimenomaan edellä mainittua ydinaluetta ”isänmaata” (heartland) vastaan. Samoin kuin ”isänmaa” on pohjimmiltaan varsin epämääräinen ja hämärä käsite myös salaliitto on toistuva joukko epämääräisiä uhkia ”isänmaata” kohtaan. Tämä antaa epämääräistä myyttisyyttä eliitin vallalle ja samalla antaa oikeutuksen populistien toiminnalle. Salaliittoteoriat tarjoavat populistille mahdollisuuden selviytyä ongelmallisesta tilanteesta, kun he perustelevat, miksi he yleensä pitävät yllä poliittisia liikkeitään ja puolueitaan. (Taggart 2000, 103-106.)

5. López Obrador: populisti ja Meksikon demokratian heikentäjä?

5.1. Meksikon poliittisen historian taustaa

Kamppailu kansallisen yhtenäisyyden saavuttamiseksi on ollut Meksikon suurena haasteena jo sen varhaishistoriasta lähtien. Tasavallan syntyessä sitä leimasi sekä alueellinen että sosioekonominen eriarvoisuus, jota voimisti rodullinen jakautuminen syntyperäisen väestön, mestitsien ja kreolieliitin jälkeläisten välillä (Teichman 2011, 125.) Meksikon historian kannalta merkittävä ajanjakso oli vuosina 1876–1910, jolloin Porfirio Díaz hallitsi maata. Tuota Meksikon kukoistukseen saanutta aikaa kutsutaan nimellä Porfiriato. Tuona ajanjaksona Meksikosta tuli poliittisesti vakaa, taloudellisesti menestynyt ja sosiaalisesti eloisa moderni valtio. Meksiko Citystä tuli vilkas kosmopoliittinen pääkaupunki ja koko Meksikon tulevaisuus näytti valoisalta. Kuitenkin pinnan alla kyti tyytymättömyys Díazin hallintoa kohtaan – monet kotimaiset pääoman omistajat olivat turhautuneita siihen, että ulkomainen pääoma nautti monista eduista heidän kustannuksellaan. Monet tehtailijat olivat sitä mieltä, että hallituksen politiikka suosi maataloustuotteiden vientiä. Myös keskiluokka tunsu tyytymättömyyttä, koska eliitti piti edelleen käsissään pääomaa ja pääsyä korkeampaan koulutukseen. Taiteilijat alkoivat vaatia mielipiteen ilmaisuvapautta ja puhevapautta. Työväenluokka oli tyytymätön olosuhteisiin, jotka hyödyttivät työnantajia. Tyytymättömyys yhdistyi pian kansainvälisten markkinoiden supistumiseen, mikä oli taannut siihen asti Meksikon taloudellisen kasvun. Kehitys johti lopulta vallankumoukseen vuonna 1910. (Edmonds-Poli & Shirk 2016, 26-27.)

Meksikossa 1910 tapahtunut vallankumous oli vastareaktio Díazin hallintoon. Tyytymättömyyden aiheet olivat jokaisella kansanryhmällä erilaisia, mutta ne voidaan kuitenkin kiteyttää yleisen eriarvoisuuteen ja ulkomaisten saamiin etuoikeuksiin. Väkivaltaiseen vallankumoukseen osallistui eri alueilla ihmisiä eri sosiaaliluokista – heillä oli erilaisia intressejä, mutta yhteisenä teesinään heillä oli kuitenkin halu muutokseen. Tapahtumat käynnistyivät lopullisesti, kun Díaz ei hyväksynyt demokratian puolesta taistelleen Maderon vaalivoittoa, vaan passitti hänet vankilaan. Maderon päästyä takuuta vastaan vapaaksi ja paettua Yhdysvaltoihin, hän jatkoi sieltä käsin taistelua Díazia vastaan. Merkittäviä kumouksen johtohahmoja olivat Villa, Orozco ja Zapata. Uusi perustuslaki tuli voimaan vuonna 1917, mutta väkivaltaisuuDET jatkuivat sen jälkeenkin pitkälle 1920-luvulle, kunnes vuonna 1928 PNR-puolue (Partido Nacional Revolucionario) sai tilanteen hallintaansa.

Myöhemmin puolueen nimeksi tuli PRI (Partido Revolucionario Institucional). Vaikka vallankumouksen aika oli väkivaltainen ja pitkäkestoinen, Meksikon poliittiset ja taloudelliset olot olivat yllättävän vakaat vuoteen 1968 asti. Tähän oli syynä PRI-puolueen tiukka poliittinen kontrolli. Vuonna 1968 PRI-puolue kuitenkin osoitti heikkenemistä – heräsi joukko opiskelijoiden protestiliikkeitä. PRI-puolue menetti vallitsevan asemansa ja se joutui turvautumaan väkivaltaan. Sen jälkeen puolue pyrki vuosikymmenien ajan palauttamaan uskottavuutensa ja kontrolloivan asemansa. Seuraavien kolmen vuosikymmenen aikana se joutui kuitenkin vähitellen antamaan tilaa avoimemmalle ja demokraattisemmalle poliittiselle järjestelmälle. (Edmonds-Poli & Shirk 2016, 29-67.)

Meksikon muutoksen yhden puolueen hallinnasta olisi voinut kuvitella tapahtuvan nopeammin kuin se lopulta tapahtui. PRI oli menettänyt legitimitettinsä lähes joka alueella, mutta silti muutos vaati pidemmän tapahtumaketjun. Tilanteeseen vaikutti se, että taloudellinen kriisi, legitimitetin menetys ja institutionaaliset avaukset ajoittuivat kaikki samaan aikaan. Voisi ajatella, että PRI olisi menettänyt valtansa saman tien, mutta ilmeisesti niin ei olisi voinut tapahtua, koska jokainen tapahtuma oli ikään kuin toisen tapahtuman seurausta. Vallan jakautuminen useammalle puolueelle kesti kolme vuosikymmentä, 1970-luvulta 1990-luvulle. Tuolloin PRI ei enää voinut tukeutua perinteisiin käytänteisiinsä ja vähitellen se joutui avaamaan myös oppositiolle mahdollisuuden tulla mukaan poliittiseen systeemiin. Viivästystä poliittisen kentän avautumiselle aiheutti myös 1970-luvun puolivälissä onnekaasti löytynyt laaja öljykenttä, mikä oli omiaan lisäämään PRI-puolueen haluttomuutta luopua vallasta. Lopulta puolueen oli kuitenkin pakko suostua uudistuksiin ja avautua poliittiselle reformille. Uudistusten tapahtuminen pitkällä aikavälillä saattoi kuitenkin myös hyödyttää oppositiota, koska he saivat sitä kautta mahdollisuuden hankkia vaalikokemusta ja hallinnollista kokemusta, mitä 1990-luvun puolivälin menestys edellytti. Pitkällä aikavälillä tapahtunut muutos on monien mielestä luonut Meksikoon vakaan demokratian, jolla on yksi maailman vahvimista vaali-instituutioista. Meksikolaiset tuntevat pystyvänsä vaikuttamaan asioihin vaalien kautta poliittisiin prosesseihin. Muutos on tietysti ollut suuri, kun tarkastellaan muutosta diktatuurista demokratiaan. Voidaan kuitenkin kysyä tapahtuiko muutos sittenkään täydellisesti. Meksikossa edustuksellisuus ja vastuullisuus lainsäätäjien ja heidän valitsijoidensa välillä tapahtuu kehnosti, laillisuusperiaate on heikko, ja sosioekonominen erillaisuus heikentää perustuslain tarjoamaa tasa-arvoisuutta. (Edmonds-Poli & Shirk 2016, 83.)

Meksikon kansalaisyhteiskunnasta tuli muutamassa vuosikymmenessä entistä monimuotoisempi, itsenäinen, osallistuva ja kosmopoliittinen maa, mutta kaikista positiivisista muutoksista huolimatta Meksiko on edelleen hyvin epätasa-arvoinen maa. Epätasa-arvo selittää myös sitä, miksi

taloudellinen kasvu ei ole pystynyt poistamaan Meksikon köyhyyttä. Vuoden 2014 tilastojen mukaan 53 ihmistä jokaista sataa ihmistä kohden oli köyhiä. Luku on sama kuin vuonna 1992. Tämä osoittaa sen, ettei köyhyys ole ohimenevä ilmiö, vaan se on jäänyt pysyvästi leimaamaan Meksikon yhteiskuntarakennetta. (Velasco 2018, 339.) Taloudellisen eriarvoisuuden kasvu on maailmanlaajuinen ongelma, ja tästä johtuen populistiset protestit ovat saaneet jalansijaa ympäri maailmaa. Sama koskee myös Meksikoa. Meksikolla on tosin myös täysin uniikkeja haasteita muuhun maailmaan verrattuna. Vaikka presidentti Peña Nieto on toteuttanut mm. vaaliuudistuksen sekä monia muita uudistuksia, hänellä on ollut silti haasteenaan kritiikki, jota hän itse ja taloudellinen eliitti ovat saaneet osakseen. Presidentti Nieton olisi tullut pyrkiä toimimaan yli puoluerajojen edistääkseen maata jakavan taloudellisen kuilun vähentämistä. Viime aikoihin asti Meksikon poliittista kenttää ovat värittäneet syytökset petoksista ja korruptiosta ilman rangaistuksia. Lisäksi arvostelua on tullut vallan verkostoitumisesta, minkä ei ole katsottu edistävän demokratian kehitystä. Taloudellisen epätasa-arvon vähentämisen lisäksi Meksikolla on siis monia haasteita. Koulutusta on kehitettävä edelleen ja hallinto-organisaation on omaksuttava paremmin demokraattisia arvoja ja käytänteitä. On mahdollista, että ne kansanosat, jotka tuntevat jääneensä osattomiksi Meksikon kehityksestä ilmaisevat tyytymättömyytensä. Tähän avautuu mahdollisuus kesän 2018 presidentinvaaleissa. (Edmonds-Poli & Shirk 2016, 95-96, 115 & 154.)

5.2. López Obradorin nykyinen poliittinen asema

Meksikossa pidetään presidentin vaalit vuonna 2018, ja kesäkuussa maalle valitaan presidentti seuraavaksi kuudeksi vuodeksi. Presidenttikilpaan on lähtenyt jälleen kerran mukaan Andrés Manuel López Obrador. Obradorista käytetään yleisesti hänen koko nimensä alkukirjaimista johdettua nimeä AMLO. Obrador toimi Meksiko Cityn pormestarina vuosina 2000-2005. Vuonna 2005 Obrador erosi pormestarin virastaan ryhtyäkseen ensimmäistä kertaa ehdolle Meksikon presidentin vaaleissa. (Bruhn 2013, 88 & 90.) Vuoden 2006 vaaleissa hän oli PRD-puolueen ehdokkaana. Obradorin vastaehdokkaana oli tuolloin Felipe Calderón, jota kannattivat varakkaammat äänestäjät maan pohjoisista osista sekä keskiläntisestä osasta. Obradoria sen sijaan kannattivat köyhemmät kansanosat sekä alempi keskiluokka maan eteläosista sekä keski-itäisistä osista. Obrador hävisi vaalit niukasti ja kiistanalaisesti. Obrador kiisti vaalituloksen ja väitti, että hänen ääniään oli varastettu. Obrador julistautui Meksikon ”lailliseksi” presidentiksi ja perusti ”rinnakkaishallituksen” valvomaan väärän hallituksen toimia. (Edmonds-Poli & Shirk 2016, 87.)

López Obradorin suhtautui vaalitappioonsa hyvin kielteisesti hävittyään vuoden 2006 presidentinvaalien kamppailun n. 1.5 prosentilla. Koska hän ei hyväksynyt vaalien äänestystulosta, hän ja hänen seuraajansa protestoivat tuloksia järjestäen marsseja, joilla tukkivat Mexico Cityn keskustan liikenteen. (De La Torre 2014, 94–95.) Obrador oli julistanut jo ennen vaaleja, että oikeiston voitto olisi moraalisesti mahdotonta. Vaalien jälkeen hän perusteli protestointiaan tulosta vastaan siten, että ”kansaa” ei ole voinut hävitä eliitille. Hän tukeutui myös salaliittoteorioihin itse otsikoimassaan vuoden 2006 vaaleista kertovassa kirjassa *The Mafia Stole the Presidency from Us* (Mafia varasti meiltä presidenttiyden). (Bruhn 2013, 96.)

Toisen kerran Obrador asettui PRD-puolueen presidenttiehdokkaaksi vuoden 2012 presidentinvaaleissa. Tuolloin hänen vastaehdokkaansa Peña Nieto voitti vaalit saaden 38 % äänistä. Obrador siis hävisi vaalit toistamiseen saatuaan 32 % äänistä. Tälläkin kertaa Obrador kyseenalaisti virallisten tulosten todenperäisyyden ja julistautui vaalien voittajaksi. Nietolla oli suurempi voittomarginaali vastustajiinsa nähden kuin vuoden 2006 vaalien voittajalla Calderónilla, joten vaalitulosta oli mahdoton kiistää. Siitä huolimatta Obrador väitti, että 78 prosentissa maan äänestyspaikoista esiintyi sääntöjen vastaista toimintaa. Samalla hän vaati äänten uudelleen laskentaa. Hän väitti myös, että mielipidemittauksia oli manipuloitu, Peñalle oli ostettu ääniä ja mediaa oli manipuloitu. Vaalituloksen jälkimainingeissa Obrador päätti myös jättää PRD-puolueen ja, perusti oman puolueen, joka tunnetaan nimellä MORENA (Movimiento de Regeneration Nacional) (Edmonds-Poli & Shirk 2016, 89-90 & 126.)

Vuoden 2018 vaaleissa Obrador tavoittelee Meksikon presidenttiyttä kolmatta ja tällä kertaa itse perustamansa vasemmistolaisen MORENA- puolueen ehdokkaana. López Obradoria on kuvattu klassiseksi populistiksi ja useat meksikolaiset ovat huolestuneita hänen mahdollisesta valinnastaan presidentiksi. Presidentinvaalien tavoitteikseen López Obrador on maininnut mm. sen, että hän haluaa taata kaikille yläasteikäisille stipendin, ja ensisijaisesti taata köyhien aseman. Hän haluaa myös lopettaa ulkomaalaisten tuotteiden tuonnin ja hän haluaa ihmisten käyttävän vain kotimaisia tuotteita. Hän on sanonut, että valtio on kidnapattu ja se on pienilukuisen eliitin hallussa ja se pitää antaa takaisin kansalle. Eliitin valta on hänen näkemyksensä mukaan syy Meksikon ongelmiin. Hän haluaa myös lopettaa öljy-yhtiö Pemexin ja sähköalan yksityistämisen ja saada aikaiseksi tiukemman valtionkontrollin (Nación321 (2017) *Así sería México si AMLO gana la presidencia en 2018*. Mexico: Nación321.)

6. Populistisen retoriikan piirteitä ja viitteitä Meksikon demokratian heikentämisestä Obradorin pitämissä puheissa

Kuten teoriaosassa on jo kerrottu, Andrés Manuel López Obrador on asettunut itse perustamansa MORENA-puolueen ehdokkaaksi vuoden 2018 Meksikon presidentinvaaleihin. Tutkimusmateriaalini koostuu hänen vuoden 2018 presidentinvaalikampanjansa avauspuheesta sekä presidentiksi julistautumispuheesta, jonka hän piti 20.11.2006 hävittyään silloiset presidentinvaalit. Tutkimusosassani käytän Andrés Manuel López Obradorista yleisesti käytettyä nimen alkukirjaimista muodostuvaa lyhennettä AMLO. Analysoin puheet aikajärjestyksessä eli käsittelen ensin vuoden 2006 puheen. Toinen analysoitava puhe on päivältä, jona hän avasi presidentinvaalikampanjansa 1.4.2018. Molemmat puheet on suunnattu suurelle yleisölle. Käsittelen molempia puheita omassa kappaleessaan. Keskityn puheiden retorisiin keinoihin ja populistista retoriikkaa analysoidessani kahteen populismin keskeiseen piirteeseen, jotka korostuivat myös populismin teoriaosassa. Ensinnäkin siihen, että populismissa halutaan ylläpitää vastakkainasettelua ja konfliktia poliittisen eliitin ja kansan välillä. Poliittinen eliitti kuvataan usein omaa etuaan tavoittelevaksi, korruptoituneeksi ja moraalittomaksi, kun taas kansan kuvataan koostuvan ahkerista, oikeamielisistä ja moraaliltaan puhtaista ihmisistä (Müller 2017, 16-17). Toiseksi keskityn siihen, että populismissa julistetaan tyypillisesti ajatusta siitä, että vain he edustavat kansaa. Edustaessaan kansaa he antavat myös mielikuvan, että kansan enemmistön tahto on heille jotenkin itsestään selvää. Itse käsite kansa jää kuitenkin tarkemmin määrittelemättömäksi – kansa tulee esille jotenkin itsestään selvänä ”hiljaisen enemmistön” käsitteenä. Itsensä populistit kuvaavat ainoina oikeina kansan tahdon toteuttajina, jotka ovat liikkeellä moraalisesti oikealla asenteella ilman oman edun tavoittelua. He kuvailevat itseään usein pelastajiksi, jotka ovat joutuneet lähtemään liikkeelle pelastaakseen kansan jostain sillä hetkellä yhteiskunnassa vallitsevasta kriisistä. Yhteiskunnan kriisit ovatkin polttoaine, josta populistit saavat käyttövoimansa. (Wiberg 2011, 15 & 17; Taggart 2000, 4-5).

6.1. Obradorin puhe 20.11.2006 - presidentiksi julistautumispuhe

Ystävät ja ystävät:

*Kiitän teitä kaikkia läsnäolostanne ja tuestanne. Se, että näen jälleen Zokalon täynnä innostusta, vahvistaa jälleen sitä, mitä olen aina ajatellutkin: teidän kaltaistenne kanssa mikään ei ole mahdotonta. Tämä on näyte siitä, mitä olemme ja mitä pystymme toteuttamaan. (Käännös minun.)*¹

AMLO oli vuonna 2006 ollut ensimmäistä kertaa kilpailemassa presidentin virasta. Hän hävisi vaalit niukasti Felipe Calderónille. Obrador ei hyväksynyt tappiota, vaan vaati äänteen uudelleen laskentaa ääni ääneltä. Tähän ei kuitenkaan suostuttu, mikä johti siihen, että Obrador häviöstään huolimatta julistautui presidentiksi. Perelman (2007, 165) toteaa, että puheen johdannossa pyritään paitsi luomaan hyvä vaikutelma yleisöön myös herättämään yleisön kiinnostus. Ystävällisessä alkupuhuttelussa AMLO kiittää ihmisiä heiltä saamastaan tuesta ja kehuu heidän toimintaansa. Samalla hän lujittaa joukon yhteenkuuluvuuden tunnetta toteamalla, että heille ei mikään olisi mahdotonta. Voidaan tulkita, että AMLO haluaa kiinnittää huomiota Perelmanin (2007, 155) painottamaan argumentoinnin tukipilariin eli siihen, että aluksi on varmistettava, että yleisö hyväksyy argumentaation lähtökohdat eli premissit. AMLO halunnee siis varmistaa, että hän on kuulijakuntansa kanssa yhtenäinen joukko, ja he ovat vahvoja tekemään sen, mikä on tehtävä. Pian alkupuhuttelun jälkeen AMLO kertoo puheensa perimmäisen syyn:

*Siksi ilmaisen kaiken ihailuni ja kunnioitukseni. On kunnia olla Meksikon laillinen presidentti, ja ennen kaikkea on kunnia olla kaltaistenne vapaiden miesten ja naisten johtaja. (Käännös minun.)*²

¹*Amigas y amigos:*

Les agradezco su presencia y su respaldo. Al ver de nuevo este Zócalo repleto y lleno de entusiasmo, reafirmo lo que siempre he pensado: con gente como ustedes nada es imposible. Aquí está la muestra de lo que somos y de lo que seremos capaces de llevar a cabo.

²*Por eso les expreso toda mi admiración y respeto. Es un honor ser presidente legítimo de México y, sobre todo, es un honor ser dirigente de hombres y mujeres libres como ustedes.*

Presidentinvaalien tuloksen mukaan AMLO hävisi vaalit ja presidentiksi tuli Felipe Calderón – siitä huolimatta AMLO julisti olevansa Meksikon laillinen presidentti. Voidaan siis hyvällä syyllä sanoa, että AMLO luo tässä uusia merkityssisältöjä käyttäen apunaan todellisuutta muokaavaa argumenttia (Kuusisto 1998, 27-28; Perelman 2007, 126). Samalla hän huolehtii siitä, että ilmapiiri säilyy suotuisana, koska hän siirtää huomion itsestään pois ja suo kunnian kansalaisille *vapaille miehille ja naisille*, joita on kunnia johtaa. AMLO pyrkinee lujittamaan yhtenäisyyttään kansan kanssa ja samalla pohjustamaan vastakkainasettelua eliitin kanssa. AMLO keskittyykin kautta koko puheensa syyllistämään voimakkaasti poliittista eliittiä.

6.1.1. “Valkokaulusrikolliset varastivat presidentinvaalit”

Olemme aikaisemminkin ottaneet vastaan jatkuvia hyökkäyksiä vastustajiltamme, jotka ovat yrittäneet yhä uudelleen tuhota meidät poliittisesti. He ovat alistaneet ja alentaneet melkein koko median hyökkäämään meitä vastaan vihalla ja mauttomilla keinoilla. (Käännös minun.)³

Kuusiston (1998, 27) mukaan kausaalisuhteen luominen on todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentointitapa, jolla pyritään kytkemään tietty teko ja sen seuraus toisiinsa. Vaikuttaa siltä, että AMLO haluaa edellisessä sitaatissa argumentoida, että poliittinen eliitti on vaikuttanut median toimintaan ja saanut aikaan AMLO:n epäasiallista kohtelua median taholta. Hän siis luo kausaalisuhteen eliitin ja median toiminnan välille. Wilesin (1969, 167) mukaan populistit ovat taipuvaisia salaliittoteorioihin. On mahdollista, että tässä kohtaa on nähtävissä salaliittoteorian kaltaisia piirteitä, koska AMLO vihjaa median toimivan yhteistyössä poliittisen eliitin kanssa häntä vastaan. Samankaltaisia viitteitä seuraa myös puheen jatkossa, jossa AMLO jatkaa eliitin syyttämistä mm. väärinkäytöksistä vaalituloksen suhteen:

³*Hemos resistido ante el embate permanente de nuestros adversarios, quienes han intentado, una y otra vez, destruirnos políticamente. De poco les ha servido someter y envilecer a casi todos los medios de comunicación para atacarnos con saña y vulgaridad*

*Olemme kokoontuneet tänne, koska ennen 2. heinäkuuta tapahtunutta vaalipetosta me päätimme julistaa korruption ja etuuksien järjestelmän poistetuksi ja saada alkuun uuden tasavallan järjestelmän. (Käännös minun.)*⁴

*Olemme tietoisia siitä, että uusfasistinen harvainvalta täydellisesti hallitsi maan poliittisia instituutioita, ja on päättänyt ylläpitää ja lisätä etuoikeuksiaan ilman minkäänlaista moraalista epäröintiä. Tämä ahne vähemmistö ei piittaa Meksikon rauhasta, vakaudesta tai tulevaisuudesta, eikä varsinkaan siitä minkä kohtalon saavat ne miljoonat meksikolaiset, jotka kärsivät puutteesta tai jotka kärsivät köyhyydestä ja unohduksesta.*⁵

AMLO syyttää edellisessä sitaatissa suoraan poliittista eliittiä vaalipetoksesta. Retoriikassaan hän käyttää hyvin kärjistävää ja tunteisiin vetoavaa sanaa *petos*. Lisäksi hän luo merkityksiä kuvaamalla poliittista eliittiä korruptoituneeksi ja etuoikeutetuksi. Kuusisto (1998, 19-21) toteaa, että toisen pahuus selkeyttää argumentoinnissa tilannetta, koska oman mielipiteen motivoinnille on helppo saada oikeutuksia ja hyväksyntää toisen pahuudesta. AMLO käyttää voimakkaita ja kärjistäviä ilmaisuja *uusfasistinen* ja *ahne eliitti*, jonka pyrkimyksenä on ainoastaan pitää kiinni ja vieläpä lisätä etuoikeuksistaan kansan kustannuksella. Kansasta AMLO käyttää myös hyvin tunteisiin vetoavia ilmaisuja, jotka viittaavaat *unohdettuun, hiljaiseen* kansaan, joka kärsii eliitin toimien vuoksi, ja jonka kohtalosta eliitti ei välitä. AMLO luo siis jälleen kausaalisuhteen eliitin omaa etua tavoittelevan toiminnan ja kansan kärsimyksen välille. Tässä kohtaa toteutuu myös Perelmanin (2007, 89) retorisessa teoriassaan esittämä vertailun luonnehdinta, koska AMLO argumentoi moraalisesti puhtaan kansan joutuvan kärsimään eliitin moraalittomien toimien vuoksi. Vertailu perustuu Perelmanin mukaan usein nimenomaan uhraukseen. Verrattaessa kansaa ja eliittiä kansa on köyhtynyt ja kurjistunut eliitin rikastumisen vuoksi, kansa on siis eliitin toiminnan uhri. AMLO pyrkii myös muokkaamaan mielikuvia siten, että hän käyttää sanoja *harvainvalta* ja *miljoonat meksikolaiset*. Voimakkailta kuvauksilla hän pyrkinee vahvistamaan mielikuvaa siitä, että on

⁴*Estamos aquí congregados porque, ante el fraude electoral del 2 de julio, decidimos declarar abolido el régimen de corrupción y privilegios y comenzar la construcción de una nueva República.*

⁵*Estamos conscientes que una oligarquía neofascista se adueñó por entero de las instituciones políticas del país y están decididos a mantener y acrecentar sus privilegios, sin escrúpulos morales de ninguna índole. A esta minoría rapaz no le importan ni la tranquilidad, ni la estabilidad, ni el futuro de México, ni mucho menos el destino de millones de mexicanos que padecen necesidades y carencias, o que sobreviven en la pobreza y el olvido.*

olemassa pieni etuoikeutettujen joukko, joka hyötyy määrällisesti suuren kansan kustannuksella. Taggart (2000, 92) on todennut, että yksi syy siihen, miksi populismissa suositaan ilmausta kansa on sen numeerisessa merkityksessä. Jo pelkästään sana ”kansa” pitää sisällään merkityksen lukumääräisesti suuri, ja siten saadaan aikaan mielikuva enemmistöstä. AMLO jatkaa vastakkainasettelua eliitin ja kansan välillä edelleen hyvin voimakkaiden ilmaisujen avulla:

Nykyisen hallinnon sääntöjen hyväksyminen ei pidä ainoastaan sisällään petoksen tekoja Meksikon kansaa kohtaan, vaan myös sen että epämääräiseksi ajaksi lykkäämme demokraattisen muutoksen ja luovutamme itsemme voimattomina taloudellisen ja poliittisen eliitin ja julkisten instituutioiden kaappaajien hyväksikäytettäviksi. He ovat hyökänneet kimppuuni taukoamatta, koska sanoin ”Helvettiin teidän instituutionne!” Mutta emmehän me instituutioita pilanneet, vaan ”he”. Ehkä minun olisi pitänyt olla tarkempi sanoa: ”Helvettiin teidän instituutionne rauniot, joiden avulla haluatte määrätä meitä”.....(Käännös minun.)⁶

Edellisestä sitaatista voi päätellä AMLO:n haluavan kertoa, että hän edustaa demokraattista muutosta, kun taas eliitti on kaapannut instituutiot valtaansa ja tuhonnut ne. Sitaatissa on havaittavissa populismin tyypillistä kaksinapaistamista eli polarisoimista. Müllerin (2017, 11) mukaan kaksinapaistaminen ilmentää halua ylläpitää vastakkainasettelua poliittisen eliitin kanssa. Kaksinapaistamisen myötä syntyvä konflikti on populismin kannalta myönteinen asia, jonka avulla halutaan osoittaa, ketkä kuuluvat ns. todelliseen kansaan. Kaksinapaistaminen on populistille vallan varmistamisen ja oikeuttamisen keino. Vaikuttaa siltä, että AMLO haluaa jälleen hyödyntää eliitin pahuutta käyttämällä ilmauksia ”he ovat hyökänneet kimppuuni taukoamatta” tai ”instituutioiden kaappaajat”. Tällä tavoin AMLO pyrkinee tehostamaan argumenttiaan ja perustelemaan omaa motivaatiotaan julistautua Meksikon presidentiksi. AMLO käyttää jopa huomiota herättävän voimakasta kieltä: ”helvettiin instituutionne rauniot”. Tällä tavoin AMLO halunnee ilmaista sitä, että vallitseva institutionaalinen järjestelmä on paitsi rappeutunut myös tullut tiensä päähän ja tarvitsee näin ollen uuden suunnannäyttäjän – hänet itsensä. Helvettiin joutuminen

⁶*Aceptar las reglas del actual régimen implica no sólo un acto de traición al pueblo de México, sino posponer indefinidamente el cambio democrático y resignarnos, impotentes, ante las tropelías de las élites económicas y políticas, secuestradoras de las instituciones públicas. Me han atacado sin tregua porque dije ¡Al diablo con sus instituciones! Pero no fuimos nosotros quienes las echaron a perder. Fueron "ellos". Quizá debí ser más preciso y decir: ¡Al diablo con las ruinas de instituciones que nos quieren imponer.....*

liittyy kiinteästi uskontoon, joten tässä kohtaa voidaan havaita viitteitä Parkkisen (2017, 279-280) kuvailemasta populistien argumentoinnissaan käyttämästä maallikkosaarnan kielestä. Tällöin saarnaaja esittää pelottavan mielikuvan kurjistumisesta, mutta esittää samalla vision jostain paremmasta, jota puhuja itse edustaa. AMLO jatkaa vielä eliitin syyllistämistä kuvailemalla, miten monin tavoin he ovat tehneet väärinkäytöksiä:

*Vallassa olevat käyttävät hyväkseen rahaa, rasismia, ennakkoluuloja, epäoikeudenmukaisuutta, laittomuutta ja median manipulointia. He tekevät työtä yleisiä intressejä vastaan.....(Käännös minun.)*⁷

Jälleen on havaittavissa viitteitä siitä, että AMLO haluaa tuoda esille epäilykset poliittisen ja taloudellisen eliitin väärinkäytöksistä. Toistuvasti näyttäisi myös tulevan esiin salaliittoteoriaan viittaava maininta, jonka mukaan poliittinen eliitti manipuloi mediaa, joka toimii AMLOa vastaan. Vihjaavaan tapaan luodaan jälleen kausaalisuhdetta hänen vaalitappionsa ja eliitin käskyvallassa toimineen median välille. AMLO jatkaa vastakkainasettelua eliitin kanssa seuravalla tavalla:

*Me tulemme pysyvästi tuomaan esille kaikki vääryydet ja tulemme tarkkailemaan julkisten ministeriöiden, tuomareiden, poliisihallinnon ja ministerien toimintaa. Heitä, jotka omistavat toimintansa vain laillistamaan riistoa, jokakohdistuu heikkoja vastaan ja takaa rankaisemattomuuden valkokaulusrikollisille.(Käännös minun.)*⁸

Vaikuttaa siltä, että AMLO haluaa tässä kohtaa nostaa itsensä eliittiä edustavien poliittikkojen yläpuolelle ihmiseksi, joka toimii oikein vastakohtana eliitin toiminnalle. Samalla AMLO muistaa pitää yllä näkökulmaa siitä, että hän on yksi "heistä" eli kansasta. Hän laajentaa syyllisten joukon kuvailua siten, että ottaa mukaan myös muita virkamiehiä kuin pelkästään johdossa olevan poliittisen eliitin. Virkamiehet hän kuvailee toimijoiksi, jotka mahdollistavat valtaa pitävien rikollisen toiminnan muodostamalla verkoston, jossa suojellaan toinen toistaan. Parkkinen (2017, 279) toteaa, että populistisessa retoriikassa viljellään paljon tunteisiin ja odotuksiin vetoavaa kuvailevaa kieltä, jonka yhtenä muotona ovat metaforat. AMLO käyttää eliitistä nimitystä "valkokaulusrikolliset", mikä voidaan tulkita liioitteluksi kärjistämiseksi, jolla on tarkoitus tehostaa eliittiä syyllistävää vaikutelmaa. AMLO jatkaa eliitin vastaista salaliittoteoriaan rinnastettavaa

⁷*Los poderosos se imponen con el dinero, el prejuicio racista y clasista, las injusticias, la ilegalidad y la manipulación de muchos medios de comunicación. Trabajan contra los intereses populares....*

⁸*Denunciaremos permanentemente cualquier injusticia y vigilarémos la actuación de ministerios públicos, jueces, magistrados y ministros, que sólo se dedican a "legalizar" los despojos que comete el fuerte frente al débil ya garantizar impunidad para delincuentes de cuello blanco.*

julistustaan:

*Palaamme ilmaisemaan solidaarisuutemme nöyrälle ja kunnioitusta herättävälle Oaxanan kansalle, joka on Ulises Ruizin sorron, vaatimusten ja hylkäämisen uhri, tuon väkivaltaisen ja synkän johtajan. Samoin kansa on liittovaltion suojelupoliisin uhri, koska poliisi vetäytyi rankaisemasta niitä, jotka olivat syypäitä murhiin. (Käännös minun.)*⁹

AMLO korostaa jälleen sitä, että kyseessä on hyvä-veli –järjestelmä, jossa eri tahoilla toimivat virkamiehet ovat yhteistyössä ja mahdollistavat oman edun tavoittelemisen ja rikollisen toiminnan. Voidaan olettaa, että tässä kohtaa on hyödynnetty Parkkisen (2017, 282-283) kuvailemaa minimointipuhetta, jossa puhuja korostaa omaa heikouttaan ja pienuuttaan ja korostaa nöyryyttä eräänlaisena kristillisenä hyveenä. AMLO ei kuitenkaan kuvaile suoranaisesti itseään nöyränä, vaan hän viittaa kansaan, joka on *nöyrä ja kunnioitusta herättävä*. Koska AMLO kuitenkin useaan otteeseen puheensa aikana rinnastaa itseään kansaan, on mahdollista, että hänen tarkoituksensa on korostaa sekä itsensä että kansan moraalista paremmuutta eliittiin nähden. Retorisena keinona AMLO luo myös argumentin, jota voidaan pitää pragmaattisena. Perelman (2007, 93 - 96) toteaa, että syy ja seuraus, on tyypillinen peräkkäisyysuhteisiin kuuluva argumentti, ja sitä kautta se on todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentti. Ilmiöiden välisiä syitä ja seurauksia käsitellessään puhuja voi keskittyä joko enemmän syiden tutkimiseen tai seurausten pohtimiseen. Argumentti on Perelmanin mukaan pragmaattinen, jos tosiseikan syyn arvo pelkistetään sen seurauksiin. Edellisessä sitaatissa on nähtävissä, että eliitin toiminnan ja murhien välille on argumentoitu syy-seuraus –suhde. Eliitin toiminta on saatu näyttämään entistä vakavammalta, kun sen seuraukseksi on kuvattu murhat. Argumentissa tosiseikan syyn arvo pelkistyy siis erittäin vakavaan seuraukseen - murhiin. AMLO jatkaa edelleen vastakohtaisuuksien luomista itsensä ja eliitin välille tarkentaen edelleen sitä mielikuvaa, että tulisi itse toimimaan vallan kahvassa toisin:

⁹*Reiteramos que no permitiremos la utilización del Ejército o de las policías paramilitares para reprimir la inconformidad del pueblo que lucha por la justicia y la libertad. Desde aquí volvemos a expresar nuestra solidaridad con el pueblo humilde y digno de Oaxaca, que es víctima de la represión, y demandamos la destitución de Ulises Ruiz, ese gobernador cacique y siniestro, así como el retiro de la Policía Federal Preventiva y el castigo a los responsables de los asesinatos*

On tärkeää huomioida vakavina rikoksina vaikutusvallalla kaupustelu, intressien ristiriita, sukulaisten suosiminen ja bisneksen harjoittaminen julkisen vallan suojeluksessa. On myös asetettava rajat liittovaltion kolmen haarakonttorin ja hallinnon kaikkien tasojen korkeiden virkamiesten palkoille ja etuisuuksille. Ei ole hyväksyttävää, että oikeusministeri saa palkaa 500 000 pesoa kuukaudessa, vain esimerkin mainitakseni. Tulemme ehdottamaan myös entisten presidenttien eläkkeiden peruuttamista. Ei enää koskaan rikasta hallintoa köyhälle kansalle. Emme tule sallimaan lisää veroja köyhille ja keskiluokalle ja valtion talouteen liittyviä etuja valassa oleville ja vaikutusvaltaisille. (Käännös minun.)¹⁰

AMLO kuvailee jälleen, miten vallan verkosto käy keskinäistä kauppaa palveluksien muodossa ja pystyy hankkimaan itselleen etuisuuksia muiden valtaa pitävien suojeluksessa. Vertailu kansan ja eliitin välillä ilmenee jälleen uhrin muodossa: kansalaiset ovat köyhiä uhreja ja eliitti muodostuu kaikesta hyödyn irti ottavista vallalla vehkeilijöistä. Esimerkkien kautta retoriikassa pyritään luomaan säännönmukaisuuksia ja yleistyksiä (Kuusisto 1998, 28; Perelman 2007, 120). Antaessaan esimerkin oikeusministerin valtavasta kuukausipalkasta AMLO saattaa haluta saada aikaan vaikutelman tai ainakin epäilyksen siitä, että kaikilla eliittiin kuuluvilla on vastaavan suuruisia palkkioita. Samalla hän luo vihjailevan kausaalisuhteen eliitin palkkioiden ja kansan köyhyyden välille. Vastakkainasettelun vahvistuminen voimistuu kansalaisia konkreettisesti koskettavan vertailun avulla ajatuksella ”miksi minä olen köyhä, kun nuo saavat niin paljon palkkaa”. Kuusisto (1998, 19) mainitsee, että vahvistaessaan yleisönsä hyväksymiä motiiveja, puhuja olettaa saavansa tukea teoilleen. Samalla puhuja osallistuu myös kollektiivisesti identiteettitarinoiden kehittelyyn. On todennäköistä, että AMLO:n kuulijat ovat jo entuudestaan sitä mieltä, ettei heidän verotustaan tule lisätä ja eliitin etuoikeuksista täytyy päästä eroon. Argumenttiensa avulla AMLO vahvistaa yleisönsä motiiveja ja saattaa onnistua saamaan kannatusta pyrkimykselleen maan johtoon.

¹⁰*Es indispensable considerar como delitos graves el tráfico de influencias, el conflicto de intereses, el nepotismo y hacer negocios al amparo del poder público. También debe definirse un límite a los sueldos y prestaciones de los altos funcionarios públicos de los tres poderes de la Unión y de todos los niveles de gobierno. Es inaceptable que un ministro de la Corte esté recibiendo alrededor de 500 mil pesos mensuales, por sólo poner un ejemplo. Asimismo, se propondrá la cancelación de las pensiones a los ex presidentes. Nunca más un gobierno rico con pueblo pobre. No permitiremos que se cobren más impuestos a los pobres y a las clases medias, y se mantengan los privilegios fiscales a los potentados e influyentes.*

Huomionarvoista on myös se, että AMLO antaa lupauksen siitä, että entisten presidenttien eläkkeet tullaan perumaan. Tämä viittaa siihen, että AMLO ajaa vain niiden etuja, jotka kuuluvat “oikeaan kansaan” ja muut jäävät vaille hänen huomiotaan. On siis kuuluttava tiettyyn ryhmää ollakseen oikeanlainen. Kun AMLO käy läpi mittavaa listaa omista lupauksistaan, voidaan havaita, että lupaukset on pääosin rajattu tietyille ryhmille:

.....sopimukset, jotka takaavat syntyperäisten kansalaisten taloudelliset, sosiaaliset, poliittiset ja kulttuuriset oikeudet. Taistelemme nuorten julkisiin yliopistoihin pääsyä rajoittavia tekijöitä vastaan. Emme koskaan hyväksy koulutuksen kaupallistamista, ikään kuin se olisi kauppatavaraa, jonka voivat saavuttaa vain ne, joilla on siihen taloudellisia resursseja.(Käännös minun.)¹¹

Yhtenä populismin piirteenä pidetään sitä, että he vastustavat pluralismia eli yhteiskunnan moniarvoisuutta. (De La Torre 2016, 72; Müller 2017, 36). AMLO mainitsee puheessaan ainoastaan syntyperäisten kansalaisten taloudelliset, sosiaaliset, poliittiset ja kulttuuriset oikeudet. Tämä saattaa viitata siihen, että halutaan tehdä myös vastakkainasettelua syntyperäisten meksikolaisten ja muiden välillä. Voidaan olettaa, että muut eivät kuulu AMLO:n argumentoimaan todelliseen kansaan. Wiberg (2011, 20) toteaa, että populismi julistaa retoriikassaan oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa, mutta tekee sen valheellisen korostavasti. Palonen (2017, 310) kuvailee politiikkaa siten, että sen keskeinen elementti on merkityksenanto. Mikäli politiikolla on hyvät retoriset taidot, hän pystyy jopa luomaan uusia käsitteitä - mutta taitava poliitikko vähintäänkin muuntaa vanhoja käsitteitä tehden niistä sitä kautta omiaan. Voidaan olettaa, että ainakin joissakin kohdissa AMLO on muotoillut oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon käsitteitä siten, että ne koskevat vain tiettyä kansanosaa, jonka hän määrittää oikeaksi kansaksi. Eliitin syylistämistä AMLO korostaa jälleen kuvailemalla opiskelupaikkoja kauppatavaraksi, joka on vain varakkaiden etuoikeus. AMLO jatkaa eliitin vallan rappion kuvailua ja samalla hän kuvailee eliittiä kaikin tavoin paremman kansan voimaa ja parempaa tulevaisuutta hänen johdolla seuraavasti:

¹¹ *.....los acuerdos que garantizan los derechos económicos, sociales, políticos y culturales de los pueblos indígenas. Vamos a luchar para impedir que sean rechazados los jóvenes que desean ingresar a las universidades públicas. Nunca aceptaremos que la derecha ponga la educación en el mercado como si fuese una mercancía que sólo puedan adquirir quienes tienen recursos económicos.*

Hallitus, joka on tehnyt eron itsensä ja yhteiskunnan välille, se ei ole mitään muuta kuin pelkkä julkisivu, tyhjä kuori ja byrokraattinen koneisto. Siksi ehdotan, että laillinen hallitus on yhtä kuin järjestäytyneet kansalaiset. Demokratia pitää sisällään kansalaisten osallistumisen julkisiin asioihin. Demokratia on kansan voimaa, kansaa varten ja yhdessä kansan kanssa.(Käännös minun.)¹²

AMLO käyttää hyvin paatoksellista tapaa kuvaillessaan vallitsevan hallinnon rappeutumista. Hän on luonut valtaa pitävästä eliitistä metaforat ”pelkkä julkisivu”, ”tyhjä kuori” ja ”byrokraattinen koneisto”. Metaforan hän esittää ikään kuin vihjeen muodossa. Perelman (2007, 162) määrittelee vihjaten esitetyn argumentin siten, että vihjeessä argumentin kehittely jää kuulijan mielikuvituksen varaan. On mahdollista, että AMLO haluaa tässä esittää voimakkaasti kuvailevan metaforan, joka tuo kuulijan mielikuviin ajatuksen hallinnosta, joka ei todellisuudessa kykene hoitamaan tehtäviään, koska se on vieraannuttanut itsensä kansasta ja sen tarpeista. Itsestään AMLO antaa hallitsijana mielikuvan, joka voidaan tulkita demokratian perikuvaksi. Näin voidaan olettaa sen perusteella, että hän vaatii demokratian siirtämisestä suoraan kansalle. AMLO kuvaa kansaa lailliseksi demokratiaksi, jossa valta on kansalla kansan tarpeita noudattaen. On kuitenkin muistettava, että populismi perustaa usein suosionsa epärealistisiin hyvältä kuulostaviin vaatimuksiin yksinkertaistamalla tulkintaa poliittisesta kentästä (Palonen & Saresma 2017, 23; Laclau 2005, 18; Wiberg 2011, 15). Mitään konkreettisia malleja siitä, miten hän kansan laillisen demokratian toteuttaisi AMLO ei vielä tässä kohtaa anna. On tietenkin mahdollista, että AMLO pitää omaa johtajuuttaan samana asiana kuin kansan demokratia. Onhan todettu (Wiberg 2011, 17; Taggart 2000, 92-93), että yksi populistinen piirre on se, että he julistavat, että vain he edustavat hiljaista kansaa, jonka tahdon he myös tietävät. Tätä oletusta tukee myös seuraava sitaatti AMLO:n puheesta:

Mafian edessä, joka varasti meiltä presidentinvaalit ja harjoittaa yksityistä bisnestä julkisen vallan suojissa, heidän merkityksettömien intressiensä edessä, me julistamme ylpeästi, että meidän moraalinen määräysvaltamme on peräisin periaatteistamme ja poliittisesta eettisyydestä, jota me tunnustamme.(Käännös minun.)¹³

¹²*Un gobierno divorciado de la sociedad no es más que una fachada, un cascarón, un aparato burocrático. Por eso propongo que el gobierno legítimo sea el pueblo organizado. La democracia implica la participación ciudadana en los asuntos públicos. La democracia es el poder del pueblo, para el pueblo y con el pueblo.*

AMLO heittää argumentissaan eliitin ylle jälleen salaliiton epäilyksen varjon. Hän hyödyntää jälleen retoriikassaan toisen pahuutta ilmaisulla ”mafia, joka varasti meiltä presidentinvaalit” muotoillen siten suorat syytökset väärinkäytöksistä presidentinvaaleissa. AMLO ei saanut läpi vaatimustaan äänten uudelleen laskennasta niukan tappionsa jälkeen. Tällä perusteella hän toteaa eliitin varastaneen presidentin vaalit. Kärjistävä ja liioitteleva ilmaus ”mafia” viittaa jälleen jonkinlaiseen salaliittoteoriaan, jonka uhriksi AMLO presidentinvaaleissa mielestään joutui. Tällä tavoin AMLO halunnee argumentoida, että presidentinvaalien tulos oli väärä, joten hän voi käyttää sitä oikeutuksena itselleen julistautua Meksikon lailliseksi presidentiksi virallistetusta vaalituloksesta huolimatta. AMLO ikään kuin luo kausaalisuhteen ”väärän” vaalituloksen ja oman presidentiksi julistautumisensa välille, koska hän pitää itseään moraalisesti oikeana presidenttinä. Tähän viittaa hänen puheessaan käyttämä ilmaus ”meidän moraalinen määräysvaltamme”.

6.1.2 ”Kansamme kohtalo ja tulevaisuus riippuu meistä”

AMLO:n puheen toistuvana teemana on se, että vain hän on ainoa oikea ja myös moraalisesti oikeutettu henkilö kansan presidentiksi. Puheensa alkupuolella AMLO hakee myös yhteisen historian kautta tukea ja oikeutusta julistautua Meksikon lailliseksi presidentiksi:

Juhlimme myös sitä, että tapaamme tällä merkittävällä päivämäärällä, 20. marraskuuta, jolloin vietämme vuosijuhlaa Meksikon vallankumouksen muistoksi – vallankumouksen, joka vapautti kansan Porfiriaton (Porfirio Díazin hallintokausi 1876-1910) diktatuurista ja valloitti kaikelle kansalle yhteiskunnalliset oikeudet. (Käännös minun.)¹⁴

¹³*Frente a la mafia que nos robó la elección presidencial y hace negocios privados a la sombra del poder público, frente a los intereses mezquinos, proclamamos con orgullo que nuestra autoridad moral deriva de nuestros principios y de la ética política que profesamos.*

¹⁴*También celebro de que nos reunamos en esta fecha tan importante y significativa, hoy 20 de noviembre, cuando conmemoramos el aniversario de la Revolución Mexicana, que liberó a nuestro pueblo de la dictadura porfirista y conquistó derechos sociales para todos*

Wibergin (2011, 18-19) mukaan populismiin liittyy vahvasti myös nationalistisia piirteitä ja kansallista paatosta. Tällä perusteella voi olettaa, että AMLO viittaa historiallisiin tapahtumiin luodakseen kuvaa yhtenäisestä kansasta, jota yhdistää yhteinen menneisyys. Samalla hän mahdollisesti pyrkii rinnastamaan Meksikon vallankumouksen ja oman julistautumisensa Meksikon presidentiksi yhtä tärkeiksi päiviksi Meksikon historiassa. Vallankumous toimii ikään kuin mallina siitä, kuinka Meksiko vapautettiin diktatuurista, ja saman mallin mukaan AMLO tulee johtamaan maata kohti demokraattista tulevaisuutta, kuten hän seuraavassakin sitaatissa maalailee:

Onneksi meitä on tänä päivänä miljoonia meksikolaisia, jotka eivät enää halua hyväksyä hyväksikäyttöä. Siksi on ollut hyvin tärkeää ensiksi valita laillisen hallituksen muodostaminen ja jatkaa uuden tasavallan ja sen kanssa sopusoinnussa olevien demokraattisten instituutioiden rakentamista - pienin askelin, ilman vääriä illuusioita tai osallistumatta mihinkään halveksittavaan ja naurettavaan. (Käännös minun.)¹⁵

AMLO käyttää numeerista ilmaisua ”*miljoonia meksikolaisia*”, ilmeisesti luodakseen kuvaa suuresta joukosta, joka jo lukumäärästä päätellen edustaa ”koko kansaa” ja joka edustaa hänen kanssaan samoja ajatuksia ja päämääriä. Suuri massa toimii ikään kuin vakuutena sille, että hän on oikeutettu johtamaan Meksikoa. Hänen kannattajiensa eli ”kansan” suuri lukumäärä voi viitata myös siihen, että AMLO haluaa vihjata, että presidentinvaalien lopputuloksen on täytynyt olla vääristelty - ovathan miljoonat meksikolaiset hänen tukenaan. Viittaus eliitin väärinkäytöksiin ja halveksittavaan toimintaan lienee pyrkimys vahvistaa mielikuvaa moraalisesti ylivermaisesta kansasta, jota myös AMLO yhtenä ”meistä” edustaa. Kuten aiemmin on jo todettu hyvillä retorisisilla taidoilla politiikassa, on mahdollista luoda uusia käsitteitä tai muokata vanhoja käsitteitä uuteen muotoon. AMLO luo käsitteen uudesta tasavallasta, johon on rakennettu uudet demokraattiset instituutiot. Samalla AMLO viittaa jälleen siihen, etteivät vallitsevan järjestelmän instituutiot toimi demokraattisesti, vaan niitä leimaavat väärinkäytökset ja harvainvalta. AMLO jatkaa edelleen vakuuttelua siitä, että puhuttaessa ”kansasta” kyseessä on yhtenäinen samalla tavalla ajatteleva joukko, joita yhdistävänä tekijänä ovat myös menneisyyden suuret teot:

¹⁵ *Afortunadamente, hoy somos millones los mexicanos que no estamos dispuestos a aceptar más atropellos. Por eso ha sido y es muy importante optar, en primer término, por la conformación del gobierno legítimo y, paso a paso, sin falsas ilusiones y sin atender burlas despreciables, seguir construyendo la nueva República y las instituciones democráticas que le corresponden.*

*Meillä on puolellamme, ja sanomme tämän ylpeydellä, ilolla ja innostuksella se suunnattoman suuri Meksikon kansan osa, jolla on oikeuden nälkä ja jano, kuten demokratian sankari Don Francisco I Madero sanoi aikanaan. Laillinen hallitus, joka tänään aloittaa vastalauseensa, aloittaa perusteellisen demokraattisen muutoksen. Laillisen hallituksen näkemyksellinen tarkoitus, minä toistan, tulee olemaan kansan oikeuksien suojeleminen, Meksikon isänmaan perinnön puolustaminen ja kansallinen suvereniteetti. (Käännös minun.)*¹⁶

Jo luvussa 6.1.1 todettiin, että populistisessa retoriikassa viljellään paljon tunteisiin ja odotuksiin vetoavaa kuvailevaa kieltä (Parkkinen 2017, 279). Kuvatessaan omaa tulevaa toimintaansa AMLO käyttää erittäin ylevän paatoksellisia ja tunteikkaita ilmaisuja *“sanomme tämän ylpeydellä, iloilla ja innostuksella”* On mahdollista, että AMLO:n tarkoitus on juhlavalla ilmaisullaan luoda mielikuvaa siitä, että *“vain hän edustaa kansaa ja vain hän on kansan puolella”*. Edelleen hän käyttää puheessaan ilmauksia, joiden tarkoitus lienee vakuuttaa kuulijat siitä, että hänen ajatuksiinsa kannattava joukko on suuri. Tämän hän sanoo ilman kiertoilmaisuja lausumalla *“suunnattoman suurelle Meksikon kansan osalle”*. Wiberg (2011, 12) huomauttaa, että ei ole mahdollista toteuttaa yhtä aikaa sekä populistien kanssa samaa mieltä olevien ja heidän kanssaan eri mieltä olevien kantaa. Siksi populistit tulevat vähintään epäsuorasti vaatineeksi, että heidän vastustajiensa mielipiteitä ei tule huomioida, koska vain he edustavat kansaa. Sitä kautta on siis mahdollista, että se joukko, mitä populistit kutsuvat kansaksi, onkin vain pieni osa kansakuntaa. AMLO halunnee vahvistaa myös mielikuvaa kansan yhtenäisyydestä tekemällä jälleen viittauksen historiaan. Kuusiston (1998, 29) mukaan identifikaation tehtävä on luoda ja vahvistaa ryhmän sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Viittaus kansakunnan yhteiseen menneisyyteen ja sen ihailtuun valtiomieheen ja presidenttiin *Don Francisco I Maderoon* 1910-luvun alkupuolelta toimii identifikaation välineenä. Samalla mielikuva *Don Francisco I Maderosta* aikansa oikeudenmukaisuuden ja demokratian lähettiläänä toimii eräänlaisena mallina ja auktoriteettina. Retoriikan teoriaosassa todetaan, että assosiatiiiviset eli todellisuuden rakennetta muokkaavat argumentit (Kuusisto 1998, 27-28; Perelman 2007, 126) hyödyntävät mm. mallien auktoriteettia tai

¹⁶*Tenemos de nuestro lado, y lo decimos con orgullo, con alegría y entusiasmo, a ese sector inmenso del pueblo mexicano que tiene hambre y sed de justicia, como dijo bíblicamente en su tiempo el prócer de la democracia, don Francisco I. Madero. El gobierno legítimo, que hoy toma protesta, comienza una transformación democrática a fondo. El propósito fundamental del gobierno legítimo, reitero, será proteger los derechos del pueblo, defender el patrimonio de todos los mexicanos y la soberanía nacional.*

mallista muotoutunutta idealisoitua kuvaa. On mahdollista, että AMLO on halunnut rinnastaa Don Francisco I Maderon oikeus- ja demokratiataistelun omaan taisteluunsa demokratian puolesta. Tällä tavoin hän saa historian merkkihenkilön kauttatukea toimilleen protestoida vallitsevan järjestelmän vääryyksiävastaan. Samalla hän lainaa Don Francisco I Maderon tunteisiin vetovia ilmaisuja kansasta, jolla on *“oikeuden nälkä ja jano”*. Parkkinen (2017, 279) muistuttaa, että usein toistellut avainsanat ovat tärkeässä asemassapopulistisessa retoriikassa. AMLO jatkaakin vakuuttelua omasta demokrattisesta hallinnostaan kuvaillen sen koostumusta ja toistaen useaan kertaan ilmaisua *“laillinen hallitus”* mahdollisesti haluten muistuttaa kuulijoitaan moraalisesta oikeutuksestaan presidentin virkaan:

Laillisen hallituksen 20 ensimmäistä toimenpidettä:

Olemme muodostaneet rehellisten naisten ja miesten ministeristön, joka on sitoutunut enemmistöjen ja vähemmistöjen oikeuteen ja laillistamiseen. Kuusi miestä ja kuusi naista tulee toimimaan kanssani yhteistyössä hallituksen toimissa. Tämä ryhmä tulee muotoilemaan diagnoosin maan pääasiallisista ongelmista ja tulee ehdottamaan ratkaisuja ja suosituksia siitä, miten tilanne voisi olla. Siksi julkaisemme tänään 20 ensimmäistä kansan hallituksen toimenpidettä.(Käännös minun.)¹⁷

AMLO luonnehtii hallituksensa jäseniä *“rehellisiksi naisiksi ja miehiksi”*. AMLO halunnee tällä tavoin korostaa kansan ja samalla hänen itsensä moraalista ylivertaisuutta ja oikeamielisyyttä poliittiseen eliittiin nähden. Mielenkiintoinen seikka demokratian näkökulmasta on se, että AMLO käyttää hallituksestaan suoraan demokratiaan ja suoraan kansanvaltaan viittaavaa nimitystä *“kansan hallitus”*. Kuitenkin hänen puheestaan käy selville, että hän on muodostanut varsin perinteisen tyyliin hallituksen, johon kuuluu 12 hänen kanssaan yhteistyössä toimivaa henkilöä. Yhteensä 13 henkilön muodostamasta ryhmästä, joka suunnittelee maahan ratkaisuja ja ehdotuksia, käytetään nimitystä *“kansan hallitus”*. Siitä päätellen on mahdollista, että takana piilee ajatus siitä, että he tietävät kansan toiveet ja arvot ja vain he edustavat kansaa. Toisaalta on myös

¹⁷*Las primeras 20 medidas del "gobierno legítimo"*

Hemos constituido un gabinete con mujeres y hombres honestos y comprometidos con las mayorías y las minorías legales y legítimas. Son seis hombres y seis mujeres los que me acompañarán en el desempeño del gobierno. Este equipo formulará diagnósticos de los principales problemas del país y propondrá soluciones o recomendaciones, según sea el caso. Por ello, desde hoy anunciamos las primeras 20 medidas de este gobierno del pueblo:

mahdollista, että AMLO:n tarkoitus on ilmaista, että kyseinen ryhmä ainoastaan suunnittelee ja ehdottaa erilaisia ratkaisuja, joiden perusteella kansa sitten tekee päätöksen. AMLO:n puheen jatkossa on viitteitä suoran demokratian mallin suosimisesta. AMLO:n hallituksen toimien lista on siis varsin pitkä. Seuraavassa on poimintoja demokratiaan liittyvistä uudistuslupauksista:

*Tulemme edistämään julkisten instituutioiden uudistamisprosessia.... Järjestämme kansallisen keskustelun ja järjestämme kansanäänestyksen uusien perustuslaillisten rakenteiden huolellista laatimista varten. (Käännös minun.)*¹⁸

*Puolustamme tiedonsaannin oikeutta ja vaadimme median avaamista koko yhteiskunnan mielipiteen ilmaisuille.....koska emme luota ministerien enemmistön moitteettomaan käytökseen, me tulemme aikanaan antamaan uudistusaloitteen, joka takaa moniarvoisuuden ja mahdollistaa median demokratisoimisen.(Käännös minun.)*¹⁹

On todettu (Wiles 1969, 170; Taggart 2000,4), että populistit arvostelevat instituutioita ja niiden aiheuttamaa taloudellista epätasa-arvoa, ja että populismi on reaktio edustuksellisen politiikan ajatuksia, instituutioita ja käytäntöjä vastaan. AMLO esittääkin uudistusohjelman alussa instituutioiden täydellistä uudistamista demokratian hengessä. Tässä kohtaa tulee esille myös (Müller 2017, 44) populistien tapa vaatia enemmän kansanäänestyksiä. AMLO ehdottaakin instituutioiden ja perustuslakien rakenteiden muokkaamista kansanäänestystä hyödyntäen. Tämä viittaa siihen, että AMLO kannattaa ainakin jossain määrin suoraa demokratiaa. Ensimmäisen kerran puheensa aikana AMLO huomioi todellisuudessa vallassa olevan hallituksen viitatessaan epäluottamukseensa heidän käytöstään kohtaan. Tähän mennessä hän on puhunut hallituksen nimissä ainoastaan omasta ”laillisesta hallituksestaan”. Vasta tässä kohtaa käy siis selville, että hänen oma hallituksensa on todellisuudessa varjohallitus. AMLO tuo kuitenkin jälleen esille epäluottamuksensa median tasavertaista toimintaa kohtaan ja haluaa uudistuksissaan varmistaa, ettei mediaa pystytä lahjomaan. Median lahjonnasta hän on jo useaan otteeseen puhunut kuvaillessaan kokemiaan vääryyksiä presidentinvaaleissa. AMLO jatkaa ajamiensa uudistusten listaa lupauksin,

¹⁸*Impulsaremos un proceso para la renovación de las instituciones....llamaremos a un debate nacional y promoveremos un plebiscito para la elaboración de un nuevo marco constitucional.*

¹⁹*Defenderemos el derecho a la información y demandaremos la apertura de los medios de comunicación a todas las expresiones de la sociedad.....como no confiamos en el recto proceder de la mayoría de los ministros, de todas maneras presentaremos, en su momento, una iniciativa de reforma que garantice la pluralidad y haga posible la democratización de los medios de comunicación.*

joista osa koskettaa hyvin konkreettisesti ihmisten arkipäivää ja osa taas liikkuu hyvinkin yleisellä tasolla. Hänen pitkästä listastaan nostan esille vain muutamia poimintoja:

a) *Puolustamme perustuslaillista oikeutta oikeudenmukaiseen palkaan. Julistamme tukemme kampanjalle, joka suosii oikeudenmukaista ja arvokasta palkkaa kaikille työläisille niin maaseudulla kuin kaupungissakin.* (Käännös minun.)²⁰

b) *Emme salli sähkö- ja öljyteollisuuden yksityistämistä missään muodossa. Öljy ei kuulu valtiolle ja vielä vähemmän hallitukselle, se kuuluu kansalle. Eikä maata ole myyty, vaan se puolustaa itseään.* (Käännös minun.)²¹

c) *Puolustamme kansallista perintöä, mikä tarkoittaa luonnonvaroja, arkeologisia alueita, ekosysteemiä, metsiä, vesistöjä ja kulttuuria.* (Käännös minun.)²²

d) *Vaadimme, että liittovaltion aluehallinnossa taataan yleinen ruokaeläke maan kaikille vanhuksille; tuetaan kaikkia vammaisia ja annetaan apurahoja yksinhuoltajäideille, jottei heidän lastensa tarvitse lopettaa koulua.* (Käännös minun.)²³

e) *Laillinen hallitus taistelee taatakseen ilmaiset terveyspalvelut ja lääkkeet kaikille meksikolaisille, joilta puuttuu sosiaaliturva.* (Käännös minun.)²⁴

f) *Autamme sen minkä voimme kaikkia miljoonia meksikolaisia, jotka asuvat niin kaupunkien kuin maaseutujen alueilla, joista puuttuvat julkiset palvelut ja joissa on vaaralliset asuinolot.* (Käännös minun.)²⁵

²⁰Defenderemos el derecho constitucional a un salario justo. Anunciamos nuestro apoyo a esta campaña a favor de la remuneración justa y digna a todos los trabajadores del campo y la ciudad.

²¹No permitiremos la privatización de la industria eléctrica ni del petróleo en ninguna de sus modalidades. El petróleo no es del Estado y mucho menos del gobierno, es de la nación. Y la patria no se vende, se defiende.

²²Defenderemos el patrimonio nacional. Es decir, los recursos naturales, las zonas arqueológicas, los ecosistemas, los bosques, las aguas y la cultura.

²³Insistiremos en que debe otorgarse, como sucede en el Distrito Federal, una pensión universal alimenticia a todos los adultos mayores del país; apoyos a todas las personas con alguna discapacidad y becas a madres solteras para que sus hijos no abandonen la escuela.

²⁴El gobierno legítimo luchará por garantizar servicios médicos y medicamentos gratuitos a todos los mexicanos carentes de seguridad social.

²⁵Ayudaremos en todo lo que podamos a millones de mexicanos que viven en colonias populares, barrios, pueblos y comunidades rurales, sin servicios públicos y en viviendas precarias

Luvussa 6.1.1. mainittiin jo, että retoriikassa voidaan vahvistaa yleisön hyväksymiä motiiveja, ja sitä kautta puhuja voi olettaa saavansa tukea teoilleen (Kuusisto 1998, 19). Lienee selvää, että AMLO:n kuulijat jo entuudestaan kannattavat esimerkiksi oikeudenmukaisia palkkoja tai ilmaisia terveyspalveluita ja lääkkeitä sosiaaliturvan puutteessa eläville. Tuskin kukaan kuulijoista myöskään vastustaa ruokaeläkettä maan kaikille vanhuksille, yksinhuoltajaäideille tarjottavaa apua lasten koulutusta varten tai huonoissa asuinoloissa elävien tilanteen parannuksia. Näille kaikille asioille on AMLO:n yleisön joukossa oletettavasti jo olemassa motivaatiota ja tahtoa parannuksiin. Luetellessaan kyseisiä parannusehdotuksia AMLO kuitenkin vahvistaa entisestään kuulijakunnan motivaatioita ja samalla luo oikeutuksia omalle toiminnalleen maan laillisenä johtajana. Mutta kuten jo luvussa 6.1.1. mainittiin, populismille on usein tyypillistä argumentoida tulkiten poliittista todellisuutta yksinkertaistamisen kautta ja luoda hyvältä kuulostavia lupauksia ja odotuksia, jotka todellisuudessa saattavat olla hyvin epärealistisia. AMLO:n esittämät parannukset vaikuttavat hyvin laajoilta, eikä niitä välttämättä ole realistista toteuttaa ainakaan kovin lyhyellä aikavälillä – kuitenkin AMLO on sisällyttänyt kyseiset uudistukset ensisijaisten toimenpiteiden joukkoon, mistä voisi päätellä, että ne olisi tarkoitus toteuttaa nopeaan tempoon. AMLO:n toimenpidelistalla on myös hyvin yleisiä ehdotuksia, kuten *“kansallisen perinnön, arkeologisten alueiden, luonnonvarojen, ekosysteemin, metsien, vesistöjen ja kulttuurin”* puolustaminen. Wiberg (2011, 18) korostaa populistien toimintaohjeiden olevan hyvin suoraviivaisia ja yksinkertaisia ratkaisuja, joihin ei sisälly käytännön näkökohtia huomioivia ohjelmallisia ratkaisuja. AMLO:n retoriikka sisältää ilmaisia *“me puolustamme, me vaadimme, me emme salli, taistelemme tai teemme sen minkä voimme”*. AMLO:n retoriikka viittaa yleispäteviin hyviä odotuksia luoviin lupauksiin, joihin ei liity mitään kouriintuntuvaa ja konkreettista. Samalla hänen sanamuotonsa ehkä vihjaavat siihen, ettei AMLO ole minkään toimivaltaisen hallinnon johtaja, vaikka vakuuttaakin edustavansa laillista hallitusta. AMLO muistuttaa myös, ettei salli sähkö- ja öljyteollisuuden yksityistämistä, koska ne kuuluvat kansalle. Kuten jo aiemmin mainittiin, AMLO toistaa useaan otteeseen olevansa maan laillisen hallituksen edustaja ja maan laillinen johtaja. Puheensa loppupuolella AMLO kuvailee myös työskentelevänsä väsymättä kansan puolesta ja pyytää kansaa osaksi laillista hallitustaan:

*“Olkoon järjestäytynyt kansa laillinen hallitus”.....Erityisesti kutsun teitä liittymään osaksi laillista hallitusta.(Käännös minun.)*²⁶

*Meksikon laillinen hallitus tulee työskentelemään väsymättä puolustaakseen väestöä, demokratiaa ja kansallista perintöä. (Käännös minun.)*²⁷

Kolmena päivänä viikossa, manantaisin, tiistaisin ja keskiviikkoisin, tulen osallistumaan Meksiko Cityn julkistenasioiden hoitoon. Ja torstaisin, perjantaisin, lauantaisin ja suunnuntaisin tulen omistautumaan maamme kahdessatuhannessaviidessäsadassa kunnassamatkustamiselle, luodakseni tärkeimmän kansalaisorganisaation mitä historiassamme on nähty, alhaalta käsin ja yhdessä kansan kanssa luomme Meksikon tarvitseman poliittisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen muutoksen.(Käännös minun.)²⁸

AMLO toteaa, että kansan tulee olla laillinen hallitus, jonka jäseniksi hän kansalaisia pyytää tulemaan. On mahdollista, että AMLO esittää tässä toiveensa suorasta demokratiasta. Toinen mahdollisuus on, että hän kuvailee kansaa lailliseksi hallitukseksi, koska haluaa argumentoida itse edustavansa kansaa ja olevansa osa sitä. Kuvailemalla väsymätöntä työskentelyään kansan hyväksi, AMLO halunnee luoda tunteisiin vetoavan mielikuvan ja odotusarvon johtajasta, joka on yhtä ahkera kuin hyveellinen kansansa, koska hän työskentelee jopa ilman vapaapäiviä. On mahdollista, että AMLO haluaa välttää liiallista itsekehua, koska tyytyy työviikkoon kuvaillessaan vain luettelemaan tekemisensä päivä päivältä, eikä mainitse suoraan työskentelevänsä ilman vapaapäivää. Kuten Perelman toteaa (2007, 161-162) itsekehua pidetään argumentoinnissa sopimattomana, ja se voidaan sivuuttaa viittauksen avulla sekä jättää päättely kuulijan mielikuvituksen tehtäväksi. Kuvailen näin yksityiskohtaisesti työskentelyään AMLO mahdollisesti pyrkii saamaan oikeuttavia valtuuksia pyrkimykselleen maan johtoon. Hänen kuvaillessaan työskentelyään saadaan myös mahdollinen viittaus suoraan demokratiaan, koska AMLO toteaa maan historian suurimman muutosoperaation toteutuvan *“alhaalta käsin yhdessä kansan kanssa”*. Vielä puheensa lopuksi AMLO korostaa vastakkainasettelua poliittisen eliitin kanssa, mitä varten hän on säästänyt puheensa loppuun hyvin painavia argumentteja. Perelman (2007, 165) korostaa retoriikan teoriassaan, että argumentit, joiden toivotaan jäävän yleisön mieleen, kannattaa sijoittaa puheen loppuun. AMLO saa loppusanoillaan aikaan vaikutelman kansasta, joka on yhtä hänen

²⁶*“Que el gobierno legítimo sea el pueblo organizado”.....Concretamente, les invito a formar parte del gobierno legítimo.*

²⁷*El gobierno legítimo de México trabajará sin descanso en la defensa de la población, de la democracia y del patrimonio nacional.*

²⁸*Tres días de la semana, lunes, martes y miércoles, estaré atendiendo asuntos públicos en la ciudad de México. Y jueves, viernes, sábado y domingo me dedicaré a recorrer los 2 mil 500 municipios de nuestro país, para crear la organización ciudadana más importante que se haya visto en toda nuestra historia y llevar a cabo, desde abajo y con la gente, la transformación política, económica, social y cultural que requiere México*

kanssaan ja joka ryhtyy rohkeasti, sitoutuneesti ja pelkäämättä itse toimimaan maan paremman tulevaisuuden hyväksi. AMLO haastaa ihmiset mukaan toimimaan yhtenäisenä, koska “ylhäältä” eli poliittiselta eliitiltä ei voi odottaa mitään kansan ja maan tulevaisuuden hyväksi. On mahdollista, että AMLO tällä argumentillaan haluaa esittää vertauksen siitä, että on kansan päätös, kuka on maan presidentti. Koska hän ja vain hän ajaa kansan etua, vaalitulos ei siis voi olla oikea, vaan hän on Meksikon moraalinen ja “laillinen” presidentti. Puheensa AMLO päättää ylevästi ylistäen kansan hallitusta, Meksikon vallankumousta ja Meksikoa.

Älkää odottako mitään ylhäältä, me täytämme kansalaisvelvollisuutemme.

Muutoksen mahdollisuus on meidän käsissämme, meidän toimissamme, meidän sitoumuksissamme. Olemme naisia ja vapaita miehiä, elämämme kohtalo riippuu meistä, kuten myös maamme tulevaisuus. Ryhtykämme oma-aloitteiseen toimintaan, olkaamme me kaikki yhtä kuin hallitus, jota maa tarvitsee.

Kauan eläköön kansan hallitus!

Kauan eläköön Meksikon vallankumous!

*Eläköön Meksiko! (Käännös minun.)*²⁹

²⁹No esperemos nada de los de arriba, cumplamos con nuestro deber ciudadano.

Las posibilidades del cambio están en nuestras manos, en nuestros hechos, en nuestros compromisos. Somos mujeres y hombres libres, el destino de nuestras vidas depende de nosotros, también el futuro de nuestra patria. Manos a la obra, seamos todos el gobierno que nuestro país necesita.

¡Viva el gobierno del pueblo!

¡Viva la Revolución mexicana!

¡Viva México!

6.2. Obradorin presidentinvaalikampanjan aloituspuhe 1.4.2018 “Discurso inicio de campaña”

Ystävät ja ystävät:

*Me aloitimme kampanjamme täältä, mistä kotimaamme alkaa, Juárezin kaupungista, aloitimme täältä kunnianosoituksena legendaariselle Paso de Nortelle (kaupungin nimi vuoteen 1888), jossa Juárezin hallitus piti turvapaikkaansa tehden vastarintaa taistellessaan konservatiiveja ja ranskalaisten hyökkäystä vastaan. (Käännös minun.)*³⁰

Asetuttuaan presidenttiehdokkaaksi kolmatta kertaa AMLO piti presidentinvaalikampanjansa avauspuheen 1.4.2018 Juárezin kaupungissa Chihuahuan osavaltiossa. Perelman (Perelman 2007, 164) korostaa, että puheen johdannon tehtävä on suotuisan ennakoasenteen luominen yleisössä. Totutusti AMLO avaa puheensa tuttavallisesti ilmaisulla ystävät ja ystävät. Tätä voidaan pitää suostuttelevan puheen sekä identifikaationretorisena keinona. Kuten luvussa 6.1.2. jo mainittiin (Kuusisto 1998, 29) identifikaation retorinen tehtävä on ryhmän sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteen luominen tai vahvistaminen. AMLO pyrkinee aloituksellaan “ystävät ja ystävät” luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ystävällisen ja tuttavallisen yleisön puhuttelun avulla. Samalla hän muistaa puhuttelussaan huomioida tasa-arvoisuuden periaatteen mukaan molemmat sukupuolet sanomalla “*amigas y amigos*”. Hän viittaa aluksi myös historian tapahtumiin, mikä on myös omiaan luomaan tunnetta yhteenkuuluvasta ja samanlaisesta joukosta, jolla on jo esi-isistä lähtien yhteinen tausta ja yhteiset kokemukset. Samalla puhuttelutavasta saadaan mahdollisesti viitteitä populistisesta ajatuksesta “me” eli “kansan”, jonka kanssa AMLO on yhtä ja ajaa heidän etujaan “kansan” ystävänä. Yhteisen historian esille nostaminen heti puheen alussa saattaa olla merkki siitä, että halutaan vahvistaa ajatusta “kansasta” ja “isänmaasta”. Historiallisen yhteyden korostaminen saattaa siis liittyä populismiin liitettyyn käsitteeseen “heartland”, joka voidaan tulkita “isänmaaksi” ja eräänlaiseksi ydinalueeksi. Taggart (2000, 95-96) selittää käsitteen “heartland” eräänlaiseksi jokapäiväisen elämän positiiviseksi ruumiillistumaksi - kuvitteelliseksi seuduksi, jossa ahkera ja hyveellinen “kansan” tavallisen arkensa keskellä elää. Käsite “heartland” liittyy Taggartin mukaan hyvin vahvasti juuri historiaan ja kansan yhteiseen menneisyyteen sekä kansalliseen identiteettiin.

³⁰ *Amigas y amigos:*

Iniciamos la campaña, aquí donde comienza nuestra patria, en Ciudad Juárez, iniciamos aquí la campaña como homenaje a este legendario Paso del Norte, donde se refugió y resistió Juárez y su gabinete, en los tiempos de la lucha contra los conservadores y la Invasión Francesa.

Tällä perusteella lienee syytä olettaa, että AMLO tarkoituksellisesti pyrkii luomaan kuvaa yhtenäisestä joukosta “me”, jonka yksi osa myös hän itse on.

6.2.1. Korruptoitunut poliittinen eliitti Meksikon ongelmien syypää

*Diagnoosimme mukaan ongelmien alkuperä juontaa juurensa ns. neoliberalistiseen malliin, joka ei ole tuottanut tulosta edes määrällisesti. Riittää, kun sanoo, että komessakymmenessä vuodessa todellinen talouskasvu on ollut nolla, kun väestönlisääntyminen jätetään pois laskuista. Mutta ehkä kaikkein tuhoisin asia, jonka tämä talouspolitiikka on päästänyt valloilleen, on kaikkein jättimäisin ja haitallisin korruption määrä, mitä maamme historiassa on rekisteröity. (Käännös minun.)*³¹

*Carlos Salinasin hallitus päätti mielettömällä tavalla hylätä maaseudun ja lopettaa kansallisen teollisuuden, ja valtio lopetti myös kehityksen edistämisen. Vallitsevan talouspolitiikan puolustajat puhuvat uudenaikaisuudesta, mutta he eivät sano, että uudenaikaisuus on synonyymi taloudellisen eliitin kanssa, ja että se on tuottoisaa ainoastaan vähemmistölle sulkien enemmistön ulkopuolelle. He käyttävät usein vapaakauppasopimusta esimerkkinä oletetuista saavutuksistaan, mitkä kuitenkin ovat olemattomia, ja joilla on ollut hyvin korkeat kustannukset ja rajalliset tulokset. (Käännös minun.)*³²

³¹Según nuestro diagnóstico, el problema se originó a partir de la aplicación del llamado modelo neoliberal que no ha dado resultados ni siquiera en términos cuantitativos. Baste señalar que en treinta años, descontando el aumento de la población, el crecimiento real de la economía ha sido de cero. Pero quizá lo más perjudicial es que dicha política económica ha desatado la corrupción más colosal y dañina que se haya registrado en la historia de nuestro país.

³²Desde el gobierno de Carlos Salinas se optó, de manera absurda, por abandonar el campo y acabar con la industria nacional, y el Estado dejó de promover el desarrollo. Los defensores del actual modelo económico hablan de modernidad, pero no dicen que esa modernidad es sinónimo de economía de élites, y que es excluyente para las mayorías y provechosa sólo para una minoría. Suelen poner como ejemplo de sus supuestos logros los beneficios del Tratado de Libre Comercio que, sin ser del todo inexistentes, han tenido un costo altísimo y limitados resultados.

AMLO viittaa edellä olevassa sitaatissa siihen, että poliittinen eliitti on hylännyt tavallisen kansan – varsinkin tavallisen teollisuudessa työtä tekevän väestön ja maaseudun asukkaat, jotka populismissa mielletään juuri siksi kansaksi, joka ahkeroi “siellä jossain”, mikä liittyy vahvasti käsitteeseen “heartland”. Toisen pahuuden turvin (Kuusisto 1998, 19-21) on helppo saada oikeutuksia ja hyväksyntää omille mielipiteille ja päämäärille. Toisen pahuus toimii tässä kohtaa hyvin eliitin ja tavallisen kansan vastakkainasettelun tukena, kun AMLO kuvailee vallitsevan talouspolitiikan epäoikeudenmukaisuutta sanomalla sen olevan “*tuottoisaa vain vähemmistölle sulkien enemmistön ulkopuolelle.*” Samalla hän käyttää retorisenä keinona myös vertailua neoliberalistisesta talouspolitiikasta hyötyvän eliitin ja “kansan” välillä - “kansan”, joka on joutunut uhrautumaan taloudellista hyötyä tavoittelevan eliitin takia. Jo edellisessä luvussa todettiin (Perelman 2007, 89), että vertailu perustuu usein juuri uhraukseen. AMLO jatkaa edelleen eliitin syylistämistä ja vastakkainasettelua käyttäen jälleen korruptiota lyömäaseenaan:

*Näiden häpeällisten taloustoimien rinnalla korruptio tunkeutuu ilman rankaisutoimia julkiseen hallintoon. Koskaan aikaisemmin maa ei ole kärsinyt niin suuresta korruptiosta kuin nyt. (Käännös minun.)*³³

*Nykyinen järjestelmä kokonaisuudessaan on toiminut korruption hyväksi. Tilanne ei ole samoin kuin ennen, jolloin yksittäiset rikolliset teot tai rikoskumppanien verkostot harjoittivat liiketoimiaan julkisen hallinnon suojissa. Nykyään korruptiosta on tullut poliittisen vallan päätoiminto, ja peittely, rankaisematta jättäminen ja rikoskumppanuus liittävät yhteenryhmittymiä, jotka ovat seuranneet toisiaan hallitusvallassa, olipa hallitsevana puolueena PRI tai PAN. (Käännös minun.)*³⁴

AMLO syyttää edellisissä sitaateissa poliittista ja taloudellista eliittiä moraalittomaksi, korruptoituneeksi ja omaa etuaan tavoittelevaksi. Sen lisäksi on myös mahdollista, että tässä on

³³*Y en forma paralela a este infame manejo económico, la corrupción campea con toda impunidad en la administración pública. Nunca antes había padecido el país tanta corrupción como ahora.*

³⁴*En estos tiempos, el sistema en su conjunto, ha operado para la corrupción. No se trata, como antes, de actos delictivos individuales o de una red de complicidades para hacer negocios al amparo de los cargos públicos; ahora, la corrupción se ha convertido en la principal función del poder político y el encubrimiento, la impunidad y la complicidad son el principal aglutinante de los grupos que se han sucedido en el ejercicio del gobierno, sean del PRI o del PAN.*

kyse populismia usein leimaavasta salaliittoteoriataipumuksesta, koska AMLO toteaa puheessaan, että rikollinen toiminta tapahtuu *“julkisen hallinnon suojissa”*. Lisäksi hän puhuu *“peittelystä”*, *“rikoskumppanuudesta”* sekä *“rankaisemattomuudesta”*. Edellisen kaltaiset toteamukset saattavat viitata siihen, että AMLO haluaa vihjata salaliittoteoriaan, jonka mukaan koko poliittinen ja taloudellinen eliitti on verkostoitunut hyvä-veli –järjestelmäksi, joka tavoittelee vain omaa etuaan ja suojelee muita kaltaisiaan rikoksen tekijöitä. Retorisena keinona AMLO käyttää jälleen kausaalisuhdetta vallassa olevan eliitin ja korruptoituneen rikollisen toiminnan välillä – eliitti on hänen mukaansa toiminut samoin riippumatta siitä, mitä puoluetta on edustanut. Luomalla syyseuraus –suhteen eliitin ja rikollisen toiminnan välille AMLO pyrkinee oikeuttamaan omaa presidentin viran tavoitteluaan – hän tulisi presidentin virassaan korvaamaan vallassa turmeltuneen eliitin. Antamalla esimerkin siitä, kuinka rikoskumppaneiden verkosto toimii ilman rangaistusta julkisen vallan suojeluksessa AMLO pyrkinee vakuuttamaan, että eliitin korruptoitunut ja rikollinen toiminta on pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Kuten jo edellisessä luvussa todettiin (Kuusisto 1998, 28; Perelman 2007, 120) esimerkit auttavat retoriikassa yleistysten ja säännönmukaisuuksien vaikutelman aikaan saamisessa. AMLO luo korruption ja eliitin välille niin vahvan yleistävän siteen, että eliittiä ja korruptiota voitaisiin pitää lähes synonyymeinä toisilleen. Lisäksi AMLO pyrkii kärjistämään ja vetoamaan tunteisiin käyttämällä kuvailevia ja voimakkaita sanoja, kuten *“häpeällien”*, *“tunkeutuu”*, *“kärsinyt”* ja *“rikoskumppanuus”*. Omaa oikeutustaan kansan johtajaksi vertailussa vallitsevaan hallintoon AMLO perustelee moraalisesti oikeamielisillä toimintasuunnitelmillaan seuraavasti:

Siksi meidän ehdotuksemme päätarkoitus on poistaa korruptio ja sen rankaisemattomuus. Aivan kuten Juárez erotti valtion kirkosta, me aiomme erottaa taloudellisen vallan poliittisesta vallasta. Hallitus tulee edustamaan köyhiä ja rikkaita, enemmistöjä ja vähemmistöjä, uskovia ja ei-uskovia, maaseudun ja kaupungin asukkaita, meksikolaisia kaikista sosiaaliluokista, seksuaalisista ryhmistä tai kulttuurisista ryhmistä. Uusi demokraattinen hallitus asettuu esimerkiksi taistelussa korruptiota vastaa. (Käännös minun.)³⁵

³⁵*Por eso, nuestra propuesta tiene como principal propósito desterrar la corrupción y la impunidad. Así como Juárez separó al Estado de la iglesia, ahora vamos a separar al poder económico del poder político. El gobierno va a representar a pobres y a ricos, a mayorías y minorías, a creyentes o no creyentes, a pobladores del campo y de la ciudad, a mexicanos de todas las clases sociales, preferencias sexuales y culturas. El nuevo gobierno democrático dará el ejemplo en el combate a la corrupción.*

AMLO maalailee populismille tyypilliseen tapaan ajatusta siitä, että vain hän on oikeanlainen johtaja “kansalle”, joka on yksi yhtenäinen kansa. Retorisena keinona hän luo selkeän kausaalisuhteen hänen tulevan uuden hallintonsa sekä hyvän, oikeudenmukaisen, kaikki tasa-puolisesti huomioivan hallitsemisen välille. Tällä tavoin hänen tarkoituksensa lieenee jälleen hakea oikeutusta motiiveileen pyrkiä maan presidentiksi. AMLO käyttää jälleen myös hyvän ja pahan vastakkainasettelua oikeutuksenaan presidentin virkaan pääsyle. Päinvastoin kuin korruptoitunueen eliitin johdolla, hänen johdollaan maan hallinto taistelisi korruptiota vastaan ja tekisi pesäeron taloudellisen ja poliittisen vallan välille. Kun hän aiemmin oli käyttänyt eliittiä ja korruptiota lähes synonyymeinä toisilleen, niin nyt hän vaikuttaisi tekevän vastaavalla tavalla oman tulevan hallintonsa ja tasa-arvoisen, moraalisesti oikeamielisen hallitsemisen välille. Lisäksi AMLO:n puheessa on havaittavissa mallin hyödyntämistä havainnollistamisessa. Perelman (2007, 125-126) toteaa, että kun havainnollistetaan mallia hyödyntäen, mallin käyttäytymistä ja malliin kohdistuvaa arvostusta halutaan popularisoida. AMLO sanoo puheessaan: *“Aivan kuten Juárez erotti valtion kirkosta, me aiomme erottaa taloudellisen vallan poliittisesta vallasta.”* AMLO viittaa uudistusmieliseen Benito Juáreziin, joka ajoi kirkon ja valtion eroa 1800-luvulla. AMLO halunnee käyttää Juárezia eräänlaisena ihailtavana mallina ja auktoriteettina, johon on edullista samaistua. Antamalla konkreettisia faktoja ja esimerkkejä tulevasta toiminnastaan, kuten seuraavass sitaatissa, AMLO hakee vielä lisävahvistusta argumentoidessaan oman presidentiksi valintansa puolesta:

.....toteutetaan kaupunkien kehityssuunnitelma, joka sisältää maankäyttösuunnitelman, juomakelpoisen veden, viemäriverkostot, katujen päällystämisen, asuntojen rakentamisen, päiväkodit, urheilupaikat, kulttuuritilat, koulut, sairaalat ja muut palvelut. Lisään vielä, että koko maassa alkaa tämän vuoden lopusta alkaen ohjelma, joka takaa kaikille nuorille oikeuden koulutukseen ja työhön. Samoin myös vanhusten eläkkeet tullaan kaksinkertaistamaan ja köyhät vammaiset/työkyvyttömät tulevat saamaan samansuuruisen summan tukea.(Käännös minun.)³⁶

³⁶se llevará a cabo un plan de desarrollo urbano integral que incluirá el ordenamiento del uso del suelo, la introducción de agua potable, drenaje, pavimentación de calles, construcción de vivienda, guarderías, unidades deportivas, espacios culturales, escuelas, hospitales y otras obras y servicios. Añado que, como en todo el país, desde finales de este año iniciará el programa para garantizar a los jóvenes el derecho a la educación y al trabajo. Asimismo, aumentará al doble la pensión de los adultos mayores y todos los discapacitados pobres recibirán un apoyo de la misma cuantía.

AMLO antaa yksityiskohtaisia esimerkkejä, joilla pyrkii vakuuttamaan kuulijansa siitä, että hän tulisi olemaan meksikolaisille hyvä johtaja, joka saapuu kuin pelastajana tuomaan helpotusta yhteiskunnan epäkohtiin. Poliittinen puhe on yleensäkin merkitysten muokkaamista tai luomista. Populistiset merkityksenannot ovat usein moninaisuutta yksinkertaistavien tulkintojen tulosta. Populismille on tyypillistä, että poliittista todellisuutta yksinkertaistetaan ja kärjistetään ilman omaa perusteltua muutosohjelmaa. Jo luvussa 6.1.1 viitattiin siihen, että populismi tavoittelee usein suosiota esittämällä epärealistisia hyvältä kuulostavia vaatimuksia (Palonen & Saresma 2017, 23; Laclau 2005, 18; Wiberg 2011, 15). AMLOn uudistusten lista on varsin pitkä, ja tuntuu varsin uskomattomalta, että niin suuri uudistusten määrä saataisiin toteutettua. Antaessaan joukon erilaisia hyvältä kuulostavia lupauksia AMLO ei kuitenkaan esimerkiksi kerro, kuinka noin suuret parannukset olisi mahdollista rahoittaa. On siis mahdollista, että tässä on kyse juuri edellä kuvaillusta poliittisen todellisuuden yksinkertaistamisesta ja epärealististen lupauksen antamisesta.

6.2.2. “Oikeuden tuoja kriisin keskelle”

AMLOn puheen henki kuvastaa kautta linjan ajatusta siitä, että hän haluaa muokata poliittista merkityskenttää siten, että hän kuvailee Meksikon tilannetta suureksi kriisiksi. Tämän kriisin keskelle hän ilmoittautuu pelastajaksi ja moraaliseksi oikeuden tuojaksi sekä ongelmakentän korjaajaksi. Hänen puheestaan voidaan tulkita kuultavan läpi ajatus siitä, että hän on yhtä Meksikon kansan kanssa ja vain hän pystyy tuomaan meksikolaisille kaivatun pelastuksen. Erilaiset hänen kuvailemansa kansalliset kriisit ovat keskiössä läpi hänen presidentivaalikampanjan aloituspuheensa:

Yhteen kytkeytyneenä taloudellisen kriisin kanssa on syntynyt myös sosiaalisen hyvinvoinnin kriisi, mikä puolestaan on syntynyt jo ennestään rehottaneen epävarmuuden ja väkivallan keskelle. Tästä ovat alkaneet naiseen kohdistuvan väkivallan kauhut, joita esiintyy erityisen paljon suurten kaupunkiemme yhdyskunnissa. Nykypäivänä moninkertaiset eheän elämän uhat vaativat erityisen tuhoisalla tavalla naisia ja nuorisoa. (Käännös minun.)³⁷

³⁷ *Aparejada con la crisis económica, ha venido como rémora la crisis de bienestar social, que se sumó a la inseguridad y la violencia que ya venían de tiempo atrás. Aquí empezó el horror de los feminicidios que, desgraciadamente, siguen ocurriendo en todo el país y con mayor incidencia en las colonias populares de las grandes ciudades de la república. Hoy, las multiplicadas amenazas a la integridad y a la vida acechan en forma particularmente devastadora a las mujeres y a los jóvenes.*

Kuten edellä on jo mainittu populistit saavat voimansa yhteiskunnassa vallitsevista ongelmista, joita AMLO edellisessä sitaatissa kutsuu suoraan nimellä *kriisi*. Kriisi määritellään vallitsevan tilanteen mukaan. Wiberg (2011, 15) toteaa, että kriisit antavat populismille kameleonttimaisen muuntautumismahdollisuuden. AMLO hyödyntää todellisen maailman tekijöiden välisiä suhteita ja luo kausaalisuhteen taloudellisen kriisin ja lisääntyneen väkivallan välille. Hän toki myöntää, että väkivalta on ollut ongelmana jo menneisyydessäkin, mutta hän mainitsee seikan vain ohimennen. Tätä voitaneen pitää eräänlaisena sivuuttamisen (Perelman 2007, 162) retorisena keinona. Sen sijaan AMLO korostaa nykyhetken lisääntyntä väkivaltaongelmaa tuomalla erityisesti esiin naisten ja nuorten joutumista erilaisten uhkien kohteeksi. AMLO:n tarkoituksena lienee vedota tunteisiin ottamalla esimerkiksi nimenomaan naisten ja nuorten uhanalaisen aseman. Wibergin (2011, 15) mukaan populismille on ominaista myös kärjistäminen. Vaikuttaa siltä, että AMLO pyrkii kärjistyksen luomalla tilanteesta enemmän tunteisiin vetoavan sanoilla *”uhka”* ja *”tuhoisa”*. Nuorten ongelmia hän käyttää hyväksi *”kriisin”* kuvailussa myös seuraavasti:

*Ei ollut sattumaa, että Paavi Franciscus päätti tulla Juárezin kaupunkiin yli kaksi vuotta sitten korottaakseen äänensä ja osoittaakseen huolensa siitä pääasiallisesta vitsauksesta, jonka kohteeksi nuoret joutuvat – siitä, että heiltä evätään mahdollisuus opiskeluun ja vakituiseen työhön.....(Käännös minun.)*³⁸

Luvussa 6.1.2. luonnehdittu (Kuusisto 1998, 27-28; Perelman 2007, 126) mallien auktoriteetin tai mallista muotoutuneen idealisoidun mielikuvan hyödyntäminen näyttäisi toteutuvan myös edellisessä sitaatissa. AMLO käyttää hyväkseen katolisessa yhteiskunnassa auktoriteetin ja ihanteen asemassa olevan paavin arvovaltaa puhuessaan nuorten koulutus- ja työllisyystilanteen ongelmista. AMLO pyrkii vakuuttamaan kuulijansa kriisin merkittävydestä vetoamalla paavin kannanottoon. Paavin arvovallan tuomalla lisäarvolla hän ilmeisesti pyrkii saamaan yleisön hyväksymään argumenttinsa entistä paremmin. AMLO jatkaa nuorten heikosta opinto- ja työllisyystilanteesta johtuvien uhkakuvien rakentamista seuraavasti:

³⁸*No fue casual que el papa Francisco decidiera venir a Ciudad Juárez hace más de dos años para alzar la voz y sostener que uno de los principales flagelos a los que se ven expuestos los jóvenes es la negación de su derecho al estudio y al trabajo sostenible.....*

*Tämä aiheuttaa köyhyyttä ja marginalisoitumista, ja tämä köyhyys ja marginalisoituminen ovat paras kasvualusta heidän joutumiselleen huumekaupan ja väkivallan piiriin.(Käännös minun.)*³⁹

Tässä kohtaa AMLO luo selkeän kausaalisuhteen siten, että nuorten opiskelupaikkojen puute sekä työttömyys aiheuttavat sen, että nuoret joutuvat huumekaupan ja sitä kautta taas väkivallan piiriin. Nuorten opiskelu- ja työpaikkojen puutteen ja huumekaupan sekä väkivallan välisestä suhteesta on tällä tavoin muodostunut pragmaattinen argumentti. Jo edellisessä luvussa tuli esille, että puhuja saattaa joskus keskittyä enemmän ilmiöiden seurauksiin kuin sen syihin. Tällöin on kyseessä Perelmanin kuvailema (2007, 94-95) pragmaattinen argumentti, jossa tosiseikan syyn arvo pelkistetään sen seurauksiin. On mahdollista, että AMLO haluaa tässä korostaa nuorten opiskelupaikkojen puutteen ja työttömyyden ongelmallisuuden merkitystä siten, että kuvailee niistä johtuvan mahdollisimman vakavia seurauksia - huumekaupan ja väkivallan piiriin joutumista. Hän ikään kuin antaa ongelmalle entistä suuremman arvon ja merkityksen, koska ongelman seuraus on niin vakava. AMLO halunnee muokata merkityskenttää siten, että pyrkii saamaan aikaan vakavasta ongelmasta entistäkin vakavamman ja enemmän tunteisiin vetovavan mielikuvan. Syntynyt mielikuva on oikeastaan uhkakuva, jollaisia populistisessa retoriikassa suositaan. AMLO haluaa kuitenkin kuvailemansa kriisin keskelläkin korostaa “kansan” erinomaisuutta seuraavalla tavalla:

*Maamme viime aikojen rappeutumisesta on sanottu, että ainoastaan kansamme sivistyksellinen voima voi selittää sekä kärsivällisyytemme että sitkeytemme tässä tilanteessa. Emme ole kärsineet ainoastaan taloudellisesta kriisistä ja sosiaalisen hyvinvoinnin romahtamisesta, vaan myös poliittisesta korruptiosta, epävarmuudesta ja väkivallasta.(Käännös minun.)*⁴⁰

AMLO näyttäisi jälleen haluavan korostaa “kansan” moraalista ylivertaisuutta luomalla miellelyhtymän “kansan” erinomaisuuden ja kriisien sietämisen välille. Palosen ja Saresman (2017, 23) mukaan merkityskenttien ravistelu tuottaa uusia merkityksiä ja nimenomaan populistiset merkityksenannot antavat maailmasta mustavalkoisen tulkinnan. AMLO korostaa kärsimystä, joka

³⁹ *Esto genera condiciones de pobreza y marginación, y esta pobreza y esta marginación son el mejor caldo de cultivo para que caigan en el círculo del narcotráfico y la violencia.*

⁴⁰ *Ha sido tan pronunciada la decadencia del país en los últimos tiempos que sólo la fortaleza cultural de nuestro pueblo permite explicar por qué tanto aguante y resistencia. Hemos padecido no sólo crisis económica y colapso del bienestar social sino de corrupción política, inseguridad y violencia.*

kansalle on aiheutunut talouden ja hyvinvoinnin kriisistä, epävarmuudesta ja poliittisesta korruptiosta. Samalla hän kuitenkin tuo esiin sen, että ainoa asia minkä ansiosta maa on selviytynyt, on ”kansa” ja sen erinomaisuus. AMLO on siis luonut merkityskentän, jonka mukaan ”kansa” ja sen sitkeys ja erinomaisuus ansaitsevat arvostuksen vertailussa niihin, jotka ovat saaneet aikaan vallitsevan yhteiskunnan tilan, jota voi kutsua kriisiksi. Kuten jo aiemmin on mainittu retoriikassa vertailu perustuu usein uhraukseen. Edellä olevassa sitaatissa verrataan kansaa ja poliittista eliittiä. Kansa on joutunut kärsimään hyvinvoinnin romahtamisesta ja sitä kautta uhrautumaan, mutta siitä huolimatta se on ollut sitkeä ja kärsivällinen. Vertailun toinen osapuoli eli poliittinen eliitti on puolestaan korruptoitunut. Sitaatissa ei suoraan sanota, että juuri poliittinen eliitti olisi aiheuttanut taloudellisen kriisin, mutta viittaus korruptioon antaa kuitenkin ymmärtää sen. Kuten jo aikaisemmin on tullut esiin, pidättäytymisessä eli vihjaten annetussa argumentissa mielikuvan kehittäminen jätetään kuulijan mielikuvituksen varaan. Vaikuttaa myös siltä, että AMLO haluaa entisestään korostaa tunnepitoista vaikutelmaa käyttämällä jälleen voimakkaita ilmauksia, kuten ”maan rappeutuminen” ja ”hyvinvoinnin romahtaminen”. Havainnollistaakseen taloudellista kriisiä AMLO antaa vielä seuraavanlaisia esimerkkejä:

*Vuonna 1970, jolloin Meksikon vienti edusti ainoastaan 8 prosenttia bruttokansantuotteesta, talouskasvu oli 6,5 %, kun taas nyt, jolloin vienti on 36 % bruttokansantuotteesta, talous kasvaa ainoastaan 2,3 prosenttia. Se takia emme ole maa, joka edistyy. Siitä saamme kiittää ulkomailta tuontia, koska vaikkakin vientimme on arvoltaan suurta, me myös tuomme maahan suurimman osan siitä, mitä kulutamme.(Käännös minun.)*⁴¹

*Me viittaamme siihen, että jokin on otaksuttavasti toiminut premmin, muuta siitä huolimatta Juárezin kaupungin väestön ja ja koko Meksikon väestön tilanne on huonompi kuin mitä se on ollut 30 vuotta sitten. Esimerkiksi autoteollisuuden työntekijä Juárezin kaupungissa ansaitsee 2,47\$ tunnissa, kun taas saman erikoisalan työntekijä Yhdysvalloissa ansaitsee 29\$ tunnilta, toisin sanoen kymmenen kertaa enemmän.(Käännös minun.)*⁴²

⁴¹En 1970, cuando las exportaciones de México sólo representaban 8 por ciento del PIB, el crecimiento de la economía era del 6.5 por ciento, mientras que ahora, cuando las exportaciones significan 36 por ciento del PIB, la economía sólo crece en 2.3 por ciento.No somos, por tanto, un país que esté progresando gracias a la apertura externa, pues, aunque exportamos mucho en valor, también importamos la mayor parte de lo que consumimos.

AMLO tukeutuu jälleen argumentoinnissaan asioiden peräkkäisyysuhteisiin ja luo kausaalisuhteen taloudellisen kriisin sekä talouspolitiikan viennin ja tuonnin epätasapainon välille. Kuusiston (1998, 32) mukaan väitettä tukemaan voidaan esittää tarkkoja faktoja ja sitä kautta voidaan pyrkiä saamaan argumentille oikeuttavia takuita ja valtuuksia. AMLO onkin pyrkinyt numeerisesti havainnollistamalla osoittamaan taloudellisen kasvun taantumaa viennin kasvusta huolimatta. AMLO ei kuitenkaan huomioi muita seikkoja, jotka ovat voineet olla vaikuttamassa talouskasvun taantumiseen. Tällainen seikka voisi olla esimerkiksi maailmanlaajuinen talouden taantuma. Emme voi todistaa, että AMLO jättää tällaiset seikat tahallaan huomiottahalutessaan mieluummin syyllistää poliittista eliittiä huonosta taloudenpidosta tai että AMLO käyttää tässä sivuuttamisen retorista keinoa – se on kuitenkin mahdollista. Verratessaan meksikolaisen ja yhdysvaltalaisen autotehtaan työntekijän suurta palkkaeroa AMLO pyrkinee saamaan tukea argumentoinnilleen hyödyntämällä kuulijoidensa jo valmiiksi hyväksymää kuvaa palkkatilanteesta. Lienee selvää, että AMLO:n kuulijat eli tavallinen ”kansa” ovat jo valmiiksi sitä mieltä, että Meksikon työläisten palkkataso on liian alhainen. Tuodessaan esille meksikolaisten kannalta huonon palkkavertailun Yhdysvaltojen palkkoihin AMLO vahvistaa jo entuudestaan olemassa olevia kuulijoiden motiiveja. Palkoista antamansa yksittäisen esimerkin kautta saattaa kuulijoiden mielessä muodostua myös yleistyksiä ja säännönmukaisuuksia palkkatason heikkoudesta yleisestikin kaikilla aloilla Meksikossa. AMLO vahvistaa vielä lisää ihmisten mielikuvia antamalla seuraavan lisäesimerkin:

Mutta suurin epäoikeudenmukaisuus liittyy minimipalkan ostovoiman menetykseen. Meksikon Yliopiston (UNAM=Universidad Nacional Autónoma de México) taloustieteellisen tiedekunnan monitieteellisen analyysikeskuksen viimeisimmän raportin mukaan 30 vuotta sitten minimipalkalla pystyi ostamaan 51 kiloa tortillaa ja nyt minimipalkka riittää ainoastaan kuuden kilon tortillamäärän ostamiseen. (Käännös minun.) ⁴³

⁴²*Hacemos referencia a lo que supuestamente ha funcionado mejor, pero a pesar de ello la situación económica de la gente en Ciudad Juárez y en todo México es peor que la existente hace treinta años. Por ejemplo, un trabajador de la industria automotriz en Ciudad Juárez gana 2.47 dólares por hora, mientras que en Estados Unidos un obrero con la misma especialidad recibe 29 dólares por hora; es decir, diez veces más.*

⁴³*Pero lo más injusto e indignante ha sido la pérdida del poder adquisitivo del salario mínimo. El más reciente reporte del Centro de Análisis Multidisciplinario de la Facultad de Economía de la UNAM afirma que hace 30 años un salario mínimo alcanzaba para comprar cincuenta y un kilos de tortilla, y que ahora sólo alcanza para adquirir seis kilos de tortilla.*

Vaikuttaa siltä, että AMLO haluaa vielä toiston ja lisäesimerkin avulla vahvistaa kuulijoiden mielikuvaa palkkojen huonosta tasosta. AMLO pyrkinee lisäämään argumentin luotettavuutta viittaamalla asiantuntijoihin ja Meksikon yliopistossa tehtyyn analyysiin minimipalkan ostovoimasta. Samalla AMLO onnistunee myös vahvistamaan vastakkainasettelua eliitin kanssa. Myös tässä kohtaa AMLO käyttää retorisenä keinona tarkkaa faktatietoa argumentaationsa tukena ja oikeutuksena. AMLO pyrkinee myös kärjistämään argumenttiaan eliitin ja “kansan” eriarvoisesta asemasta käyttämällä voimakasta ilmaisua “*suurin epäoikeudenmukaisuus liittyy minimipalkan ostovoimanmenetykseen*”. Minimipalkka viittaa tässä populistiseen tapaan korostaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilannetta ja sitä, että he itse ovat puolustamassa todellista, työtä tekevää ahkeraa kansaa, joka hiljaisesti kärsii osansa. Puheensa loppua kohden AMLO siirtyy yhä enemmän korostamaan näkökulmaa, jonka mukaan hän edustaa sorretun kansan tahtoa ja juuri hän on oikea johtaja Meksikolle. Seuraavassa sitaatissa AMLO argumentoi uuden hallinnon hyväksi:

*Uusi hallitus tulee toimimaan esimerkkinä taistelussa korruptiota vastaan; julkisessa hallinnossa työskentelevät tulevat olemaan kiistattoman rehellisiä naisia ja miehiä. Ysikään ihminen, jonka menneisyyteen kuuluu rikastumista laittomilla keinoilla ei tule saamaan kutsua julkisen hallinnon palvelukseen. Hallitukseen pääseminen ei tule tarkoittamaan sitä, että ihminen saavuttaa etuisuuksia tai mahdollisuuden harjoittaa liiketoimintaa valtaapitävien suojaamana. Hallitus lakkaa olemasta uusia rikkaita tuottava tehdas ja muuttaatydellisesti kuvan, joka maailmalla on maastamme. (Käännös minun.)*⁴⁴

AMLO luo vastakkainasettelua nykyisen valtaapitävän eliitin ja oman tulevan hallintonsa välille siten, että korostaa nykyisen hallinnon moraalista turmeltuneisuutta ja kuvailee itseään vastakohtana eli moraalisesti puhtaana ja rehellisenä vallanpitäjänä, joka ei tule sietämään laittomuuksia hallinnossaan. AMLO tehostaa vastakkainasetteluaan kärjistämällä ja yksinkertaistamalla jälleen poliittista kenttää. Vallitsevan poliittisen eliitin hän kuvailee oman edun tavoittelijoiksi käyttämällä heistä metaforaa “*uusia rikkaita tuottava tehdas*”. Omasta hallinnostaan hän sen sijaan puhuu siten,

⁴⁴*El nuevo gobierno democrático dará el ejemplo en el combate a la corrupción; los servidores públicos serán mujeres y hombre de inobjetable honestidad. Ninguna persona con antecedentes de enriquecimiento ilícito será invitada a participar en la función pública. Llegar al gobierno no significará la obtención de un privilegio o la oportunidad de hacer negocios al amparo del poder. El gobierno dejará de ser una fábrica de nuevos ricos y cambiará por completo la imagen que el mundo tiene de nuestro país.*

että taistelua korruptiota vastaan voidaan pitää lähes synonyymina hänen hallitukselleen. AMLO käyttää taitavasti hyvän ja pahan vastakkainasettelua perusteena oman valtaan astumisensa oikeutuksena. AMLO argumentoi, ettei hänen hallintonsa tule tavoittelemaan omaa etuaan eikä toimimaan epärehellisesti. Sen lisäksi vaikuttaa siltä, että hän haluaa antaa ymmärtää olevansa demokratian asialla ja kannattavansa tasa-arvoa. Tasa-arvon kannattamista hän ilmaisee vihjeen avulla eli kuuliija pystyy päättämään tasa-arvon kannattamisen siitä, että kuvaillessaan tulevan hallinnon virkamiehiä, hän sanoo heidän olevan *“kiistattoman rehellisiä naisia ja miehiä”* - siis sekä naisia että miehiä. Naisten merkitystä korostaa vielä sanajärjestys eli se, että hän mainitsee naiset ennen miehiä. Demokratian asialla hän ilmaisee olevansa kutsumalla tulevaa hallintoaan *“uudeksi demokraattiseksi hallitukseksi”*. Lisäksi AMLO korostaa vastakkainasettelua vallitsevan hallinnon ja oman tulevan hallintonsa välillä siten, että kertoo uuden hallinnon muuttavan kokonaan kuvan, joka maailmalla on on Meksikosta. Kuvaillessaan tarkemmin tulevan hallintonsa suunnittelema uudistuksia ja parannuksia AMLO jatkaa puhettaan seuraavasti:

*Tämän vuoden joulukuun ensimmäisestä päivästä lähtien tulemme tekemään enemmän julkisia investointeja.....(Käännös minun.)*⁴⁵

AMLO viittaa joulukuun ensimmäiseen päivään, jolloin uusi presidentti astuu virkaansa. Tämä on selkeä viittaus tulevaan voittoon, minkä AMLO tekee vain vihjauksen kautta, ja kuva voitosta syntyy ainoastaan kuulijan mielessä. Samalla hän saa oikeutuksia pyrkimykselleen, koska tekee selkeän kausaalisuhteen oman hallintonsa ja julkisten investointien välillä. AMLO:n puheesta löytyy vielä lisää yleisluontoisia kuvauksia hyviltä kuulostavista uudistuksista:

*Malli, jota teille ehdotamme poistaa korruption, rikoksista rankaisemattomuuden ja etuoikeudet nostamatta veroja ja velkaannuttamatta maata.....(Käännös minun.)*⁴⁶

*Tulemme edistämään alueellista kehitystä etelästä pohjoiseen laittamalla käyntiin projekteja säilyttääksemme väestön kylissään, laajentaaksemme työmahdollisuuksia ja hyvinvointia....Tämä prosessi tullaan toteuttamaan tarkasti lakia noudattaen.(Käännös minun.)*⁴⁷

⁴⁵Desde el primero de diciembre de este año dispondremos de mayor inversión pública.....

⁴⁶La fórmula que proponemos consiste en acabar con la corrupción, con la impunidad y con los privilegios y, sin aumentar impuestos ni endeudar al país.....

⁴⁷Vamos a impulsar ese desarrollo regional de sur a norte, con la puesta en práctica de proyectos para retener a la población en sus pueblos, ampliando oportunidades de trabajo y bienestar.....Este proceso se llevará a cabo con estricto apego a la ley.

AMLO vakuuttaa poistavansa laittomuudet nostamatta veroja tai ilman maan velkaantumista. Tällä tavoin hän jälleen korostaa erilaisuutaan vallitsevaan hallintoon nähden ja vakuuttaa olevansa kansan puolella. Hän antaa myös esimerkin uudistuksista, jotka koskettavat koko maata. Tällä tavoin hän vakuuttaa olevansa koko maata yhtenäistävä koko kansan presidentti, joka huomioi tasavertaisesti kaupunkien kehittämisen ohella myös maaseutujen pienten kylien hyvinvoinnin ja työllisyyden. Populismille tyypillinen piirre on julistaa olevansa kansaa yhdistävä voima, joka on pienen ihmisen puolella väärä oikaisemassa. Esimerkkien kautta AMLO pyrkinee luomaan yleistyksiä omasta tavastaan hallita maata. Hän ei kuitenkaan esitä suunnitelmaa siitä, miten luvutat projektit tullaan rahoittamaan tai muutenkaan tarkkoja tietoja siitä, millä konkreettisilla keinoilla työpaikkoja ja hyvinvointia pieniin kyliin luodaan. AMLO vakuuttaa edelleen puheensa loppua lähestyessään olevansa pelastaja, joka on lähtenyt liikkeelle kansaa koettelevan kriisin innoittamana.

Ystävät ja ystävät:

Olen vakuuttunut, että kansallinen kriisi on loppumassa ja mikään ei tule enää koskaan pystymään varjostamaan Meksikon nimeä tai estämään oikeuden tuojan voittokulkua. Kansamme, joka on kärsinyt niin paljon tulee menemään eteenpäin, kuten on tapahtunut ennenkin vastoinkäymisten aikana. Kansamme kulttuurinen ja sosiaalinen yhtenäisyys on suonut meidän selviytyä ja nujertaa kaikki katastrofit. Meksiko on uhmannut läpi historiansa nälänhätää, tulvia, sotia, hyökkäyksiä ja halpamaisia iskuja sen alueelle.(Käännös minun.)⁴⁸

Kuten aiemmin jo todettiin identifikaation avulla pyritään joko luomaan tai voimistamaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Puheensa loppuvaiheessa AMLO pyrkinee edelleen voimistamaan yhtenäisyyden tunnetta puhumalla menneisyydestä, jolloin meksikolaisia ovat yhdistäneet suuret vaikeudet, joita he ovat yhteisvoimin uhanneet. AMLO on valinnut puheeseensa painoarvoltaan suuria kriisejä, kuten “nälänhätä”, “tulvat”, “sodat” ja ” hyökkäykset” Meksikon alueelle. Hänen tarkoituksenaan on mahdollisesti korostaa yleisön yhteistä kansallista identiteettiä ja

⁴⁸ *Amigas y amigos:*

Estoy confiado que la crisis nacional está por terminar y que nada podrá opacar de manera perdurable el nombre de México ni impedir que triunfe la causa de la justicia. Nuestra nación, que tanto ha sufrido, saldrá adelante, como ha pasado en otros tiempos de adversidad. La cultura y la cohesión social de nuestro pueblo nos ha permitido sobrevivir y sobreponernos a todas las calamidades. México ha desafiado, a lo largo de su historia, hambrunas e inundaciones, guerras, invasiones y viles zarpazos a su territorio.

yhteenkuuluvuutta palauttamalla mieliin, kuinka suurista haasteista meksikolaiset ovat ajan saatossa selviytyneet. Kuusisto (1998, 19) mainitsee, että vahvistaessaan yleisönsä hyväksymiä motiiveja, puhuja olettaa saavansa tukea teoilleen osallistuen samalla kollektiivisesti identiteettitarinoiden kehittelyyn. Voidaan olettaa, että AMLO:n kuulijat toivovat jo ennestään Meksikon kriisien ja vastoinkäymisten loppuvan ja parempien aikojen koittavan. Puhumalla tunteisiin vetoavasti vaikeuksien ajan päättymisestä ja paremman ajan koittamisesta AMLO pyrkinee vahvistamaan yleisönsä motivaatiota muutokseen hänen presidentiksi valintansa kautta. AMLO puhuu myös siitä, miten *“mikään ei voi estää oikeuden tuojan voittokulkua”*. Oikeuden tuojalla hän vittanee itseensä – hän on siis luonut metaforan itsestään oikeuden tuojana. Populistisen retoriikan yhtenä keinona (Parkkinen 2017, 279) pidetään tunteisiin ja odotuksiin vetoavaa kuvailevaa kieltä, jolloin korostuu myös metaforan käyttäminen tehokeinona. AMLO puhuu *“oikeuden tuojan voittokulusta”*. Tällä hän mahdollisesti haluaa vihjata omaan vaalivoittoonsa, jota mikään ei voisi estää. Kuten aiemmin on jo todettu (Perelman 2007, 161-162) itsekehu on sopimaton argumentti, ja siksi tällaisissa yhteyksissä yleensä tyydytään vihjaten esitettyyn argumenttiin, jossa päättely jätetään kuulijan mielikuvituksen varaan. Tästä syystä myös AMLO tyytynee vain vihjaamaan voittoonsa metaforan avulla.

Luvussa 6.1.2. AMLO:n ensimmäisen puheenloppusanojen yhteydessä todettiin, että argumentit, joiden toivotaan jäävän yleisön mieleen, kannattaa sijoittaa puheen loppuun (Perelman 2007, 165). AMLO on panostanut tälläkin kertaa lopetukseen ja esittää siinä varsin mahtipontisen ylistyksen Meksikolle lopettaen puheensa jälleen eläköön huutoihin. Myös identifikaatiota hyödynnetään jälleen yhteenkuuluvuuden tunteen luomisessa ja voimistamisessa. Siihen AMLO pyrkinee vielä lopuksi ylistämällä Meksikoa ja herättämällä odotuksia suuresta muutoksen ajasta. Toteamalla *“eläköön huudot huudetaan nyt ilolla, jollaista ei ole koettu sataan vuoteen”*, hän loihtii lopuksi ihmisten mieliin ajatuksen siitä, että hänen tuleva hallintonsa on parasta, mitä Meksikolle on sataan vuoteen tapahtunut.

Ystävät ja ystävät:

Surun ja pettymyksen aikoina on mielialaa, joka herättää ja innostaa sydäntä. Se voi olla utopiaa, saavuttamaton ihanne, mutta meitä on jo monia, miljoonia meksikolaisia, meksikolaisia, jotka haluavat rauhaa, oikeutta ja arvonantoa, kestävää kehitystä, laillisuutta, hyvinvointia ja hyvää elämää.

Pitkään aikaan ei ole ollut tämänhetkisen kaltaista innostusta, hallinnon vaihtumisen läheisyyden kynnyksellä, suuremman muutoksen läheisyyden kynnyksellä; moniin vuosikymmeniin meillä ei ole ollut

käsillä kotimaan jälleerakentamista. Se on hyvä uutinen. Me huudamme kollektiivisesti kaikesta ilosta tavalla, jota emme ole viimeisen sadan vuoden aikana kuulleet, voitonriemuisesti

Eläköön Meksiko!

Eläköön Meksiko!

*Eläköön Meksiko!(Käännös minun.)*⁴⁹

7. Analyysin tulosten yhteenvetoa ja pohdintaa

7.1. Populistinen eetos Andrés Manuel López Obradorin puheissa

Analyysin tarkoituksena oli selvittää, esiintyykö Andrés Manuel López Obradorin (AMLO) kahdessa puheessa populistisen retoriikan piirteitä. Populismia erityisesti määrittävinä asioina pidetään kahta peruspiirrettä: voimakasta eliitin vastustamista, mikä ilmenee vastakkainasetteluna ”kansan” kanssa sekä heidän korostunutta asettumistaan ainoiksi todellisiksi ”kansan” asioista huolehtijoiksi. Analyysin perusteella voidaan sanoa, että AMLOn molempien puheiden eetosta leimaa vahvasti nimenomaan näiden kahden asian korostaminen. AMLO kritisoi voimakkaasti Meksikon eliittiä, mihin hänen mukaansa kuuluu sekä poliittinen että taloudellinen eliitti. Itse

⁴⁹*Amigas y amigos:*

En tiempos de tristezas y decepción hay un ánimo que despierta y entusiasma el corazón.

Puede ser una utopía, un ideal inalcanzable, pero ya somos muchos, millones de mexicanas y mexicanos quienes queremos la paz con justicia y dignidad, el desarrollo sustentable, el imperio de la legalidad, el bienestar, la vida buena.

Hace mucho tiempo que no existía un entusiasmo como el actual ante la inminencia de un cambio de régimen, ante la cercanía de una transformación mayor; en muchas décadas no habíamos tenido al alcance de la mano, como ahora, la construcción o la reconstrucción de la patria. Esa es la buena nueva. Estamos a punto de exclamar de manera colectiva, como no se había escuchado en los últimos cien años, con toda nuestra alegría, un triunfante

¡Viva México!

¡Viva México!

¡Viva México!

asiassa hän kuvailee eliitin koostuvan kokonaisesta vallan verkostosta, johon kuuluvat presidentin, ministeriöiden ja ministerien lisäksi myös taloudellinen eliitti, poliisihallinto, oikeuslaitoksen edustajat sekä julkishallinto virkamiehineen. Vallanverkoston toiminta Meksikossa on kokonaisuutena eräänlaista hyvä-veli –verkostoon verrattavaa toimintaa, joka saa AMLO:n puheen retoriikan perusteella salaliittoon viittaavia ominaisuuksia. Vallanverkoston toiminnan hän kuvailee keskittyvän omaneduntavoitteluun ja oman bisneksen tekemiseen omaa virka-asemaa hyödyntäen. Toimintaa leimaa lisäksi korruptio, korkeat palkat ja palkkiot sekä sukulaisten suosiminen. AMLO käyttää eliitin toiminnasta nimitystä rikollinen toiminta, jota pahentaa vielä se, että sitä voi harjoittaa kaikessa rauhassa ilman rangaistusta. Tämä johtuu siitä, että kaikki valtaan kuuluvat instituutiot ovat toiminnassa mukana ja ovat sitä kautta rappioituneita. Tämän kaltainen rikollisen verkoston kuvailu on myös yksi nimenomaan populistille tyypillinen piirre. Taipumus puhua vallan salaliitoista ilmenee AMLO:n retoriikassa myös siten, että hän kutsuu eliittiä paitsi *valkokaulusrikolliseksi* myös *mafiaksi*. *Mafia* –nimitys tulee esille erityisesti AMLO:n vaalivilppiä koskeissa syytöksissä hänen ensimmäisten presidentinvaaliensa yhteydessä. AMLO:n mukaan eliitti *varasti häneltä presidentinvaalit* esimerkiksi lahjomalla median häntä vastaan sekä kieltäytymällä äänten uudelleen laskemisesta täpärästi vaalituloksesta huolimatta.

Eliitin vastustamisen ja salaliittoepäilysten lisäksi AMLO:n puheista selviää myös muita populismiin viittaavia ominaisuuksia. AMLO käyttää toistuvasti populistien suosimaa nimitystä ”kansa” (*pueblo*), joka jää tarkemmin määrittelemättömäksi, mutta tulee kuvatuksi rehelliseksi ja kärsimystä kestäneeksi. Kansan rehellisyys tulee AMLO:n puheissa esille vastakohtaisena ominaisuutena moraalittomasti toimivalle eliitille. Samanlaisen vastakkainasettelun AMLO muovaa myös erityisesti itsensä ja eliitin välille. Päinvastoin kuin eliitti AMLO on oman kuvauksensa mukaan rehellinen, tasapuolinen, oikeamielinen ja kansan etua ajava eikä siis tavoittele omaa etua. Lisäksi hän sanoo huolehtivansa, että myös hänen hallinnossaan työskentelevät virkamiehet toimivat rehellisesti kansan eduksi päinvastoin kuin vallitsevassa hallinnossa työskentelevä eliitti, joka on hylännyt kansan. AMLO:n puheita leimaa kautta linjan ajatus siitä, että hän tulisi johtajana olemaan erilainen kuin häntä edeltänyt poliittinen johto. Hän tulisi työskentelemään väsymättä ja ahkerasti kansan puolesta – kansan, jonka kanssa hän on yhtä. AMLO luo vaikutelmaa, että vain hän pystyy edustamaan Meksikon kansaa. Hän kuvailee itseään eräänlaiseksi pelastajaksi ja käyttää itsestään mm. nimitystä *oikeuden tuoja*. Tässä yhteydessä hänen puheistaan kuvastuu jälleen yksi populismiin tiiviisti liitetty piirre: hän korostaa kriisiä, jonka keskeltä Meksiko tulisi pelastaa. Kriisi koskettaa heikentynyttä taloutta sekä Meksikoa leimaavaa eriarvoisuutta. Talousasioissa hän syyttää eliittiä huonosta taloudenhoidosta, koska Meksikon talouskasvu on pysähtynyt. Kaikkein suurin

Meksikoa koskettava kriisi on kuitenkin eriarvoistuminen, jonka AMLO määrittelee *harvainvallan* aikaan saamaksi.

Kriisin keskellä AMLO siis kertoo olevansa valon tuoja. Hän maalailee valoisan kuvan tulevaisuudesta, kun hän muuttaa kaiken hyväksi poistamalla korruption ja omaneduntavoittelun hallinnon puhdistuksella. Lisäksi hän lupaa rakentaa tasa-arvoisen Meksikon tuomalla meksikolaisille hyvinvointia ja demokratiaa. Myös yhtenä populistille ominaisena piirteenä AMLO tuo esille instituutioiden vastustamisen. AMLO lupaa rakentaa parempaa tulevaisuutta myös perustuslakia ja rappeutuneita instituutiorakenteita uudistamalla. Tämän hän lupaa tehdä yhdessä kansan kanssa. Lupausten listaan kuuluu myös Meksikon talouden korjaaminen. AMLO:n puheesta heijastuu kuva yhtenäisestä kansasta, joka runsaslukuisena on hänen ajatustensa tukena. AMLO viittaa myös mielellään Meksikon historiaan ja sen merkkihenkilöihin sekä Meksikon kansan sitkeään taisteluun sekä menneisyyden että nykyhetken kriisien keskellä. Jossain määrin AMLO:n puheesta kuvastuu isänmaallisuus tai jopa nationalismi, koska hän mielellään argumentoi Meksikon perinnön säilyttämisestä. Perinnöllä hän viittaa mm. kulttuuriin, ympäristöön, luonnonvaroihin sekä arkeologisiin aarteisiin. Jossain yhteydessä tulee esille myös ilmaus *syntyperäiset meksikolaiset*, joiden etuja hän erityisesti haluaa ajaa. Tästä voisi päätellä, että AMLO:n kansaan kuuluisivat nimenomaan syntyperäiset meksikolaista. Varsinaisesti AMLO ei kuitenkaan ilmaise minkäänlaista muukalaisvastaisuutta argumenteissaan. AMLO esittää myös vaikuttavan listan Meksikoa koskevista uudistuksista. Osa uudistuksista on hyvinkin yksityiskohtaisia, mutta osa jää taas varsin yleiselle tasolle. Lupauksia leimaa lähinnä se, että ne on kohdistettu pääasiassa Meksikon vähempiosaisille sekä se että ne ovat osin epämääräisiä ja yleispäteviä.

7.2. Mikä Obradorin retoriikassa eroaa yleisestä poliittisen puheen merkitysten antamisesta?

Poliittinen argumentointi on yleensäkin täynnä merkityksien antamista ja merkityksien muokkaamista. Usein varsinkin vaalikampanjoihin liittyvät puheet täyttyvät vastustajan kritisoinnista ja omista vaalilupauksista. Mikä AMLO:n retoriikassa oikeuttaa väittämään, että siinä on erityisesti populistisia piirteitä?

Ensinnäkin AMLO kuvailee erilaisia kansan tarpeita ja vaatimuksia. AMLO:n tapa esittää kansan tarpeet on argumentoida ne eräänlaisina oikeuksina. AMLO esittää vaatimuksia esimerkiksi

minimipalkkojen korottamisesta, ilmaisesta sairaanhoidosta ja lääkkeistä sekä vanhusten ruokaeläkkeestä. Linjaus siitä, kuka tarvitsee tai ansaitsee hänen julistamansa oikeudet ja edut jää hieman häilyväksi ja epämääräiseksi. Hänen argumentoinnistaan saa monissa kohdin vaikutelman, että hän haluaa uudistukset ja parannukset kohdennettavan vähävaraisille, mutta kohdentaminen jää kuitenkin tarkentamatta. Koska tarkennus jää puuttumaan, on mahdollista, että etuja saavat ryhmät olisivatkin varsin marginaalisia. Tämä olisi siis ristiriidassa sen kanssa, että AMLO argumentoi edustavansa koko kansaa ja taistelevansa kansan puolesta, mutta hänen uudistuksensa ja parannuksensa eivät ehkä koskisikaan kaikkia. Vaikuttaa siltä, että AMLOn lupaukset ovat varsin polarisoituneita. Eikö AMLOn yhteiskunnassa olisi kyse yhtä lailla eriarvoisesta yhteiskunnasta kuin AMLOn kuvaama vallitseva yhteiskunta, jota leimaa harvainvalta? Tämä osoittaa mielestäni sen, että AMLO keskittyy puheissaan lupauksiin, jotka kuulostavat hyviltä, mutta niille ei ole juurikaan konkreettista pohjaa tai suunnitelmaa. Lisäksi lupaukset on muotoiltu varsin epämääräisesti. AMLOn puhe jättää jälkeensä monia avoimia kysymyksiä: mikä on oikeudenmukainen palkka tai miten meksikolaisten sosiaalista hyvinvointia voisi parantaa. Lupausten ja uudistusten lista on myös hyvin pitkä ja se sisältää erittäin laajoja ja kustannuksiltaan mittavia uudistuksia. Palkkojen ja etuisuuksien lisäksi AMLO lupaa korjata esimerkiksi myös laajoja infrastruktuuriin liittyviä epäkohtia niin maaseudulta kuin kaupungista, taata nuorille työtä ja opintomahdollisuudet sekä uudistaa hallinnon rakenteet. Kaikki uudistukset kuulostavat varsin pitkiltä ja kalliilta projekteilta. Syntyy helposti vaikutelma, että AMLOn uudistusten toteuttaminen on varsin epärealistista.

Toinen seikka, joka viittaa populismiin on uudistusten rahoittamisen suunnitelma. AMLO ei esitä mitään konkreettisia ajatuksia siitä, miten hänen mittavat ja kustannuksia aiheuttavat uudistuksensa tullaan rahoittamaan. Ainoa asia, mitä hän esittää, on eliitin etuisuuksien poistaminen. Hän antaa ymmärtää, että poistamalla hallinnon korruption ja väärinkäytökset sekä poistamalla eliitin rankaisemattoman omaneduntavoittelun ja bisneksen harjoittamisen, voidaan saada aikaan muutos, jolla voidaan rahoittaa hänen uudistuksiaan. Lisäksi hän antaa esimerkkejä eliitin suurista palkoista, joihin pitää puuttua. Yhtenä esityksenä AMLO sanoo myös, että entisten presidenttien eläkkeet tulee poistaa kokonaan. Lisäksi AMLO mainitsee, ettei kansan veroja tulla korottamaan uudistusten aikaansaamiseksi. Mahdollisesti hän tässä viittaa siihen, että sen sijaan eliitin veroja tulnaisiin korottamaan. Kun otetaan huomioon AMLOn uudistusten laajuus vaikuttaa hyvin epärealistiselta, että ne pystyttäisiin toteuttamaan pelkästään korruptio ja väärinkäytökset poistamalla tai eliitin palkkoihin tai eläkkeisiin puuttumalla. Tässä kohtaa tulee myös esille kysymys tasavertaisuudesta. AMLO argumentoi olevansa sekä enemmistöjen että vähemmistöjen presidentti. Onko se kuitenkin mahdollista, jos hän kohdistaa heikennykset vain osalle kansaa? AMLO argumentoi

myös esimerkiksi yksityistä sähkö- ja öljyteollisuutta vastaan. Voidaan pohtia, ovatko kaikki meksikolaiset AMLOn kanssa yhtä mieltä yksityiseen omistukseen puuttumisesta. Argumentoidessaan tasavertaisuudesta ja eriarvoisuuden poistamisesta, ei AMLO vaikuttaisi ajattelevan esimerkiksi keskiluokkaa ja parempiosaisia lainkaan. Tällä perusteella ei voi puhua yhtenäisestä kansasta, jonka puolella AMLO on. Vaikuttaa siltä, että kansa ei olekaan koko Meksikon kansa, vaan ainoastaan osa sitä.

7.3. Andrés Manuel López Obradorin käyttämistä retorisisista keinoista

Osa AMLOn retorisisista keinoista selittyy nimenomaan hänen retoriikassaan vallitsevana piirteenä näkyvään vastakkainasetteluun. Koska AMLOn puheiden keskeinen ominaisuus on joko vastakkainasettelu eliitin ja kansan tai eliitin ja hänen itsensä välillä, on luonnollista, että vertailu ja kausaalisuhteet ovat hänen usein käyttämiään retorisia keinoja. Vertailuasemassa joko hän tai kansa on yleensä uhrin asemassa. Eliitin korruptio, kansan hylkääminen tai virka-aseman hyväksikäyttö kuvataan syyksi kansan köyhtymiseen tai demokratian puutteeseen. Eliitin lahjonnan seurauksena AMLO joutui vaaleissa väärin kohdelluksi. AMLO luo kausaalisuhteita, joissa eliitin toiminta on useimmiten syy ja kansan tai hänen itsensä kärsimä vääryys eliitin toiminnan seurausta. Joissakin kohdissa AMLO korostaa niin paljon seurausta, että argumentin voidaan katsoa olevan pragmaattinen. Vertauksia ja kausaalisuhteita AMLO käyttää ikään kuin oikeutuksina omille pyrkimyksilleen. Pyrkiessään luomaan kuvaa yhtenäisestä kansasta ja houkutellessaan kuulijoita suopeiksi AMLO käyttää myös identifikaatiota. Usein AMLO tällöin viittaa meksikolaisten yhteiseen historiaan. AMLO käyttää konkreettisia esimerkkejä pyrkiessään luomaan yleistyksiä, kuten kohdassa, jossa hän kuvailee oikeusministerin saavan 500 000 peson kuukausipalkkaa. AMLO hyödyntää myös auktoriteetin luomaa ihailtua mallia. Hänen käyttämiään malleja ovat esimerkiksi paavi Franciscus, jonka puheeseen nuorten heikosta työ- ja opiskelutilanteesta tukea saadakse viittaa. Lisäksi AMLO mainitsee demokratian puolesta taistelleen Don Francisco I Maderon käyttäen häntä vertailumallina omaan demokratiataisteluunsa. Auktoriteetin hyödyntäminen näkyy myös kohdassa, jossa AMLO viittaa Meksiko Cityn yliopiston tutkimukseen minimipalkkojen ostovoimasta. AMLO pyrkii asiantuntijan lausuntoa hyödyntäen saamaan argumentilleen mallin kaltaista lisävaluutta.

Kaiken kaikkiaan AMLOn retorisisissa keinoissa näkyvät populistisen retoriikan tyypilliset piirteet: liioittelu, vetoaminen, mustavalkoisuus, kärjistys ja vastakkainasettelu. AMLO esittää poliittisen

kentän yksinkertaistettuna, joilloin on helppo saada aikaan yksinkertaisia vaatimuksia ja toimintamalleja, joilla ei ole realistisia perusteita. AMLO pyrkii usein vetoamaan myös tunteisiin käyttämällä hyvin kuvailevia ilmaisuja, kuten *valkokaulusrikolliset, rikoskumppanuus, häpeällinen ja kärsimys* tai *helvettin instituutionne rauniot*. AMLO käyttää myös muutamia kuvailevia metaforia, kuten *oikeuden tuojan voittokulku* (AMLON oma tuleva voitto) ja *uusia rikkaita tuttava tehdas* (vallitsevat instituutiot). Toisaalta AMLON puhe ei kuitenkaan sisällä populistiselle retoriikalle usein tyypillistä ironiaa tai toisen naurunalaiseksi saattamista. Loppujen lopuksi AMLON retoriikka on yllättävän maltillista – varsinkin hänen vuoden 2018 presidentivaalikampanjansa avauspuheessa. Puheessa, jossa AMLO tappiostaa huolimatta julistautuu presidentiksi argumentointi on hieman myöhempää puhetta rajumpaa. Tämä lienee selitettävissä sillä, että tilanne puheiden pitohetkellä on erilainen. Ensimmäisessä puheessa oli vaikuttavana tekijänä pettymyksen tuottanut vaalitulos, kun taas hyvän vaikutuksen luominen uudessa presidentinvaalikampanjassa tuonee puheeseen ripauksen maltillisuutta.

7.4. Onko Andrés Manuel López Obradorin demokratian pelastaja vai demokratian uhka?

Demokratian puolesta pelkäävät voivat nähdä AMLON puheiden perusteella useita demokratiaa uhkaavia tekijöitä. Instituutioiden vastustaminen ja niiden horjuttaminen lienee uhkaavaa edustuksellisen demokratian kannalta. AMLON antama kuva korruptoituneista ja eliitin turmelemista instituutiorakenteista voi saada instituutioiden toiminnan horjumaan, koska instituutioiden toiminta näyttää ihmisten silmissä kyseenalaiselta. Joka tapauksessa AMLO onnistunee saamaan ihmisten mieliin vähintään epäilyksen instituutioiden toiminnan epäkohdista ja siitä, onko entistä instituutiomallia järkevää jatkaa. Toinen demokratiaa uhkaava seikka saattaa olla se, että AMLO vaikuttaisi olevan vain pienen kansanosan asialla. Miten käy muiden kansanosien? Onko demokraattista toimia esimerkiksi marginaaliryhmien eduksi, kun taas muiden tilannetta heikennetään? Kysymyksiä herättää myös eliitin palkkoihin tai verotukseen puuttuminen. Voidaan pohtia myös ovatko yksityisen teollisuusomistamisen vastaiset argumentit haitallisia demokratian kannalta? AMLON parannusten kohdentamissuunnitelmat näyttäisivät myös jättävän keskiluokan vaille huomiota. Silläkin saattaa olla vaikutuksia demokratian kannalta. Demokratian kannalta on myös mielenkiintoista, miten on yleensä mahdollista julistautua presidentiksi vastoin virallistettua vaalitulosta. Voidaan pohtia, onko sellaisen johtajan mahdollista olla demokraattinen, jos hän tekee itsevaltaiselta vaikuttavan päätöksen julistautua presidentiksi vailla virallista mandaattia.

Todennäköistä on kuitenkin, että AMLO:n pyrkimys presidentiksi julistautumisessa oli vain horjuttaa institutionaalisia rakenteita ja saada instituutiot epäilyksen alaiseen ja huonoon valoon.

AMLO:n puheiden perusteella voidaan myös löytää demokratian kannalta positiivisia asioita. Populismilla on myös oma tehtävänsä demokratiassa. Voidaan ajatella, että populismi on tavallaan demokratian kuntopuntari, jonka perusteella voidaan arvioida demokratian ja poliittisten toimijoiden tilaa. AMLO:n puheissa onsiis kuitenkin myös totuuden siemen. On totta, että Meksikossa korruptiolla on pitkä historia, ja on todennäköistä, ettei se ole vielä ainakaan kokonaan poistunut Meksikosta. Lisäksi on totta, että Meksikon suurin ongelma on taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus, joka vaatisi suuria toimenpiteitä. Populismin tehtävä on Meksikossakin tuoda esiin demokratiassa ilmeneviä epäkohtia ja saada aikaan keskustelua. Vain sitä kautta olojen parannustoimet voivat käynnistyä. Meksikon demokratian historia on vielä varsin nuori. Siksi on todennäköistä, että sen demokraattinen kehitys on vielä kesken eivätkä sen instituutiot todellisuudessa toimi täydellisesti. Populistien esiintuomat ongelmat ja keskustelun herättäminen saanevat vallan käyttäjien keskuudessa aikaan ainakin jonkinlaista pelkoa, joka sääntelee heidän toimintaansa ja siten pitää demokratiaa paremmin tasapainossa. AMLO:n puheista saadaan konkreettisia esimerkkejä siitä, että hän suosii suoraa demokratiaa. AMLO käyttää usein nimitystä *kansan demokratia*. Ja hän myös kutsuu kansaa muodostamaan yhdessä hänen kanssaan hallituksen, joka päättää asioista hänen kanssaan – *kansaa varten yhdessä kansan kanssa*. Hän lupaa uudistaa ja korjata *instituutioiden rauniot* yhdessä kansan kanssa ja lupaa uudistaa instituutiorakennetta ja perustuslakia siten, että hyödyntää tässä prosessissa kansanäänestyksiä.

Ainakin AMLO lupaa tehdä hyvää demokratialle ja sen instituutioille. Latinalaisessa Amerikassa on kuitenkin myös varoittavia esimerkkejä populistien vaikutuksista demokratialle. Chavezin Venezuelassa, Moralesin Boliviassa ja Correen Ecuadorissa vasemmistopopulistit käyttivät valtaan pääsyn keinoina vallitsevien puolueiden ja eliitin kritiikkiä sekä julistusta, että vain he edustavat kansaa ja ovat miljoonien ääni. He myös lupasivat poistaa korruption, lisätä vaurautta, korjata valtion talouden ja antaa valtaa kansalle sekä luoda uuden valtiosäännön ja uudet instituutiot. Todellisuudessa he säilyttivät joitakin instituutioiden piirteitä, mutta loivat kontrolloidun yhteiskunnan. Halu moniarvoisen yhteiskunnan yhtenäistämisestä johti autoritäärisyyteen, kansalaisten vapaudet vähenivät ja vaalijärjestelmässä suosittiin jo virassa olevia. Lupaukset taistella eliitin valtaa vastaan ja poistaa kansan köyhyys kääntyivät itseään vastaan. Katteettomat lupaukset johtivat holtittomaan taloudenpitoon, valta keskittyi itselle, oppositio nujerrettiin, instituutioiden tasapainoa loukattiin ja tuotantorakennetta vahingoitettiin.

Emme voi ennustaa olisiko AMLOn toiminta vallassa samankaltaista kuin toiminta on ollut Venezuelassa, Boliviassa tai Ecuadorissa. AMLOn puheiden retorinen analyysi kuitenkin osoittaa, että hän esittää samanlaisia lupauksia kuin vasemmistopopulistit edellä mainituissa valtioissa vaalikampanjoissaan tekivät. Koska analysoitavana oli vain kaksi AMLOn puhetta, on mahdotonta tehdä johtopäätöksiä siitä, onko AMLOn retoriikka yleensäkin populistista. Sen kartoittaminen vaatisi laajempaa tutkimusta. Mielenkiintoinen laajempi tutkimuskenttä olisi myös AMLOn puheiden ja vastaehdokkaiden puheiden retoriikan vertailu. Analysoimissani kahdessa AMLOn puheessa on kuitenkin vahva populistinen eetos, ja AMLOn hyödyntää argumentoinnissaan selkeästi populistista retoriikkaa. Nähtäväksi jää onnistuuko hän argumentoinnillaan voittamaan Meksikon kansan puolelleen ja tulemaan kolmannella yrittämällään Meksikon lailliseksi presidentiksi.

Lähteet

Arblaster, Anthony (1987). *Democracy*. Milton Keynes: Open University Press.

Budge, Ian (1996). *The New Challenge of Direct Democracy*. Cambridge: Polity Press.

Butler, David & Austin Ranney (1994). *Conclusions*. Teoksessa David Butler & Austin Ranney (toim.) *Referendums around the World. The Growing Use of Direct Democracy*. Hampshire and London: MacMillan.

Bruhn, Kathleen (2013). "To Hell with your Corrupt Institutions!": AMLO and populism in Mexico. Teoksessa Mudde, Cas & Cristóbal Rovira Kaltwasser. *Populism in Europe and the Americas*. Cambridge: University Press, 88-112.

Dahl, Robert A. (1989). *Democracy and its Critics*. New Haven & London: Yale University Press.

Dahl, Robert. A. (2000). *On Democracy*. New Haven & London: Yale University Press.

De La Torre, Carlos (2017), "Trump's populism: Lessons from Latin America", *Postcolonial studies* 2017 Vol. 20, No. 2. 187–198

De La Torre, Carlos (2016). "Left-Wing Populism: Inclusion and Authoritarianism in Venezuela, Bolivia, and Ecuador" *The Brown Journal of World Affairs*, 2016 Vol. 23 Issue.1. 61-76

Edmonds-Polli, Emily & David A. Shirk (2016). *Contemporary Mexican Politics*. Lanham, Boulder, New York and London: Rowman & Littlefield.

Harle, V. (1998). Hyvä, paha, ystävä, vihollinen. Teoksessa R. Kuusisto *Oikeutettu sota ja julma teurastus. Läntisten suurvaltajohtajien sotaretoriikkaa Persianlahdella ja Bosniassa*. Helsinki: Like.

Kitchin, Gavin (1989). *Development and Underdevelopment in Historical Perspective*. London & New York: Routledge.

Laclau, Ernesto (2007). *On Populist Reason*. London & New York: Verso.

Mastropaolo, Alfio (2008). Politics against Democracy: Party Withdrawal and Populist Breakthrough. Teoksessa Albertazzi, Daniele & Duncan McDonnell (toim.) *The Spectre of Western European democracy*. New York: Palgrave Macmillan, 30-48.

Mills, C. Wright (1998). Situated Actions and Vocabularies of Motive. In Shapiro (ed.) *Language and Politics*. Teoksessa R. Kuusisto *Oikeutettu sota ja julma teurastus. Läntisten suurvaltajohtajien sotaretoriikkaa Persianlahdella ja Bosniassa*. Helsinki: Like

Müller, Jan-Werner (2017). "Mitä on populismi?" Eurooppalaisen filosofian seura ry. Tampere.

Palonen, Emilia (2017). Perussuomalaiset ja ulkopuolisuuden paradoksi. Teoksessa Palonen, Emilia & Tuija Saresma (toim.) *Jätkät & Jytkyt. Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*. Tampere: Vastapaino, 299-310.

Palonen, Emilia & Tuija Saresma (2017). Perussuomalaiset ja populistinen retoriikka. Teoksessa Palonen, Emilia & Tuija Saresma (toim.) *Jätkät & Jytkyt. Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*. Tampere: Vastapaino, 13-42.

Parkkinen, Laura (2017). Timo Soinin Kaanaan kieli – pelastuksen politiikkaa ja saarnapuhetta. Teoksessa Palonen, Emilia & Tuija Saresma(toim.) Jätkät & Jytkyt. Perussuomalaiset ja populismin retoriikka. Tampere: Vastapaino, 273-296.

Pelinka, Anton (2008). The Rise of Populism. Teoksessa Swoboda, Hannes & Jan Marinus Wiersma (toim.) Democracy, Populism and Minority Rights. Wien: Renner Institut, 39-48.

Przeworski, Adam (1999). Minimalist Conception of Democracy: a Defence. Teoksessa Ian Shapiro & Casiano Hacker-Cordón. Democracy's Value. Cambridge: University Press, 23-55.

Setälä, Maija (2003). Demokratian arvo. Teoriat, käytännöt ja mahdollisuudet. Helsinki: Gaudeamus.

Stavrakakis, Yannis, Alexandros Kioupkiolis, Giorgos Katsambekis, Nikos Nikisianis & Siomos, Thomas (2016), "Contemporary Left-wing populism in Latin America: Leadership, Horizontalism, and Postdemocracy in Chavez's Venezuela" Latin American Politics and Society 2016 Vol. 58, Issue.3. 51-76

Taggart, Paul (2000), Populism. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Teichman, Judith (2011). Mexico: From Perfect Dictatorship to Imperfect Democracy. Teoksessa Isbester, Katherine (toim.) The Paradox of Democracy in Latin America. Toronto: University of Toronto Press, 105-126.

Vaarakallio, Tuula & Emilia Palonen (2017). Populismin käsite 2000-luvulla. Teoksessa Palonen, Emilia & Tuija Saresma (toim.) Jätkät & Jytkyt. Perussuomalaiset ja populismin retoriikka. Tampere: Vastapaino, 45-68.

Van Niekerk, A. E. (1974). Populism and Political Development in Latin America. Rotterdam: University Press.

Velasco, José Luis (2018). Mexico: Democratization and Violence. Teoksessa Kline, Harvey F, Christine Wade & Howard J. Wiarda (toim.) Latin American Politics and Development. New York, Westview Press, 319-343.

Wejnert, Barbara (2014) “Populism and Democracy: Not the Same but Interconnected, The many Faces of Populism: Current Perspectives”(Research in Political Sociology, Volume 22) Emerald Group Publishing Limited, pp.143 - 161

Wiberg, Matti (2011). Mitä populismi on? Teoksessa Wiberg, Matti (toim.) Populismi kriittinen arvio. Edita: Helsinki, 11- 21.

Wiles, Peter (1969). A Syndrome, Not a Doctrine: Some Elementary Theses on Populism. Teoksessa Ionescu, Ghita & Ernest Gellner (toim.) Populism. Its Meanings and National Characteristics. London: Weidenfeld and Nicolson, 166-179.

Nación321 (2017) Así sería México si AMLO gana la presidencia en 2018.Mexico: Nacion 321

Tutkimusmateriaali:

Obradorin puhe 20.11.2006 – presidentiksi julistautumispuhe (Luettu 18.5.2018)

<http://www.jornada.unam.mx/2006/11/21/index.php?section=politica&article=010n1pol>

Obradorin presidentinvaalikampanjan aloituspuhe 1.4.2018 “Discurso inicio de campaña” (Luettu 25.5.2018)

<https://morena.si/archivos/18600>

Discurso 20.11.2006

Amigas y amigos:

Les agradezco su presencia y su respaldo. Al ver de nuevo este Zócalo repleto y lleno de entusiasmo, reafirmo lo que siempre he pensado: con gente como ustedes nada es imposible. Aquí está la muestra de lo que somos y de lo que seremos capaces de llevar a cabo.

Hemos resistido ante el embate permanente de nuestros adversarios, quienes han intentado, una y otra vez, destruirnos políticamente. De poco les ha servido someter y envilecer a casi todos los medios de comunicación para atacarnos con saña y vulgaridad.

Y sin embargo, aquí están ustedes, y muchos otros que no pudieron acompañarnos, que no se rinden ante la adversidad y están decididos a seguir luchando por nuestro ideal de convertir a México en una patria justa, libertaria y progresista.

Por eso les expreso toda mi admiración y respeto. Es un honor ser presidente legítimo de México y, sobre todo, es un honor ser dirigente de hombres y mujeres libres como ustedes.

También celebro de que nos reunamos en esta fecha tan importante y significativa, hoy 20 de noviembre, cuando conmemoramos el aniversario de la Revolución Mexicana, que liberó a nuestro pueblo de la dictadura porfirista y conquistó derechos sociales para todos.

Con este acto fortalecemos la defensa de la voluntad popular y, al mismo tiempo, rendimos homenaje a quienes, a lo largo de la historia, han luchado por la libertad, la democracia, la justicia y la soberanía nacional.

Estamos aquí congregados porque, ante el fraude electoral del 2 de julio, decidimos declarar abolido el régimen de corrupción y privilegios y comenzar la construcción de una nueva República.

A pesar del coraje, la tristeza y los avatares del conflicto poselectoral, hemos sabido interpretar los acontecimientos y tomar decisiones de fondo.

Estamos conscientes que una oligarquía neofascista se adueñó por entero de las instituciones políticas del país y están decididos a mantener y acrecentar sus privilegios, sin escrúpulos morales de ninguna índole. A esta minoría rapaz no le importan ni la tranquilidad, ni la estabilidad, ni el futuro de México, ni mucho menos

el destino de millones de mexicanos que padecen necesidades y carencias, o que sobreviven en la pobreza y el olvido.

Ante esta realidad, fue acertado no sólo rechazar la imposición, sino renunciar a seguirles el juego del engaño, la farsa y la simulación, propios de la política tradicional mexicana.

Esto es lo que más les molesta, el que no entremos al molde; por eso vociferan que no somos una izquierda moderna, cuando en realidad lo que quieren es que aceptemos negociar o transar con la voluntad popular.

Aceptar las reglas del actual régimen implica no sólo un acto de traición al pueblo de México, sino posponer indefinidamente el cambio democrático y resignarnos, impotentes, ante las tropelías de las élites económicas y políticas, secuestradoras de las instituciones públicas.

Me han atacado sin tregua porque dije ¡Al diablo con sus instituciones! Pero no fuimos nosotros quienes las echaron a perder. Fueron "ellos". Quizá debí ser más preciso y decir: ¡Al diablo con las ruinas de instituciones que nos quieren imponer, luego de envilecerlas y desmantelarlas!

Afortunadamente, hoy somos millones los mexicanos que no estamos dispuestos a aceptar más atropellos. Por eso ha sido y es muy importante optar, en primer término, por la conformación del gobierno legítimo y, paso a paso, sin falsas ilusiones y sin atender burlas despreciables, seguir construyendo la nueva República y las instituciones democráticas que le corresponden.

Los poderosos se imponen con el dinero, el prejuicio racista y clasista, las injusticias, la ilegalidad y la manipulación de muchos medios de comunicación. Trabajan contra los intereses populares y, para no ir más lejos, allí están los aumentos de la leche, el diesel y la gasolina.

Nosotros, por el contrario, sólo disponemos de lo mero principal: la voluntad de cambio de millones de personas libres y conscientes. Tenemos de nuestro lado, y lo decimos con orgullo, con alegría y entusiasmo, a ese sector inmenso del pueblo mexicano que tiene hambre y sed de justicia, como dijo bíblicamente en su tiempo el prócer de la democracia, don Francisco I. Madero.

El gobierno legítimo, que hoy toma protesta, comienza una transformación democrática a fondo.

El propósito fundamental del gobierno legítimo, reitero, será proteger los derechos del pueblo, defender el patrimonio de todos los mexicanos y la soberanía nacional.

Este gobierno, cuyas instituciones nacen de la voluntad general, ha de elaborar

iniciativas de ley que promoverán los legisladores del Frente Amplio Progresista y diseñará estrategias que protejan el patrimonio nacional y los intereses de las mayorías. También propondremos a los gobiernos municipales y estatales afines políticas de desarrollo social en beneficio de los sectores más pobres y excluidos.

Precisamente, ya estamos elaborando una propuesta al nuevo Gobierno del Distrito Federal, para que implemente un mecanismo y aquí, en el DF, la leche Liconsa siga costando 3.50 y no 4.50 como quiere la derecha reaccionaria. Estoy seguro que Marcelo Ebrard, con su sensibilidad social y política que lo caracteriza, sabrá responder con lealtad a los pobres de la ciudad de México.

Las primeras 20 medidas del "gobierno legítimo"

Hemos constituido un gabinete con mujeres y hombres honestos y comprometidos con las mayorías y las minorías legales y legítimas. Son seis hombres y seis mujeres los que me acompañarán en el desempeño del gobierno. Este equipo formulará diagnósticos de los principales problemas del país y propondrá soluciones o recomendaciones, según sea el caso.

Por ello, desde hoy anunciamos las primeras 20 medidas de este gobierno del pueblo:

1. Impulsaremos un proceso para la renovación de las instituciones públicas. Junto con la comisión creada para este fin por la convención nacional democrática, llamaremos a un debate nacional y promoveremos un plebiscito para la elaboración de un nuevo marco constitucional.

2. Defenderemos el derecho a la información y demandaremos la apertura de los medios de comunicación a todas las expresiones de la sociedad.

De manera particular, estaremos atentos a la decisión que tome la Suprema Corte ante el recurso de inconstitucionalidad presentado por un grupo de senadores contra la llamada ley Televisa. Pero como no confiamos en el recto proceder de la mayoría de los ministros, de todas maneras presentaremos, en su momento, una iniciativa de reforma que garantice la pluralidad y haga posible la democratización de los medios de comunicación.

3. Atenderemos el grave problema migratorio insistiendo en el cambio de la política económica para la generación de empleos en nuestro país. Nos opondremos a la construcción del muro fronterizo y protegeremos del maltrato, la discriminación y la violación de los derechos humanos a los mexicanos que se han visto obligados a ir a trabajar a Estados Unidos.

4. Denunciaremos permanentemente cualquier injusticia y vigileremos la actuación

de ministerios públicos, jueces, magistrados y ministros, que sólo se dedican a "legalizar" los despojos que comete el fuerte frente al débil y a garantizar impunidad para delincuentes de cuello blanco.

Y reafirmamos que sin justicia no es posible que haya seguridad pública, ni tranquilidad ni paz social. También decimos que no se puede enfrentar al crimen organizado si no se aplica la ley al parejo y sólo se castiga a una banda para proteger a otra.

Reiteramos que no permitiremos la utilización del Ejército o de las policías paramilitares para reprimir la inconformidad del pueblo que lucha por la justicia y la libertad.

Desde aquí volvemos a expresar nuestra solidaridad con el pueblo humilde y digno de Oaxaca, que es víctima de la represión, y demandamos la destitución de Ulises Ruiz, ese gobernador cacique y siniestro, así como el retiro de la Policía Federal Preventiva y el castigo a los responsables de los asesinatos.

5. Enviaremos a los legisladores del Frente Amplio Progresista una iniciativa de ley para elevar a rango constitucional el combate a la corrupción y hacer valer la austeridad republicana.

Es indispensable considerar como delitos graves el tráfico de influencias, el conflicto de intereses, el nepotismo y hacer negocios al amparo del poder público. También debe definirse un límite a los sueldos y prestaciones de los altos funcionarios públicos de los tres poderes de la Unión y de todos los niveles de gobierno. Es inaceptable que un ministro de la Corte esté recibiendo alrededor de 500 mil pesos mensuales, por sólo poner un ejemplo.

Asimismo, se propondrá la cancelación de las pensiones a los ex presidentes. Nunca más un gobierno rico con pueblo pobre.

6. No permitiremos que se cobren más impuestos a los pobres y a las clases medias, y se mantengan los privilegios fiscales a los potentados e influyentes.

En consecuencia, rechazamos el cobro del IVA en medicinas y alimentos, y cualquier otra reforma fiscal regresiva.

Por el contrario, promoveremos ante el Congreso de la Unión que se lleve a cabo una auditoría a la Secretaría de Hacienda, en particular al SAT, porque los privilegiados de México sencillamente no pagan impuestos, o cuando los pagan se los devuelven.

7. En los próximos días se enviará a los diputados del Frente Amplio Progresista un proyecto de presupuesto de egresos para 2007, que reoriente el gasto público a

la educación, la salud, la creación de empleos y el bienestar de la población.

Recordemos que es facultad exclusiva de la Cámara de Diputados la aprobación del presupuesto público y que mucho pueden hacer nuestros legisladores para reducir el dispendio, el gasto corriente, el pago de intereses por el Fobaproa y garantizar mayores recursos al campo, a las universidades públicas y a estados y municipios.

8. Pasado mañana, por la importancia que tiene enfrentar a los monopolios económicos vinculados al poder, que lesionan impunemente la economía popular y de las clases medias, presentaremos a los senadores del Frente Amplio Progresista una iniciativa de ley de precios competitivos, que reglamente el artículo 28 de la Constitución y acabe con los exagerados cobros de bienes y servicios en nuestro país.

Es inaceptable que los mexicanos paguemos por el cemento gris 223 por ciento más que los estadounidenses; 260 por ciento más por la Internet banda ancha; 312 por ciento más por teléfono celular; 65 por ciento mas por teléfono de línea fija; 230 por ciento más por llamadas de larga distancia nacional; 116 por ciento más por electricidad residencial de alto consumo; 131 por ciento más por electricidad comercial; 36 por ciento más por electricidad de alta tensión; 5 por ciento más por la gasolina Magna; 18 por ciento más por la gasolina Premium; 178 por ciento más por la tarjeta Banamex clásica; 115 por ciento más por tarjeta Bancomer Visa; 116 por ciento más por Cablevisión básico; 150 por ciento más por crédito a la vivienda, y 26 mil por ciento más por comisiones bancarias a compras con tarjeta en almacenes.

Y todo ello, a pesar de que el salario mínimo en México es 90 por ciento menor que en Estados Unidos. No podemos permitir que esto siga ocurriendo.

De aprobarse esta ley, de precios competitivos, millones de consumidores mexicanos obtendrían ahorros equivalentes a más del 10 por ciento de sus ingresos.

9. Crearemos la comisión de la verdad para investigar el fraude en Fobaproa, los rescates a carreteras, a la banca de desarrollo y a los ingenios azucareros; asimismo, revisaremos todos los contratos de créditos y la construcción de obras realizadas mediante los llamados Pidiregas, en la Comisión Federal de Electricidad y Pemex.

10. Protegeremos a los productores nacionales ante la apertura comercial indiscriminada y sin límites. Particularmente se impulsará un plan de acción para impedir que en 2008 se aplique la cláusula del Tratado de Libre Comercio que

permite la libre importación de maíz y frijol, lo cual significaría un golpe definitivo a 4 millones de familias campesinas.

11. Defenderemos el derecho constitucional a un salario justo. Hoy en día, de 42 millones de mexicanos en edad de trabajar, 16 millones obtienen menos de 30 pesos diarios. Actualmente, diversas organizaciones sociales, sindicales y académicas han iniciado una campaña en defensa del salario mínimo constitucional, que originalmente fue concebido como un instrumento para garantizar la satisfacción de las necesidades básicas de las familias de los trabajadores.

Anunciamos nuestro apoyo a esta campaña a favor de la remuneración justa y digna a todos los trabajadores del campo y la ciudad.

12. Lucharemos porque los trabajadores del sector informal de la economía, los jornaleros agrícolas, las trabajadoras domésticas, los comerciantes ambulantes, entre otros, gocen de protección legal y tengan derecho a la seguridad social.

13. Defenderemos la autonomía sindical y promoveremos la democratización de los sindicatos. De manera particular, lucharemos por que se respete el derecho al voto libre y secreto en la elección de dirigentes sindicales.

14. No permitiremos la privatización de la industria eléctrica ni del petróleo en ninguna de sus modalidades. El petróleo no es del Estado y mucho menos del gobierno, es de la nación. Y la patria no se vende, se defiende.

15. Defenderemos el patrimonio nacional. Es decir, los recursos naturales, las zonas arqueológicas, los ecosistemas, los bosques, las aguas y la cultura.

En estos momentos, en la Cámara de Diputados se discute una iniciativa de reformas a la Constitución que incorpora a los estados y municipios en el manejo y la administración del patrimonio histórico de México. Pero lo cierto es que con ello se pretende eliminar la responsabilidad federal y facilitar la privatización de las zonas arqueológicas y las reservas naturales.

El gobierno legítimo no aceptará esta contrarreforma y se sumará a las acciones emprendidas por ciudadanos y organismos civiles para proteger el patrimonio de la nación.

16. Promoveremos ante el Congreso de la Unión que se establezca en la Constitución el Estado de Bienestar, que consiste en dar protección y una vida digna a todos los mexicanos desde la cuna hasta la tumba.

Insistiremos en que debe otorgarse, como sucede en el Distrito Federal, una pensión universal alimenticia a todos los adultos mayores del país; apoyos a todos

las personas con alguna discapacidad y becas a madres solteras para que sus hijos no abandonen la escuela.

17. Se impulsará el cumplimiento de los acuerdos de San Andrés Larráinzar, que garanticen los derechos económicos, sociales, políticos y culturales de los pueblos indígenas.

18. Vamos a luchar para impedir que sean rechazados los jóvenes que desean ingresar a las universidades públicas. Nunca aceptaremos que la derecha ponga la educación en el mercado como si fuese una mercancía que sólo puedan adquirir quienes tienen recursos económicos. La educación no se puede convertir en un privilegio. La educación y la cultura son fundamentales para el desarrollo del país. El Estado está obligado a garantizar el acceso a la cultura y a la educación gratuita y de calidad en todos los niveles escolares.

19. Haremos valer el derecho de los mexicanos a la salud. Hoy día, más de la mitad de la población no cuenta con seguridad social. El derecho a la protección de la salud no está garantizado, sea porque no se tiene el dinero para pagar la atención médica y los medicamentos o porque no hay servicios donde vive la gente.

El llamado Seguro Popular es pura demagogia, porque ni es seguro ni es popular. En los centros de salud no hay medicinas, sólo entregan la receta y cobran 6 por ciento del ingreso familiar para la afiliación.

El gobierno legítimo luchará por garantizar servicios médicos y medicamentos gratuitos a todos los mexicanos carentes de seguridad social.

Pugnaremos por incrementar la inversión para la construcción de hospitales y centros de salud; para destinar más recursos al abasto de medicinas e insumos médicos, y contratar los médicos y enfermeras necesarios para brindar los servicios de salud. De la misma manera, buscaremos que el IMSS y el ISSSTE dispongan de los recursos suficientes para revertir su deterioro.

20. Ayudaremos en todo lo que podamos a millones de mexicanos que viven en colonias populares, barrios, pueblos y comunidades rurales, sin servicios públicos y en viviendas precarias. Buscaremos alternativas para la introducción de agua, luz, drenaje, pavimento e insistiremos en el derecho de la gente humilde a recibir créditos de vivienda con tasas de interés equivalentes al incremento anual del salario mínimo.

"Que el gobierno legítimo sea el pueblo organizado"

Amigas y amigos:

El gobierno legítimo de México trabajará sin descanso en la defensa de la población, de la democracia y del patrimonio nacional.

Pero quiero compartir con ustedes una reflexión que he venido expresando: de poco serviría tener gobierno, presidente, gabinete y programa, si no se cuenta con el apoyo del pueblo.

Un gobierno divorciado de la sociedad no es más que una fachada, un cascarón, un aparato burocrático. Por eso propongo que el gobierno legítimo sea el pueblo organizado.

La democracia implica la participación ciudadana en los asuntos públicos. La democracia es el poder del pueblo, para el pueblo y con el pueblo.

Concretamente, les invito a formar parte del gobierno legítimo. Para ello, además de seguir cotidianamente defendiendo nuestros principios y el programa alternativo de Nación, ustedes podrían actuar como representantes del gobierno en donde quiera que se encuentren.

Se trata de crear una red y un directorio de millones de representantes del gobierno en todo el territorio nacional. El procedimiento para ello consistirá en suscribir una carta compromiso, expresando de manera libre, consciente y voluntaria el propósito de defender los derechos del pueblo y el patrimonio de la Nación.

Asimismo, en ese escrito se asumiría el compromiso de estar atentos ante cualquier llamado o convocatoria que haga el presidente legítimo cuando se pretenda cometer una injusticia o se quiera consumir un acto antipopular o entreguista. En esta carta se pondrá la firma y la huella, y cada representante recibirá una credencial, como símbolo del compromiso, firmada por el presidente legítimo.

Así, cuando la derecha quiera imponer algo contrario al interés general, apoyados en el contubernio que mantienen el PRI y el PAN en el Congreso, como sucedió en el caso del Fobaproa o en el desafuero, entonces, ante una circunstancia de esa gravedad, convocaríamos a la movilización nacional, y estoy seguro que se concentrarían millones de representantes del gobierno legítimo y pondríamos las cosas en su lugar. ¡Así vamos a gobernar!

Por eso he hablado de que ejerceré una presidencia colectiva e itinerante. Tres días de la semana, lunes, martes y miércoles, estaré atendiendo asuntos públicos en la ciudad de México. Y jueves, viernes, sábado y domingo me dedicaré a recorrer los 2 mil 500 municipios de nuestro país, para crear la organización ciudadana más importante que se haya visto en toda nuestra historia y llevar a

cabo, desde abajo y con la gente, la transformación política, económica, social y cultural que requiere México.

Por cierto, aquí aprovecho para informarles que el escudo de nuestro gobierno será el águila republicana, el águila juarista.

¡Abajo el águila mocha, el águila de los conservadores y de los reaccionarios de México!

Para mejor difusión de nuestros símbolos, les recomiendo que se fijen en el billete de 20 pesos, el de menor denominación, porque ahí aparece nuestra águila y el presidente que admiramos, el presidente Benito Juárez García, el más grande en la historia de México.

Amigas y amigos:

La solemne protesta que acaba de ligar nuestro destino político al de nuestro pueblo implica defender una patria para todos, por encima de cualquier interés personal o de grupo.

En esta tarea histórica empeño mi honor y mi conciencia. Y sé que cada uno de ustedes hará lo mismo.

Frente a la mafia que nos robó la elección presidencial y hace negocios privados a la sombra del poder público, frente a los intereses mezquinos, proclamamos con orgullo que nuestra autoridad moral deriva de nuestros principios y de la ética política que profesamos.

Aspiramos a vivir en una sociedad mejor, donde el dinero no triunfe sobre la moral y la dignidad del pueblo, donde el ser humano valga por su trabajo, su rectitud y su generosidad, sin importar el color de la piel ni la condición económica o social.

Regresen a sus barrios, colonias, comunidades y pueblos, enterados una vez más que estamos haciendo lo correcto, que las cosas van a cambiar porque trabajamos juntos porque así sea. No le demos sitio al desánimo ni a la tristeza. La esperanza es la acción colectiva dedicada a crear lo que hace falta, lo pendiente; es la capacidad que tenemos de hacer realidad el cambio profundo, verdadero. No esperemos nada de los de arriba, cumplamos con nuestro deber ciudadano.

Las posibilidades del cambio están en nuestras manos, en nuestros hechos, en nuestros compromisos. Somos mujeres y hombres libres, el destino de nuestras vidas depende de nosotros, también el futuro de nuestra patria. Manos a la obra, seamos todos el gobierno que nuestro país necesita.

¡Viva el gobierno del pueblo!

¡Viva la Revolución mexicana!

¡Viva México!

Link

:<http://www.jornada.unam.mx/2006/11/21/index.php?section=politica&article=010n1pol>

Discurso inicio de campaña

Amigas y amigos:

Iniciamos la campaña, aquí donde comienza nuestra patria, en Ciudad Juárez, iniciamos aquí la campaña como homenaje a este legendario Paso del Norte, donde se refugió y resistió Juárez y su gabinete, en los tiempos de la lucha contra los conservadores y la Invasión Francesa.

Medio siglo después, en mayo de 1911, aquí también tuvo lugar la batalla decisiva en la cual los revolucionarios, encabezados por Francisco I. Madero, con el apoyo militar de Pascual Orozco y Francisco Villa, derrotaron al ejército federal para propiciar la caída del régimen dictatorial porfirista.

De modo que Ciudad Juárez, antes Paso del Norte, ha sido testigo de hechos históricos trascendentes y punto de partida de importantes transformaciones. Por eso decidimos iniciar nuestra campaña en este sitio por demás emblemático: Ciudad Juárez representa el pasado glorioso, el presente de los grandes y graves problemas nacionales y la posibilidad de lograr juntos, aquí y en todo México, un mejor porvenir para nuestro pueblo y nuestra nación.

La situación actual en Ciudad Juárez es muy parecida a lo que sucede en el resto del país. Antes había más diferencias entre el norte y el sur de nuestra patria. Hasta hace poco, el crecimiento económico en la frontera era superior a la media nacional y por lo mismo había mayores oportunidades de empleo. A partir de la recesión económica producida en 2008 en los Estados Unidos, Ciudad Juárez pasó a ser uno de los centros urbanos con mayor desocupación en el país.

Aparejada con la crisis económica, ha venido como rémora la crisis de bienestar social, que se sumó a la inseguridad y la violencia que ya venían de tiempo atrás.

Aquí empezó el horror de los feminicidios que, desgraciadamente, siguen ocurriendo en todo el país y con

mayor incidencia en las colonias populares de las grandes ciudades de la república. Hoy, las multiplicadas amenazas a la integridad y a la vida acechan en forma particularmente devastadora a las mujeres y a los jóvenes.

No fue casual que el papa Francisco decidiera venir a Ciudad Juárez hace más de dos años para alzar la voz y sostener que uno de los principales flagelos a los que se ven expuestos los jóvenes es la negación de su derecho al estudio y al trabajo sostenible y redituable, y la imposibilidad de realizarse y proyectarse. Esto genera condiciones de pobreza y marginación, y esta pobreza y esta marginación son el mejor caldo de cultivo para que caigan en el círculo del narcotráfico y la violencia.

Ha sido tan pronunciada la decadencia del país en los últimos tiempos que sólo la fortaleza cultural de nuestro pueblo permite explicar por qué tanto aguante y resistencia. Hemos padecido no sólo crisis económica y colapso del bienestar social sino de corrupción política, inseguridad y violencia.

Según nuestro diagnóstico, el problema se originó a partir de la aplicación del llamado modelo neoliberal que no ha dado resultados ni siquiera en términos cuantitativos. Baste señalar que en treinta años, descontando el aumento de la población, el crecimiento real de la economía ha sido de cero. Pero quizá lo más perjudicial es que dicha política económica ha desatado la corrupción más colosal y dañina que se haya registrado en la historia de nuestro país.

Desde el gobierno de Carlos Salinas se optó, de manera absurda, por abandonar el campo y acabar con la industria nacional, y el Estado dejó de promover el desarrollo. Los defensores del actual modelo económico hablan de modernidad, pero no dicen que esa modernidad es sinónimo de economía de élites, y que es excluyente para las mayorías y provechosa sólo para una minoría. Suelen poner como ejemplo de sus supuestos logros los beneficios del Tratado de Libre Comercio que, sin ser del todo inexistentes, han tenido un costo altísimo y limitados resultados.

Pueden argumentar lo que quieran, pero no se puede hablar del éxito del modelo exportador cuando la economía ha permanecido estancada durante tres décadas. El fomento de una economía para las élites no significa ni desarrollo ni creación de empleos.

En otras palabras, si fuera cierto que el Tratado de Libre Comercio de América del Norte (TLCAN) sólo beneficia a México, nuestra economía no permanecería estancada ni habría migración. Un dato importante: En 1970, cuando las exportaciones de México sólo representaban 8 por ciento del PIB, el crecimiento de la economía era del 6.5 por ciento, mientras que ahora, cuando las exportaciones significan 36 por ciento del PIB, la economía sólo crece en 2.3 por ciento.

No somos, por tanto, un país que esté progresando gracias a la apertura externa, pues, aunque exportamos mucho en valor, también importamos la mayor parte de lo que consumimos; nuestras exportaciones no generan desarrollo tecnológico propio y en estas décadas hemos experimentado un severo retroceso en materia de soberanía nacional.

Hacemos referencia a lo que supuestamente ha funcionado mejor, pero a pesar de ello la situación económica de la gente en Ciudad Juárez y en todo México es peor que la existente hace treinta años. Por ejemplo, un trabajador de la industria automotriz en Ciudad Juárez gana 2.47 dólares por hora, mientras que en Estados Unidos un obrero con la misma especialidad recibe 29 dólares por hora; es decir, diez veces más.

Pero lo más injusto e indignante ha sido la pérdida del poder adquisitivo del salario mínimo. El más reciente reporte del Centro de Análisis Multidisciplinario de la Facultad de Economía de la UNAM afirma que hace 30 años un salario mínimo alcanzaba para comprar cincuenta y un kilos de tortilla, y que ahora sólo alcanza para adquirir seis kilos de tortilla; de acuerdo con los estudios de este centro académico, la pérdida de poder

adquisitivo del salario en éste periodo llega a 80 por ciento (a octubre de 2017). De ese tamaño ha sido el empobrecimiento del pueblo durante el periodo neoliberal.

Y en forma paralela a este infame manejo económico, la corrupción campea con toda impunidad en la administración pública. Nunca antes había padecido el país tanta corrupción como ahora.

Podrán acusarme de exagerado o extremista e incluso podrán argumentar que siempre ha sucedido lo mismo, pero la descomunal deshonestidad del periodo neoliberal (de 1983 a la fecha) supera por mucho lo antes visto y no tiene precedente.

En la época postrevolucionaria, de los años 30 a los 80 del siglo pasado, los gobernantes no se atrevían a privatizar las tierras ejidales, los bosques, las playas, los ferrocarriles, las minas, la industria eléctrica, ni mucho menos a enajenar el petróleo; sin embargo, en estos aciagos tiempos del neoliberalismo, los gobernantes se han dedicado, como en el Porfiriato, a concesionar el territorio y a transferir empresas y bienes públicos, e incluso funciones del Estado, a particulares nacionales y extranjeros.

En estos tiempos, el sistema en su conjunto, ha operado para la corrupción. No se trata, como antes, de actos delictivos individuales o de una red de complicidades para hacer negocios al amparo de los cargos públicos; ahora, la corrupción se ha convertido en la principal función del poder político y el encubrimiento, la impunidad y la complicidad son el principal aglutinante de los grupos que se han sucedido en el ejercicio del gobierno, sean del PRI o del PAN.

Por eso, nuestra propuesta tiene como principal propósito desterrar la corrupción y la impunidad. Así como Juárez separó al Estado de la iglesia, ahora vamos a separar al poder económico del poder político. El gobierno va a representar a pobres y a ricos, a mayorías y minorías, a creyentes o no creyentes, a pobladores del campo y de la ciudad, a mexicanos de todas las clases sociales, preferencias sexuales y culturas.

El nuevo gobierno democrático dará el ejemplo en el combate a la corrupción; los servidores públicos serán mujeres y hombre de inobjetable honestidad. Ninguna persona con antecedentes de enriquecimiento ilícito será invitada a participar en la función pública. Llegar al gobierno no significará la obtención de un privilegio o la oportunidad de hacer negocios al amparo del poder.

El gobierno dejará de ser una fábrica de nuevos ricos y cambiará por completo la imagen que el mundo tiene de nuestro país. Además, hay suficientes razones y datos contundentes para sostener que erradicar la corrupción en el gobierno nos permitirá ahorrar cuando menos el 10 por ciento del presupuesto público, es decir, más de quinientos mil millones de pesos al año.

La fórmula que proponemos consiste en acabar con la corrupción, con la impunidad y con los privilegios y, sin aumentar impuestos ni endeudar al país, financiar el desarrollo de México con los vastos recursos económicos que actualmente desaparecen en el hoyo negro de los desfalcos, los desvíos, las malversaciones, los sobornos y los “moches”.

Desde el primero de diciembre de este año dispondremos de mayor inversión pública, la cual será utilizada como capital semilla para fomentar la inversión privada y para destinar presupuestos significativos a la educación, la cultura, la producción, la creación de empleos, la dignificación y reactivación del agro, el financiamiento de programas de desarrollo regional de largo alcance, la cobertura de necesidades básicas de la población, incluyendo la recreación y el deporte, y las tareas de reconstrucción en las poblaciones afectadas por los sismos del año pasado.

Vamos a impulsar ese desarrollo regional de sur a norte, con la puesta en práctica de proyectos para retener a la población en sus pueblos, ampliando oportunidades de trabajo y bienestar.

Así, por ejemplo, vamos a sembrar un millón de árboles frutales y maderables en el sureste, en donde se crearán cuatrocientos mil empleos; se fomentará el turismo en el Caribe y en las zonas arqueológicas de las culturas olmeca y maya, porque vamos a construir un tren de alta velocidad de Cancún-Tulum-Calakmul-Palenque; se construirán dos grandes refinerías en la costa del Golfo de México para dejar de importar gasolina y bajar los precios de los combustibles. Se crearán un corredor económico y comercial en el Istmo de Tehuantepec y se ampliarán los puertos de Salina Cruz y Coatzacoalcos.

En esa franja, que es la más angosta del país, se construirá una línea férrea para trenes de carga y contenedores para comunicar a los países del Pacífico con la costa Este de Estados Unidos.

Vamos a construir dos pistas en la base aérea militar de Santa Lucía para resolver el problema de la saturación del actual aeropuerto de la Ciudad de México. Dicho de otra forma, se suspenderá la construcción del nuevo aeropuerto en el Lago de Texcoco y, con ello, ahorraremos más de 200 mil millones de pesos.

Este proceso se llevará a cabo con estricto apego a la ley, buscando siempre el acuerdo con las compañías a las cuales se les han adjudicado contratos; garantizando el pago de bonos y protegiendo las inversiones de las Afores; es decir, se actuará con legalidad, y se dará certidumbre, sin corrupción.

Asimismo, nos estamos comprometiendo a que habrá cobertura de internet en todo el país y será gratuito en caminos, espacios públicos, escuelas y hospitales. Hoy solo el 25 por ciento del territorio nacional está comunicado con telefonía móvil.

En todo el país se fijarán precios de garantía para los productos del campo, a fin de detener la migración y lograr la autosuficiencia alimentaria; la tendencia será fortalecer el mercado interno y producir en México lo que consumimos; también se impulsará la industria de la construcción para que haya empleos, se ejecutarán las obras públicas necesarias como caminos, hospitales, escuelas, vivienda, la introducción de servicios, el programa de transición a energías limpias y el cuidado de los recursos naturales y el medio ambiente.

El nuevo gobierno buscará la modernidad desde abajo y para todos. Habrá un crecimiento económico horizontal, es decir, en todo el país, no sólo en pequeños islotes, como ha venido sucediendo en los últimos treinta años.

Fomentaremos el desarrollo a lo largo de los tres mil ciento ochenta y cinco kilómetros de frontera con Estados Unidos y allí se creará una zona libre o franca para promover la inversión, el desarrollo productivo y tecnológico, así como la creación de empleos. Esta será la última cortina para retener trabajadores en nuestro territorio.

De manera puntual señalo lo siguiente:

- 1 Se van a recorrer las aduanas mexicanas hacia el sur, tierra adentro, de veinte a treinta kilómetros de la línea divisoria.
- 2 En la zona libre o franca se reducirá el Impuesto Sobre la Renta (ISR) a 20 por ciento.
- 3 El Impuesto al Valor Agregado (IVA) será de 8 por ciento en promedio, la mitad de lo que se cobra en la actualidad. Específicamente, en las ciudades fronterizas de México se aplicará la misma tasa impositiva que en el lado estadounidense; es decir, en California, cobran 8.5 por ciento, en Arizona, 8.2; en Nuevo México, 7.5; y aquí, en la frontera con Texas, 8.2 por ciento.
- 4 Se reducirán Impuestos Especiales a la Producción y Servicios (IEPS) para establecer tarifas y precios de gasolina, diésel y electricidad iguales a los de Estados Unidos.
- 5 Desde el 1 de enero del 2019, en toda la zona libre de la franja fronteriza, se aumentará el salario mínimo a

cuando menos el doble de lo estipulado en la actualidad. Se trata de un asunto de justicia y sin riesgos de inflación porque habrá, como lo hemos dicho, reducción de impuestos y de precios de energía, de tal manera que, al subir el salario y bajar otros precios, el nivel general de precios quedaría igual o, incluso, podría bajar.

- 6 En todas las ciudades de esta zona libre fronteriza se llevará a cabo un plan de desarrollo urbano integral que incluirá el ordenamiento del uso del suelo, la introducción de agua potable, drenaje, pavimentación de calles, construcción de vivienda, guarderías, unidades deportivas, espacios culturales, escuelas, hospitales y otras obras y servicios. Añado que, como en todo el país, desde finales de este año iniciará el programa para garantizar a los jóvenes el derecho a la educación y al trabajo. Asimismo, aumentará al doble la pensión de los adultos mayores y todos los discapacitados pobres recibirán un apoyo de la misma cuantía.

No vamos a descartar la posibilidad de convencer a Donald Trump de su equivocada política exterior y, en particular, de su despectiva actitud contra los mexicanos. Estamos dispuestos a poner sobre la mesa, en su momento, nuestro programa de desarrollo para impulsar el crecimiento, generar empleos y garantizar el bienestar y, así, enfrentar de manera conjunta las causas que originan la migración, la inseguridad y la violencia. Reiteramos: no es con muros ni con el uso de la fuerza como se resuelven los problemas sociales y los asuntos de seguridad, sino con desarrollo y bienestar.

También expreso, con toda claridad, que no estamos en contra del Tratado de Libre Comercio con Estados Unidos y Canadá. Sin embargo, sería conveniente que la firma de los nuevos acuerdos se realizara luego de las elecciones presidenciales del primero de julio, para buscar equidad y consensos, no afectar sectores productivos de México e incluir asuntos importantes como la definición de salarios y el tema migratorio.

El nuevo gobierno democrático mantendrá siempre una actitud respetuosa hacia el gobierno de Estados Unidos, pero haremos valer nuestra autoridad soberana. Defenderemos el derecho de nuestros connacionales a ganarse la vida en cualquier lugar del mundo con su trabajo honrado. Adelanto que en poco tiempo los consulados de México en Estados Unidos se ocuparán por completo de la atención a nuestros paisanos; para efecto práctico, se convertirán en auténticas defensorías al servicio de los migrantes.

Insisto: buscaremos establecer con Estados Unidos una relación bilateral fincada en la cooperación para el desarrollo y el respeto mutuo. Protegeremos a los migrantes pero, al mismo tiempo, aplicaremos una política económica generadora de empleos que garantice a los mexicanos trabajo, salarios justos y bienestar en sus lugares de origen, donde están sus familiares, sus costumbres y su cultura.

El sueño que me inspira y quiero hacer realidad es que México se convierta en una potencia y que sus habitantes sólo salgan de sus pueblos por gusto y no por necesidad. Entonces, ninguna amenaza, ningún muro, ninguna actitud prepotente de ningún gobierno extranjero podrá impedir que podamos trabajar y ser felices en nuestra querida patria.

Amigas y amigos:

Estoy confiado que la crisis nacional está por terminar y que nada podrá opacar de manera perdurable el nombre de México ni impedir que triunfe la causa de la justicia. Nuestra nación, que tanto ha sufrido, saldrá adelante, como ha pasado en otros tiempos de adversidad. La cultura y la cohesión social de nuestro pueblo nos ha permitido sobrevivir y sobreponernos a todas las calamidades. México ha desafiado, a lo largo de su historia, hambrunas e inundaciones, guerras, invasiones y viles zarpazos a su territorio.

Pero siempre se ha levantado y ha superado los daños de epidemias y temblores, miserias públicas, malos gobernantes y saqueos monumentales. La profecía de los antiguos poetas es real y verdadera: mientras exista el mundo, nunca terminará, no acabará la fama y la gloria de nuestro México Temoanchan, Yokotan, Potonchan, Tollán, Caxcan, Colliman, Aztlán, de nuestro México Tenochtitlán.

Amigas y amigos:

En tiempos de tristezas y decepción hay un ánimo que despierta y entusiasma el corazón.

Puede ser una utopía, un ideal inalcanzable, pero ya somos muchos, millones de mexicanas y mexicanos quienes queremos la paz con justicia y dignidad, el desarrollo sustentable, el imperio de la legalidad, el bienestar, la vida buena.

Hace mucho tiempo que no existía un entusiasmo como el actual ante la inminencia de un cambio de régimen, ante la cercanía de una transformación mayor; en muchas décadas no habíamos tenido al alcance de la mano, como ahora, la construcción o la reconstrucción de la patria. Esa es la buena nueva. Estamos a punto de exclamar de manera colectiva, como no se había escuchado en los últimos cien años, con toda nuestra alegría, un triunfante

¡Viva México!

¡Viva México!

¡Viva México!

Ciudad Juárez, Chihuahua, 1 de abril de 2018

Link: <https://morena.si/archivos/18600>